

แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพในการสกัดกั้นการลักลอบเข้าเมือง
ของแรงงานต่างด้าวในเขตพื้นที่กองกำลังสุรสีห์

โดย

พลตรี บรรยง ทองน่วม
รองเจ้ากรมยุทธศึกษาทหารบก
กรมยุทธศึกษาทหารบก
กองทัพบก

นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร
หลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ 65
ประจำปีการศึกษา พุทธศักราช 2565 - 2566

หนังสือรับรอง

วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ ได้อนุมัติให้เอกสารวิจัยส่วนบุคคล เรื่อง “แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพในการสกัดกั้นการลักลอบเข้าเมืองของแรงงานต่างด้าว” ลักษณะวิชา ยุทธศาสตร์ ของ พลตรี บรรยง ทองน่วม เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ 65 ประจำปีการศึกษา พุทธศักราช 2565 - 2566

พลโท

(ชาติชาย ชัยเกษม)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร
สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ

บทคัดย่อ

เรื่อง แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพในการสกัดกั้นการลักลอบเข้าเมืองของแรงงานต่างด้าวในเขตพื้นที่กองกำลังสุรสีห์

ลักษณะวิชา ยุทธศาสตร์

ผู้วิจัย พลตรี บรรยง ทองน่วม **หลักสูตร** วปอ. **รุ่นที่** 65

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพซึ่งมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อพัฒนาแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพในการสกัดกั้นการลักลอบเข้าเมืองของแรงงานต่างด้าวในเขตพื้นที่กองกำลังสุรสีห์ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้การศึกษาทบทวนเอกสารและการสัมภาษณ์เชิงลึกในกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญในพื้นที่รับผิดชอบของกองกำลังสุรสีห์ ได้แก่ จังหวัดกาญจนบุรี ราชบุรี เพชรบุรี และประจวบคีรีขันธ์ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาพบว่า สภาวะแวดล้อมด้านสังคม เทคโนโลยี เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม การเมือง และการทหาร ส่งผลต่อการลักลอบเข้าเมืองของแรงงานต่างด้าวในพื้นที่กองกำลังสุรสีห์ โดยรูปแบบของการลักลอบเข้าเมืองพบได้ทั้งการเดินทางเข้ามาด้วยตนเอง เดินทางเข้ามาโดยกลุ่มนายทุนหรือผู้ประกอบการเป็นผู้นำพา และเดินทางเข้ามาโดยกลุ่มนายหน้า เป็นผู้นำพา ส่วนกระบวนการลักลอบมีการใช้ช่องทางแนวชายแดน และการเข้าเมืองผ่านช่องทางผ่านแดนถาวรอย่างถูกต้องแล้วจึงเดินทางออกจากพื้นที่ที่อนุญาตไปทำงานในตำบลปลายทางที่ต้องการ กองกำลังสุรสีห์ได้แบ่งพื้นที่ปฏิบัติการเพื่อสกัดกั้นการกระทำผิดกฎหมายตามแนวชายแดนครอบคลุมทั้งภายนอกและภายในประเทศ โดยพื้นที่ภายในประเทศแบ่งเป็นพื้นที่ต้นน้ำ (บริเวณแนวชายแดน) พื้นที่กลางน้ำ (ถัดจากบริเวณแนวชายแดน) และพื้นที่ปลายน้ำ (พื้นที่ตอนในจนถึงตำบลปลายทาง) การดำเนินงานดังกล่าวมีจุดแข็ง-จุดอ่อนหลายประการ จุดแข็ง ได้แก่ การแบ่งพื้นที่ความรับผิดชอบที่ชัดเจน บุคลากรมีความรู้และทักษะเพียงพอ มีการใช้เครื่องมือพิเศษ มีการบูรณาการหน่วยงานในพื้นที่ และการได้รับความร่วมมือจากประชาชน จุดอ่อน ได้แก่ นโยบายของรัฐบาลที่ไม่เหมาะสม กฎหมาย/ข้อบังคับที่ขัดแย้งกัน การขาดแคลนกำลังพล วิธีการปฏิบัติงานที่ไม่เหมาะสม การขาดการบำรุงรักษาเครื่องมือพิเศษ การกระทำผิดของเจ้าหน้าที่และผู้เกี่ยวข้อง รวมทั้งการวางเฉยของสังคม การวิจัยนี้ชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นในการเพิ่มประสิทธิภาพในการสกัดกั้นการลักลอบเข้าเมืองของแรงงานต่างด้าวในพื้นที่กองกำลังสุรสีห์โดยการปรับปรุงทั้งด้านนโยบายและมาตรการด้านกำลังคนและเครื่องมือ และด้านวิธีการดำเนินงานให้มีความเหมาะสม ซึ่งจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการขับเคลื่อนการพัฒนาตามยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคงให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดต่อไป

Abstract

Title Guidelines for Increasing Efficiency in Intercepting Migrant Smuggling in the Surasi Armed Force Area

Field Strategy

Name Major General Bunyong Thongnuam **Course** NDC **Class** 65

This is a qualitative research, aiming to develop ways to increase efficiency in intercepting illegal immigration of migrant workers in the Surasi Force area. Data were collected using document review and in-depth interviews with key informants in the areas of Surasi Force (Kanchanaburi, Ratchaburi, Phetchaburi and Prachuap Khiri Khan). The results of data analysis using content analysis techniques showed that social, technological, economic, environmental, political, and military environments could affect the illegal entry of migrant workers in the study area. Illegal entries were found in many forms, including arrived by migrant workers themselves, by employers, and by brokers. Smuggling processes were both using natural border routes and using immigration through permanent border crossings (then leaves the permitted area to work in the desired destination district). Surasi force divided its operations to intercept illegal activities both outside and within country areas. The areas within the country composed of watershed area (border area). Midstream area (next to the border area) and downstream area (inner area to destination sub-district). Such operations had several strengths and weaknesses. Strengths included a clear division of areas of responsibility, personnel with adequate knowledge and skills, using special tools, integrated local authorities, and cooperation of public sector. Weaknesses were improper government policies, conflicting laws/regulations, shortage of manpower, improper operational methods, lack of maintenance of special tools, misconduct of officials and related persons, and social inaction. This research highlights the need to increase efficiency in intercepting migrant smuggling in the Surasi Armed Force area by improving policies and measures, personnel, and methods. This will be beneficial to drive the development of the national security strategy to achieve the specified goals.

คำนำ

การลักลอบเข้าเมืองของแรงงานต่างด้าวเป็นปัญหาสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของชาติทั้งในมิติด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ปัจจุบัน แรงงานต่างด้าวจากประเทศเพื่อนบ้านที่ลักลอบเข้ามาตามแนวชายแดนด้านตะวันตกของไทยมีจำนวนมากขึ้น โดยมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบอยู่ตลอดเวลา ทั้งยังมีความซับซ้อนและเชื่อมโยงกับปัญหาภัยคุกคามความมั่นคงอื่น ๆ เช่น ยาเสพติด โรคระบาด การค้ามนุษย์ อาชญากรรมข้ามชาติ เป็นต้น จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องปรับปรุงวิธีการดำเนินงานต่าง ๆ เพื่อให้สามารถสกัดกั้นการลักลอบเข้าเมืองของแรงงานต่างด้าวได้อย่างมีประสิทธิภาพ และลดผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นตามมาจากปัญหาดังกล่าว ปัจจุบันการดำเนินงานเพื่อสกัดกั้นแรงงานต่างด้าวที่ลักลอบเข้าเมืองตามแนวชายแดนในพื้นที่รับผิดชอบของกองกำลังสุรสีห์ ยังขาดองค์ความรู้ที่ชัดเจนและทันสมัยสอดคล้องกับสถานการณ์และบริบทที่เปลี่ยนแปลงไป ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเรื่อง “แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพในการสกัดกั้นการลักลอบเข้าเมืองของแรงงานต่างด้าวในเขตพื้นที่กองกำลังสุรสีห์” เพื่อให้ได้แนวทางที่เหมาะสมและสามารถนำไปประยุกต์ใช้สำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการปรับปรุงการสกัดกั้นการลักลอบเข้าเมืองของแรงงานต่างด้าวในเขตพื้นที่กองกำลังสุรสีห์ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่า งานวิจัยนี้จะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานและผู้ปฏิบัติที่เกี่ยวข้องในการสกัดกั้นการลักลอบเข้าเมืองของแรงงานต่างด้าวในพื้นที่รับผิดชอบของกองกำลังสุรสีห์ รวมทั้งสามารถนำไปขยายผลสู่การปฏิบัติในพื้นที่ชายแดนอื่น ๆ เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการปฏิบัติการของกองกำลังป้องกันชายแดนสนับสนุนการพัฒนาประเทศให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคงภายใต้กรอบยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ต่อไป

พลตรี

(บรรยง ทองน่วม)

นักศึกษาวិทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร

หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ 65

ผู้วิจัย

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงในความกรุณาของ พลโท กิตติ คงสมบัติ ที่ปรึกษา วปอ.สพท. ที่ได้สละเวลาอันมีค่ามาเป็นทีปรึกษา พร้อมทั้งให้คำแนะนำ ตลอดระยะเวลาในการทำวิจัยฉบับนี้และขอขอบคุณอาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ทรงคุณวุฒิที่ได้กรุณาให้คำแนะนำตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องของงานวิจัยด้วยความเอาใจใส่ จนทำให้งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้อย่างสมบูรณ์ และทรงคุณค่า ขอขอบคุณ พันเอก เปรี้ยว เลี้ยงชีพชอบ รองผู้บังคับการกรมทหารราบที่ 29/รองเสนาธิการกองกำลังสุรสีห์ ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ข้อมูลอันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการวิจัย รวมถึงได้ประสานการเก็บรวบรวมข้อมูลจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการสกัดกั้นการลักลอบเข้าเมืองของแรงงานต่างด้าวในพื้นที่กองกำลังสุรสีห์ นอกจากนี้ ขอขอบคุณผู้ให้สัมภาษณ์ทุกท่านสำหรับข้อมูลการปฏิบัติที่เกี่ยวข้อง ทำให้งานวิจัยครั้งนี้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วนสมบูรณ์ คุณประโยชน์อันพึงจะมีจากงานวิจัยฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบและอุทิศแด่ผู้มีพระคุณทุก ๆ ท่าน ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่างานวิจัยนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงการดำเนินงานเพื่อสกัดกั้นการลักลอบเข้าเมืองของแรงงานต่างด้าวในพื้นที่กองกำลังสุรสีห์ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ตลอดจนการนำความรู้ที่ได้จากการวิจัยไปขยายผลให้เกิดประโยชน์ต่อพื้นที่อื่น ๆ และนำไปต่อยอดในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป

พลตรี

(บรรยง ทองน่วม)

นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร

หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ 65

ผู้วิจัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	ก
Abstract	ข
คำนำ	ค
กิตติกรรมประกาศ	ง
สารบัญ	จ
สารบัญตาราง	ช
สารบัญแผนภาพ	ซ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	3
ขอบเขตของการวิจัย	3
วิธีดำเนินการวิจัย	3
ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย	4
คำจำกัดความ	4
บทที่ 2 การทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	6
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการเคลื่อนย้ายแรงงานระหว่างประเทศ	6
แนวคิดเกี่ยวกับประสิทธิภาพ	10
แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม	11
หลักการทรงงานของ ร.9	12
กฎหมาย ข้อตกลง และนโยบายที่เกี่ยวข้อง	18
สถานการณ์ของปัญหาการลักลอบเข้าเมืองของแรงงานต่างด้าว และผลกระทบของไทย	23
ข้อมูลทั่วไปของพื้นที่และภารกิจของกองกำลังสุรสีห์	24
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	26
กรอบแนวคิดของการวิจัย	28
สรุป	28
บทที่ 3 ปัญหาการลักลอบเข้าเมืองของแรงงานต่างด้าวและการสกัดกั้น	
การลักลอบเข้าเมืองในพื้นที่กองกำลังสุรสีห์	29
สภาวะแวดล้อมทางยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง	29
รูปแบบและกระบวนการลักลอบเข้าเมืองของแรงงานต่างด้าว ในพื้นที่กองกำลังสุรสีห์	32

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
การสกัดกั้นการลักลอบเข้าเมืองของแรงงานต่างด้าวในพื้นที่กองกำลังสุรสีห์	33
การวิเคราะห์จุดแข็ง-จุดอ่อนของการสกัดกั้นการลักลอบเข้าเมืองของ แรงงานต่างด้าวในพื้นที่กองกำลังสุรสีห์	37
สรุป	39
บทที่ 4 แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพในการสกัดกั้นการลักลอบเข้าเมือง ของแรงงานต่างด้าวในเขตพื้นที่กองกำลังสุรสีห์	41
การกำหนดแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการสกัดกั้นการลักลอบเข้าเมือง ของแรงงานต่างด้าวในเขตพื้นที่กองกำลังสุรสีห์	41
การวิเคราะห์ความเชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์ชาติและแผนที่เกี่ยวข้อง	44
สรุป	46
บทที่ 5 สรุปและข้อเสนอแนะ	47
สรุป	47
ข้อเสนอแนะ	49
บรรณานุกรม	51
ประวัติย่อผู้วิจัย	55

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
3 - 1	สถิติการลักลอบเข้าเมืองของแรงงานต่างด้าวในพื้นที่กองกำลังสุรสีห์ ปีงบประมาณ 2564 - 2565	36
4 - 1	สรุปความสอดคล้องของแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพในการสกัดกั้น การลักลอบเข้าเมืองของแรงงานต่างด้าวกับหลักการทำงานให้มีประสิทธิภาพ	43

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่	หน้า
2 - 1 แสดงตำแหน่งของพื้นที่ตอนใน หรือตำบลปลายทาง	25
3 - 1 แนวทางการสกัดกั้นการกระทำผิดกฎหมาย	35

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

แรงงานต่างด้าวมีความสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของไทยเป็นอย่างมาก เนื่องจากประเทศไทยมีภาวะเศรษฐกิจที่กำลังเติบโตและขยายตัวอย่างต่อเนื่อง แต่ประสบปัญหาขาดแคลนแรงงานไร้ฝีมือ (Unskilled Labors) ซึ่งมีลักษณะการทำงานประเภท 3 D ได้แก่ “Dirty Job” หรืองานสกปรก “Dangerous Job” หรืองานอันตราย และ “Difficult Job” หรืองานยาก ปัจจุบันแรงงานไทยมีระดับการศึกษาที่สูงขึ้นและไม่นิยมทำงานประเภทดังกล่าว นายจ้างและผู้ประกอบการจึงมีแนวโน้มหันมาใช้แรงงานต่างด้าวแทนมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง แรงงานจากประเทศที่มีเขตแดนติดต่อกับประเทศไทย อันได้แก่ เมียนมา ลาว และกัมพูชา ที่ผ่านมา ผู้ใช้แรงงานที่ประสบปัญหาทางเศรษฐกิจและการเมืองจากประเทศเหล่านี้ได้หลั่งไหลเข้ามาหางานทำในประเทศไทยเพื่อความอยู่รอดกันเป็นจำนวนมาก โดยมีทั้งกรณีที่เข้ามาอยู่ประจำเป็นคนรับใช้ในบ้าน เป็นกรรมกรในกิจการต่าง ๆ และเข้ามาทำงานตามฤดูกาล (กรมการจัดหางาน, 2561) แรงงานต่างด้าวเหล่านี้เป็นแรงงานที่มีค่าแรงต่ำ มีความอดทนสูง และมีปัญหาการเรียกร้องต่าง ๆ น้อยกว่าแรงงานไทย การนำคนต่างด้าวเข้ามาทำงานในประเทศทดแทนแรงงานไทยจึงช่วยลดต้นทุนและตอบโจทย์ความต้องการของตลาดแรงงานไทยทั้งในภาคอุตสาหกรรมและภาคเกษตรกรรมได้เป็นอย่างดี ทำให้เป็นที่นิยมของผู้ประกอบการในไทยเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง และกลายเป็นหนึ่งกลไกหลักของการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของไทยในปัจจุบัน

อย่างไรก็ตาม แรงงานต่างด้าวที่เข้ามาในประเทศไทยส่วนใหญ่เป็นผู้เข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย ทั้งยังมีการลักลอบทำงานแบบผิดกฎหมายอีกด้วย ข้อมูลจากเอกสารบทสรุปเชิงนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม โดย ศนพศ. ภูวบริรักษ์ (2563) ชี้ให้เห็นถึงปัญหาการลักลอบเข้าเมืองที่ยังคงเป็นปัญหาสำคัญของไทยและกลุ่มประเทศอาเซียนในภาพรวม โดยระบุว่า ในแต่ละปีมีการจับกุมคนต่างด้าวกรณีลักลอบเข้าประเทศเป็นจำนวนมาก สัญชาติของผู้กระทำผิดที่พบมากที่สุด ได้แก่ สัญชาติเมียนมา กัมพูชา และลาว ตามลำดับ นอกจากนี้ยังพบผู้กระทำผิดสัญชาติ เวียดนาม จีน เอเชียใต้ และแอฟริกาด้วย โดยในปี 2562 พบว่ามีผู้ลักลอบเข้าเมืองผิดกฎหมายที่ถูกดำเนินคดีจำนวนมากถึง 79,909 ราย ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มแรงงานเมียนมา ลาว และกัมพูชา ซึ่งเป็น 3 สัญชาติที่ประเทศไทยให้ความสำคัญมากที่สุดเนื่องจากมีพรมแดนติดต่อกับไทย ส่วนช่องทางที่ใช้ลักลอบเข้ามา พบได้ทั้งการเดินทางผ่านช่องทางธรรมชาติโดยไม่ผ่านด่านตรวจคนเข้าเมืองตามกฎหมาย และการเดินทางผ่านด่านตรวจคนเข้าเมืองตามกฎหมายแต่มีการใช้เอกสารการเดินทางปลอม

การป้องกันและปราบปรามการลักลอบเข้าเมืองถือเป็นภารกิจสำคัญที่จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจากภาคส่วนต่าง ๆ ที่ผ่านมา การดำเนินงานดังกล่าวในกลุ่มแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมือง 3 สัญชาติ (เมียนมา ลาว และกัมพูชา) ยังคงมีปัญหาคอขวดหลายประการ ไม่ว่าจะเป็นปัญหาเกี่ยวกับสภาพภูมิประเทศ กำลังคนและความเชี่ยวชาญ เทคโนโลยี ข้อกฎหมาย หรือความตระหนักของนายจ้าง ซึ่งล้วนส่งผลให้การป้องกันและปราบปรามยังไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร แม้ว่าจะมีความพยายามในการป้องกัน สกัดกั้น จับกุมผู้หลบหนีเข้าเมือง ผู้นำพา และขบวนการนำพาอย่างต่อเนื่องโดยเป็นการดำเนินการในพื้นที่ชายแดนเป็นหลัก แต่การเฝ้าระวังก็ไม่สามารถทำได้ตลอดเวลาเนื่องจากแนวชายแดนมีช่องทางธรรมชาติที่สามารถผ่านเข้าออกได้หลายช่องทาง ทำให้การสกัดกั้นการหลั่งไหลการเข้ามาของผู้หลบหนีเข้าเมืองเหล่านี้ทำได้ยาก และเป็นโอกาสให้คนต่างด้าวจากประเทศเพื่อนบ้านลักลอบเข้ามาทำงานในประเทศอย่างต่อเนื่อง ปัญหาดังกล่าวส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของประเทศหลายด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ สาธารณสุข การแย่งงาน อาชญากรรมข้ามชาติ รวมทั้งยังอาจนำไปสู่ปัญหาการค้ามนุษย์ด้วย ซึ่งล้วนเป็นปัญหาคอขวดที่จะขัดขวางการพัฒนาประเทศให้บรรลุซึ่งเป้าหมายตามกรอบยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2566) โดยเฉพาะอย่างยิ่ง **“ยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคง”** ในประเด็น **“การป้องกันและแก้ไขปัญหาที่มีผลกระทบต่อความมั่นคง”**

สำหรับชายแดนด้านตะวันตกของไทยที่อยู่ในเขตความรับผิดชอบของกองกำลังสุรสีห์ (กกล.สุรสีห์) ครอบคลุมพื้นที่ 4 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดกาญจนบุรี จังหวัดราชบุรี จังหวัดเพชรบุรี และจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พบปัญหาการเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายของแรงงานต่างด้าวจากประเทศเมียนมาเป็นหลัก ซึ่งเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นมาเป็นเวลานานและมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบอยู่ตลอดเวลา ปัจจุบัน สถานการณ์ของปัญหาการลักลอบเข้าเมืองตามแนวชายแดนด้านตะวันตกมีความรุนแรงมากขึ้น โดยมีแรงผลักดันสำคัญคือ ปัญหาเศรษฐกิจอันเป็นผลพวงมาจากการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 หรือโควิด-19 (COVID-19) รวมทั้งปัญหาการเมืองภายในของประเทศเมียนมาด้วย ในขณะเดียวกันก็มีแรงดึงดูดจากความต้องการแรงงานของไทยที่เพิ่มสูงขึ้นด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การขยายตัวของภาคอุตสาหกรรมในพื้นที่ภาคกลาง จึงมีแรงงานเมียนมาจำนวนมากไม่เพียงพอที่จะมาตามแนวชายแดนของ 4 จังหวัดดังกล่าวเพื่อหางานทำในประเทศไทย ซึ่งมักจะมีลักษณะเป็นขบวนการที่ละเมิดกฎหมายและปรับเปลี่ยนรูปแบบอยู่เสมอ การสกัดกั้นของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงทำได้ยาก กอปรกับปัญหาดังกล่าวมีความซับซ้อนเพิ่มมากขึ้นและมีความเชื่อมโยงกับปัญหาอื่น ๆ ด้วย ส่งผลให้การดำเนินงานเพื่อสกัดกั้นการลักลอบเข้าเมืองที่ผ่านมายังไม่สามารถบรรลุผลได้เท่าที่ควร ทั้งยังไม่มีองค์ความรู้ที่เพียงพอในการเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาวิจัยว่าการสกัดกั้นการลักลอบเข้าเมืองของแรงงานต่างด้าวในเขตพื้นที่กองกำลังสุรสีห์ให้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้นควรมีแนวทางอย่างไร เพื่อนำองค์ความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในการปรับปรุงการดำเนินงานของหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ให้สามารถสกัดกั้นการลักลอบเข้าเมืองของแรงงานต่างด้าวได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ ยังสามารถนำไปขยายผลสู่การปฏิบัติในพื้นที่ชายแดนด้านอื่น ๆ อันจะก่อให้เกิดประโยชน์อย่างยิ่งในการสนับสนุนการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายของ **“ยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคง”** ภายใต้กรอบยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสถานการณ์ของปัญหาการลักลอบเข้าเมืองของแรงงานต่างด้าวในเขตพื้นที่กองกำลังสุรสีห์และวิเคราะห์สภาวะแวดล้อมทางยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง
2. เพื่อศึกษาการสกัดกั้นการลักลอบเข้าเมืองของแรงงานต่างด้าวในเขตพื้นที่กองกำลังสุรสีห์ รวมทั้งวิเคราะห์ประสิทธิภาพและจุดแข็ง-จุดอ่อนของการดำเนินงานดังกล่าว
3. เพื่อพัฒนาแนวทางที่เหมาะสมสำหรับการเพิ่มประสิทธิภาพในการสกัดกั้นการลักลอบเข้าเมืองของแรงงานต่างด้าวในเขตพื้นที่กองกำลังสุรสีห์

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยนี้มุ่งศึกษาสถานการณ์ของปัญหาการลักลอบเข้าเมืองของแรงงานต่างด้าวในเขตพื้นที่กองกำลังสุรสีห์ และแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพในการสกัดกั้นการลักลอบเข้าเมืองของแรงงานต่างด้าว โดยศึกษาเฉพาะการดำเนินงานในเขตพื้นที่รับผิดชอบของกองกำลังสุรสีห์ และศึกษาการลักลอบเข้าเมืองของแรงงานต่างด้าวสัญชาติเมียนมาเป็นหลัก ไม่รวมแรงงานต่างด้าวสัญชาติอื่น

2. ขอบเขตด้านพื้นที่

ผู้วิจัยจะดำเนินการศึกษาในพื้นที่ 4 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดกาญจนบุรี จังหวัดราชบุรี จังหวัดเพชรบุรี และจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ซึ่งเป็นพื้นที่รับผิดชอบของกองกำลังสุรสีห์

3. ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรหลักที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้กำหนดนโยบาย (หัวหน้าหรือผู้แทน) และผู้ปฏิบัติของหน่วยงานภาครัฐทั้งฝ่ายทหารและพลเรือนที่รับผิดชอบด้านการสกัดกั้นแรงงานต่างด้าวเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายในเขตพื้นที่กองกำลังสุรสีห์

4. ขอบเขตด้านเวลา

ใช้ระยะเวลาดำเนินการศึกษาวิจัยรวมทั้งสิ้น 8 เดือน เริ่มตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน 2565 – เดือนมิถุนายน 2566

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้ใช้รูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ในการดำเนินการศึกษาตัวแปรที่สนใจตามกรอบแนวคิดการวิจัยข้างต้น เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลหลักฐานเชิงประจักษ์ที่สามารถตอบวัตถุประสงค์การวิจัยได้ครบถ้วน โดยมีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

1. การรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยจะดำเนินการศึกษาจากแหล่งข้อมูลดังต่อไปนี้

1.1 ข้อมูลปฐมภูมิ ดำเนินการรวบรวมโดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) ในกลุ่มตัวอย่างการวิจัย ซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) จำนวน 5-10 ราย ประกอบด้วย ผู้กำหนดนโยบายและผู้ปฏิบัติของหน่วยงานภาครัฐทั้งฝ่ายทหารและฝ่ายพลเรือนที่รับผิดชอบด้านการสกัดกั้นแรงงานต่างด้าวเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายในเขตพื้นที่กองกำลังสุรสีห์ ได้แก่

กองกำลังสุรสีห์และหน่วยเฉพาะกิจ (ฉก.), หน่วยข่าวกรองทางทหารสนับสนุนกองกำลังสุรสีห์, มณฑลทหารบก (มทบ.), ตรวจคนเข้าเมืองจังหวัด, สำนักงานแรงงานจังหวัด และกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในจังหวัด โดยใช้เทคนิคการเลือกตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling Technique) และใช้แนวคำถามสำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview Question Guidelines) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1.2 ข้อมูลทุติยภูมิ ดำเนินการรวบรวมโดยใช้การทบทวนเอกสาร (Documentary Review) ที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่ศึกษา ได้แก่ เอกสารกฎหมาย เอกสารของหน่วยงานราชการ เอกสารวิชาการ รวมทั้งข้อมูลที่เผยแพร่บนอินเทอร์เน็ตที่เชื่อถือได้

2. การวิเคราะห์ข้อมูล ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และสังเคราะห์ข้อมูล ทฤษฎี หลักการต่าง ๆ เพื่อให้ได้ผลการวิจัยและข้อสรุปที่ครบถ้วนตามวัตถุประสงค์การวิจัยที่กำหนดไว้

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ทำให้ทราบสถานการณ์ปัจจุบันของปัญหาการลักลอบเข้าเมืองของแรงงานต่างด้าวในเขตพื้นที่กองกำลังสุรสีห์และสภาพแวดล้อมทางยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งทราบถึงประสิทธิภาพและจุดแข็ง-จุดอ่อนของการสกัดกั้นการลักลอบเข้าเมืองของแรงงานต่างด้าวในพื้นที่ดังกล่าว

2. ทำให้ทราบแนวทางที่เหมาะสมสำหรับการเพิ่มประสิทธิภาพในการสกัดกั้นการลักลอบเข้าเมืองของแรงงานต่างด้าวในเขตพื้นที่กองกำลังสุรสีห์

3. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพในการสกัดกั้นการลักลอบเข้าเมืองของแรงงานต่างด้าวในเขตพื้นที่กองกำลังสุรสีห์ ซึ่งสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการวางแผนปรับปรุงการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น และนำไปประยุกต์ใช้เพื่อขยายผลไปสู่การแก้ไขปัญหาแรงงานต่างด้าวที่เข้าประเทศโดยผิดกฎหมายในพื้นที่ชายแดนด้านอื่น ๆ เพื่อสนับสนุนการพัฒนาประเทศตามยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคงภายใต้กรอบยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ต่อไป

คำจำกัดความ

แรงงานต่างด้าว หมายถึง บุคคลซึ่งไม่มีสัญชาติไทยแต่ได้เดินทางมาทำงานในแผ่นดินประเทศไทยโดยใช้กำลังกายความรู้ความสามารถเพื่อประสงค์ผลตอบแทนเป็นค่าจ้างหรือประโยชน์อื่นใด

แรงงานสัญชาติเมียนมา

หมายถึง บุคคลซึ่งมีสัญชาติเมียนมาแต่ได้เดินทางมาทำงานในแผ่นดินประเทศไทย

การลักลอบเข้าเมือง

หมายถึง การเข้าเมืองโดยฝ่าฝืนกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมืองของประเทศปลายทาง โดยการลักลอบขนผู้โยกย้ายถิ่นฐานโดยบุคคลที่สาม หรือ

เป็นการลักลอบเข้าเมืองด้วยตนเองของคนต่างด้าวหรือผู้โยกย้ายถิ่นฐานก็ได้

แรงงานต่างด้าวลักลอบเข้าเมือง

หมายถึง แรงงานต่างด้าวซึ่งลักลอบเข้าเมืองตามแนวชายแดนโดยไม่มีเอกสารเข้าเมืองถูกต้อง และไม่ได้รับอนุญาตให้ทำงานจากเจ้าพนักงานตามกฎหมาย ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษา “แรงงานสัญชาติเมียนมา” เป็นหลัก

การสกัดกั้นการลักลอบเข้าเมือง

หมายถึง การดำเนินงานเพื่อแก้ไขปัญหาการลักลอบเข้าเมืองของแรงงานต่างด้าวด้วยวิธีการเชิงรุกหรือการปราบปราม (เช่น การลาดตระเวน ตรวจค้น ปิดล้อม จับกุม) และวิธีการเชิงรับหรือการป้องกัน (เช่น การพูดคุยสร้างความเข้าใจกับผู้ประกอบการ)

กองกำลังสุรสีห์ (กกล.สุรสีห์)

หมายถึง การจัดกำลังเฉพาะกิจ ประกอบด้วย กำลังทหารหลัก กำลังกึ่งทหาร (ประกอบด้วย ทหารพราน ตำรวจตระเวนชายแดน อาสาสมัครรักษาดินแดน) รับผิดชอบในการปฏิบัติการกิจป้องกันชายแดนด้านตะวันตก ประกอบด้วยชายแดนด้านจังหวัดกาญจนบุรี จังหวัดราชบุรี จังหวัดเพชรบุรี และจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ความมั่นคงแห่งชาติ

หมายถึง ภาวะที่ประเทศปลอดภัยจากภัยคุกคามต่อเอกราช อธิปไตยบูรณภาพแห่งอาณาเขต สถาบันศาสนา สถาบันพระมหากษัตริย์ ความปลอดภัยของประชาชน การดำรงชีวิตโดยปกติสุขของประชาชน หรือที่กระทบต่อผลประโยชน์แห่งชาติ หรือการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รวมทั้งความพร้อมของประเทศที่จะเผชิญสถานการณ์ต่าง ๆ อันเกิดจากภัยคุกคามทุกรูปแบบ

บทที่ 2

การทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในบทนี้เป็นการนำเสนอผลการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่ได้จากการศึกษาเอกสารต่าง ๆ โดยมีลำดับหัวข้อหลักในการนำเสนอ ได้แก่

1. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการเคลื่อนย้ายแรงงานระหว่างประเทศ
2. แนวคิดเกี่ยวกับประสิทธิภาพ
3. แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม
4. หลักการทรงงานของ ร.9
5. กฎหมาย ข้อตกลง และนโยบายที่เกี่ยวข้อง
6. สถานการณ์ของปัญหาการลักลอบเข้าเมืองของแรงงานต่างด้าวและผลกระทบของไทย
7. ข้อมูลทั่วไปของพื้นที่และภารกิจของกองกำลังสุรสีห์
8. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
9. กรอบแนวคิดของการวิจัย
9. สรุป

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการเคลื่อนย้ายแรงงานระหว่างประเทศ

1. การย้ายถิ่น

Ravenstein (1889, อ้างถึงใน ฌักทรี วุฒธะพันธ์, 2564) ผู้เสนอทฤษฎีการย้ายถิ่น (Theory of Migration) อธิบายว่า ส่วนใหญ่ผู้ย้ายถิ่นจะย้ายไปยังเมืองที่เจริญมากกว่าและมักจะย้ายถิ่นไปสถานที่ใกล้เคียง ๆ กับมาตุภูมิของตนเอง การย้ายถิ่นจะเป็นไปอย่างเป็นขั้นเป็นตอน การย้ายจากชุมชนชนบทไปยังชุมชนเมืองจะเกิดขึ้นมากกว่าการย้ายจากชุมชนเมืองไปสู่ชุมชนชนบท ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการย้ายถิ่นคือ แรงจูงใจทางด้านเศรษฐกิจ ความอยู่รอด วัตถุประสงค์ทางด้านวัตถุ เพื่อให้ชีวิตความเป็นอยู่ดีขึ้น นอกจากนี้ Ravenstein ยังได้กล่าวถึงลักษณะของการอพยพย้ายถิ่น อันเป็นสาเหตุของการเข้ามาหางานทำของผู้ลักลอบเข้าเมืองไว้ 5 ลักษณะ คือ

1.1 การอพยพย้ายถิ่นแบบดั้งเดิม (Primitive Migration) เป็นการอพยพย้ายถิ่นของคนในอดีต เป็นการย้ายถิ่นที่อยู่เพื่อการดำรงชีวิตรอดไปสู่ที่ที่สมบูรณ์กว่าเดิม

1.2 การอพยพย้ายถิ่นโดยถูกบังคับ (Forced Migration) เป็นการย้ายถิ่นโดยอาจจะถูกบังคับโดยรัฐบาลหรือผู้มีอิทธิพลบางกลุ่ม

1.3 การบังคับหรือกระตุ้นให้อพยพย้ายถิ่น (Impelled Migration) ผู้ที่ถูกบังคับมีสิทธิในการตัดสินใจว่าจะอยู่หรือจะไป

1.4 การอพยพย้ายถิ่นโดยเสรี (Free Migration) เป็นการอพยพของปัจเจกชนโดยเสรี อาจเกิดจากแรงจูงใจภายนอก เช่น โดยตำแหน่งงาน รายได้ หรือเพื่อผจญภัย การอพยพโดยเสรีนี้จะนำไปสู่การอพยพแบบชนจำนวนมาก

1.5 การอพยพย้ายถิ่นแบบชนจำนวนมาก (Mass Migration) จากการอพยพแบบเสรีเข้าไปบุกเบิกหรือผจญภัยในถิ่นที่อยู่ใหม่ เป็นการจูงใจให้คนจำนวนมากย้ายถิ่นตาม

2. ปัจจัยและขนาดของการย้ายถิ่น

E. S. Lee (1966) ผู้เชี่ยวชาญด้านการอพยพย้ายถิ่นได้ให้คำอธิบายเกี่ยวกับการย้ายถิ่นไว้อย่างน่าสนใจหลายประเด็น โดยในที่นี้ จะกล่าวถึง 3 ประเด็นสำคัญ ได้แก่ ปัจจัยหลักที่ทำให้เกิดการย้ายถิ่น ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจในการย้ายถิ่น และขนาดของการย้ายถิ่น มีรายละเอียดดังนี้

2.1 ปัจจัยหลักที่ทำให้เกิดการย้ายถิ่น ซึ่ง Lee กล่าวถึงปัจจัย 2 ประเภท ได้แก่ ปัจจัยผลักดัน (Push Factor) ซึ่งเป็นสิ่งที่บุคคลไม่ต้องการ เช่น ไม่มีงานทำ ความยากจน ขาดสิ่งอำนวยความสะดวก ขาดความมั่นคงปลอดภัย เป็นต้น ปัจจัยดึงดูด (Pull Factor) ซึ่งเป็นสิ่งที่บุคคลต้องการ เช่น โอกาสในการทำงาน รายได้มากกว่า บริการที่ดีกว่า ความมั่นคงปลอดภัยที่มากกว่า เป็นต้น ทั้ง 2 ปัจจัยทำให้เกิดการย้ายถิ่นไปสู่ที่ใหม่ นอกจากนี้ ยังมีตัวแปรสอดแทรกที่อาจมีผลให้เกิดการย้ายถิ่นด้วย เช่น ระยะทาง ข้อจำกัดทางกายภาพและการเมือง รวมไปถึงปัจจัยส่วนบุคคล เช่น ระดับการศึกษา ความรู้เกี่ยวกับถิ่นที่อยู่ใหม่ ความสัมพันธ์ในครอบครัว และปัจจัยอื่น ๆ

2.2 ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจในการย้ายถิ่น ประกอบด้วย 1) ปัจจัยเกี่ยวกับพื้นที่ต้นทาง (Origin) มีสาเหตุมาจากการ “ผลัก” อันเกี่ยวข้องกับ การย้ายถิ่นออกจากถิ่นที่อยู่เดิม เนื่องจากความล้มเหลวในการประกอบอาชีพ 2) ปัจจัยเกี่ยวกับพื้นที่ปลายทาง (Destination) มีสาเหตุมาจากการ “ดึง” อันเกี่ยวข้องกับ การย้ายเข้าไปยังถิ่นที่อยู่ใหม่เนื่องจากสภาพการทำงานที่ดีกว่าเดิม 3) อุปสรรคที่กั้นขวางระหว่างพื้นที่ต้นทางและปลายทาง (Obstacles) อันอาจเป็นผลให้การย้ายถิ่นไม่อาจเกิดขึ้นได้หรือเกิดขึ้นช้าลง ได้แก่ ค่าใช้จ่ายในการเดินทาง ค่าที่พักและค่าอาหารที่จะต้องจ่ายระหว่างการย้ายถิ่น 4) ปัจจัยส่วนบุคคล (Personal Factors) ซึ่งมีความแตกต่างกันในเรื่อง อายุ เพศ การศึกษา และอื่น ๆ ในทัศนะของ Lee การย้ายถิ่นเกิดขึ้นได้เพียงเพราะเหตุผลส่วนตัว ซึ่งมักจะเป็นกรณีการย้ายถิ่นติดตามครอบครัว หรือการย้ายถิ่นเพื่อเผชิญโชคในแหล่งใหม่ โดยจะมีการพิจารณาถึงปัจจัยต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้น แล้วเปรียบเทียบผลดีที่จะได้รับกับผลเสียที่จะเกิดขึ้น ถ้าผลดี มากกว่าผลเสียหรือต้นทุนแล้วจึงจะตัดสินใจย้ายถิ่น

2.3 ขนาดของการย้ายถิ่น Lee อธิบายในประเด็นนี้ว่า ขนาดของการย้ายถิ่นในแต่ละพื้นที่ขึ้นอยู่กับระดับของความหลากหลายหรือความแตกต่างกันในขอบเขตดินแดนหรือพื้นที่นั้น ๆ กล่าวคือยิ่งมีความแตกต่างกันมาก ก็จะทำให้เกิดการย้ายถิ่นมากตามไปด้วย นอกจากนี้ยังขึ้นอยู่กับความหลากหลายของกลุ่มประชากร การเอาชนะอุปสรรค ภาวะเศรษฐกิจ ความก้าวหน้าของการพัฒนาพื้นที่นั้น ๆ โดยทั่วไป ขนาดและอัตราของการย้ายถิ่นมักมีแนวโน้มสูงขึ้น ยกเว้นว่าจะมีการมาตรการตรวจตราหรือการต่อต้านการย้ายถิ่น

3. ผู้ย้ายถิ่นข้ามชาติและการเคลื่อนย้ายแรงงานระหว่างประเทศ

กฤตยา อาชวนิจกุล (2546) กล่าวว่า องค์การระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการย้ายถิ่นข้ามชาติ เช่น International Organization for Migration และองค์การสหประชาชาติ (United Nations) ได้ให้ความหมายของผู้ย้ายถิ่นข้ามชาติไว้กว้าง ๆ โดยเน้นถึงเวลาในการพักอยู่ในประเทศปลายทางอย่างน้อย 1 ปีขึ้นไป แต่จากการพิจารณารูปแบบการย้ายถิ่นตามที่นักสังคมวิทยา และนักประชากรศาสตร์หลายสำนักได้เห็นพ้องกันแล้วพบว่า ความหมายของผู้ย้ายถิ่นครอบคลุมตั้งแต่ผู้ย้ายถิ่นเพื่อตั้งถิ่นฐานในประเทศอื่น แรงงานข้ามชาติที่มีสัญญาจ้างชั่วคราว แรงงานข้ามชาติชำนาญงานที่ทำงานชั่วคราว แรงงานข้ามชาติที่ผิดกฎหมาย ผู้ลี้ภัยทางการเมือง จนถึงผู้อพยพที่เข้าชายตามอนุสัญญาผู้พลัดถิ่นขององค์การสหประชาชาติปี ค.ศ. 1952 จากความหมายข้างต้นนี้ “แรงงานข้ามชาติ” หรือ “แรงงานต่างด้าว” ถือเป็นกลุ่มหนึ่งของผู้ย้ายถิ่นข้ามชาติด้วย

สำหรับความหมายของ “แรงงานข้ามชาติ” สิริโฉม พรหมโฉม (2557) ได้แสดง ความหมายที่กำหนดโดยองค์การสหประชาชาติ (United Nations) ไว้ในอนุสัญญาระหว่างประเทศ ว่าด้วยการคุ้มครองสิทธิแรงงานต่างชาติและสมาชิกในครอบครัว มาตรา 2 ว่าหมายถึง “บุคคลซึ่งจะถูกว่าจ้างให้ทำงาน กำลังถูกว่าจ้าง หรือเคยถูกว่าจ้างทำงาน โดยได้รับค่าตอบแทนในรัฐที่ตนไม่ได้เป็นคนของชาตินั้น” ซึ่งรวมถึงคนงาน 8 ประเภท ได้แก่ 1) คนงานที่ทำงานตามบริเวณชายแดน 2) คนงานตามฤดูกาล 3) ชาวเรือ 4) คนงานที่ทำงานในสถานที่ทำงานนอกประเทศ 5) คนงานที่ทำงานโยกย้ายไปมา 6) คนงานที่ทำงานตามโครงการ 7) คนงานที่มีกิจการของตนเอง 8) คนงานที่ได้รับการว่าจ้างพิเศษให้ไปทำงานในประเทศที่ตนไม่ได้มีสัญชาติ นั้น ทั้งนี้ แรงงานข้ามชาติตามความหมายของสหประชาชาติจะไม่รวมถึงบุคคลที่เดินทางข้ามประเทศเพื่อทำงานในฐานะที่เป็นผู้ลงทุน ผู้ลี้ภัยหรือบุคคลที่ไม่มีสัญชาติ นักเรียน นักศึกษาหรือผู้ฝึกอบรม และผู้ที่ทำงานภายใต้การว่าจ้างขององค์การระหว่างประเทศ

ในขณะที่องค์กรแรงงานระหว่างประเทศ (International Labour Organization) ได้บัญญัติความหมายของแรงงานข้ามชาติไว้ในอนุสัญญาฉบับที่ 97 ว่าด้วยการอพยพเพื่อการทำงาน (ฉบับปรับปรุง) ค.ศ. 1949 มาตรา 11 ว่าหมายถึง บุคคลที่ย้ายถิ่นจากประเทศหนึ่งไปยังอีกประเทศหนึ่งเพื่อที่จะไปทำงานมากกว่าที่จะไปใช้จ่ายเงินของตนเอง รวมถึงบุคคลใด ๆ ที่โดยปกติแล้วได้รับการยอมรับว่าเป็นผู้อพยพเพื่อทำงาน แต่ไม่รวมถึงคนที่ทำงานตามบริเวณชายแดน จิตรกร หรือสมาชิกของกลุ่มผู้ชำนาญการที่เข้าเมืองระยะสั้น ชาวเรือ และลูกเรือเดินทะเลต่างชาติ นอกจากนี้ ในอนุสัญญาฉบับที่ 143 ยังไม่รวมถึงบุคคลที่เข้ามาเพื่อการศึกษาหรือการฝึกอบรม และบุคคลที่เข้ามาทำงานชั่วคราวเฉพาะด้านอันเนื่องมาจากการร้องขอของนายจ้าง

ปัจจุบัน การเคลื่อนย้ายประชากรส่วนใหญ่จะเป็นการเคลื่อนย้ายจากประเทศที่ด้อยพัฒนาที่มีค่าจ้างแรงงานต่ำไปทำงานตามสัญญาจ้างที่ให้ผลตอบแทนด้านค่าจ้างแรงงานที่สูงกว่า ซึ่งเป็นการเคลื่อนย้ายแรงงานของประชากรทุกระดับทักษะ ไม่จำกัดแค่เพียงกลุ่มคนที่มีทักษะในการประกอบวิชาชีพสูง การเคลื่อนย้ายแรงงานเช่นนี้จะทำให้ประเทศที่รับเข้าแรงงานจะสามารถลดปัญหาการขาดแคลนแรงงานภายในประเทศสำหรับบางอุตสาหกรรมได้ในระดับหนึ่ง ในขณะที่ประเทศที่ส่งออกแรงงานจะได้รับประโยชน์ในแง่ของการลดการว่างงานและทำให้แรงงานมีโอกาสได้รับผลตอบแทนที่สูง เมื่อแรงงานมีรายได้จะส่งเงินผ่านระบบการโอนกลับมายังครอบครัวของตนเอง

ซึ่งไม่เพียงแต่จะส่งผลดี ในแง่ของฐานะความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นแล้ว ยังเป็นผลดีในแง่ของตัวเลขบัญชีเดินสะพัดของประเทศด้วย มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช (2566) แสดงแนวคิดทฤษฎีเศรษฐศาสตร์นีโอคลาสสิก (Neoclassic) เกี่ยวกับการย้ายถิ่นฐาน 2 ระดับ ได้แก่ 1) ทฤษฎีมหภาค (Neoclassic: Macro Theory) กล่าวว่า สาเหตุที่ทำให้เกิดการย้ายถิ่น คือ ความแตกต่างของอุปสงค์และอุปทานของแรงงานทำให้เกิดความแตกต่างในระดับค่าจ้าง โดยค่าจ้างในประเทศที่มีแรงงานมากจะมีค่าจ้างที่ค่อนข้างต่ำเมื่อเทียบกับประเทศที่มีแรงงานน้อย มีผลให้แรงงานในประเทศที่มีค่าจ้างต่ำอพยพเข้าไปทำงานในประเทศที่มีค่าจ้างที่สูงกว่า โดยเฉพาะแรงงานไร้ฝีมือ ส่วนแรงงานที่มีฝีมือจะเป็นแรงงานที่มีทุนมนุษย์ (Human Capital) สูง ส่งผลให้ค่าจ้างของบุคคลกลุ่มนี้ถ้าอยู่ในประเทศที่มีแรงงานมากค่าจ้างก็ยังคงอยู่ในระดับสูง ทำให้การเคลื่อนย้ายแรงงานกลุ่มนี้จะมีการเคลื่อนย้ายน้อยกว่าแรงงานไร้ฝีมือ อย่างไรก็ตามหากขจัดความแตกต่างในเรื่องผลตอบแทนของแรงงานได้แล้ว ก็จะไม่มีการเคลื่อนย้ายแรงงานระหว่างประเทศเกิดขึ้น และ 2) ทฤษฎีจุลภาค (Neoclassic: Micro Theory) อธิบายถึงการย้ายถิ่นฐานที่เป็นการมองในระดับปัจเจกชนเป็นหลัก โดยแรงงานจะทำการย้ายถิ่นฐานหรือไม่นั้น แรงงานจะมีการเปรียบเทียบระหว่างต้นทุนและผลตอบแทนที่คาดว่าจะได้รับก่อน หากแรงงานทำการประเมินแล้วว่าถิ่นที่จะย้ายไปอยู่ใหม่นั้นได้รับผลตอบแทนสุทธิ มีค่าเป็นบวกก็จะย้ายเข้าไปในพื้นที่นั้น นอกจากนี้การย้ายถิ่นฐานของแรงงานเหล่านี้ถือว่าเป็นการลงทุนด้านทุนมนุษย์ให้กับตนเอง เพราะเป็นการเพิ่มทักษะใหม่ และความชำนาญจากประสบการณ์ ในต่างประเทศ ในขณะเดียวกันแรงงานจะต้องมีการเตรียมตัวฝึกฝนด้านภาษาก่อนไปทำงานในต่างประเทศ รวมถึงทุนทางด้านจิตใจอันเนื่องมาจากการต้องปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมใหม่

กฤตยา อาชวนิจกุล (2546) ชี้ให้เห็นว่า การย้ายถิ่นข้ามชาติที่นำมาซึ่งความกังวลใจของประเทศปลายทาง (Country of Destination) มากที่สุดคือ การย้ายถิ่นแบบไม่ปกติ (Irregular Migration) เนื่องจากการย้ายถิ่นที่ไม่มีเอกสารการเดินทางที่ถูกต้อง หรือเป็นการเข้าประเทศโดยการละเมิดกฎหมายของประเทศปลายทาง เรียกกันโดยทั่วไปว่าเป็น การย้ายถิ่นแบบผิดกฎหมาย (Illegal Migration) หรือ “การลักลอบเข้าเมือง” ซึ่งหมายถึง การเข้าประเทศโดยไม่ได้รับอนุญาตอันเป็นการละเมิดกฎหมายเข้าเมืองนั่นเอง โดยทั่วไป ผู้ย้ายถิ่นผิดกฎหมายจะหมายถึงคนข้ามชาติทุกคนที่เดินทางจากประเทศหนึ่งไปประเทศหนึ่งโดยไม่ได้ผ่านช่องทางของการเข้าเมืองที่ถูกต้อง แบ่งเป็น 3 กลุ่มได้แก่ ผู้ลักลอบเข้าเมืองมาทำงาน ผู้เป็นเหยื่อของขบวนการค้ามนุษย์ข้ามชาติ และผู้พลัดถิ่นลี้ภัยจากสงครามหรือจากอุบัติเหตุในประเทศ อย่างไรก็ตาม อาจมีผู้ย้ายถิ่นผิดกฎหมายที่เข้าเมืองอย่างถูกต้องแต่ละเมิดกฎหมายเข้าเมืองในภายหลัง เช่น อาศัยอยู่นานเกินระยะเวลาที่ได้รับอนุญาต เช่น แรงงานต่างชาติถูกกฎหมายเมื่อหมดสัญญาจ้างแล้วไม่กลับประเทศ หรือกรณีที่นักท่องเที่ยวหรือนักศึกษาที่แอบทำงานโดยไม่ได้รับอนุญาต เป็นต้น ลักษณะสำคัญของผู้ย้ายถิ่นผิดกฎหมายคือ การทำงานในประเทศปลายทางโดยไม่ได้รับอนุญาต เป็นต้น ลักษณะสำคัญของผู้ย้ายถิ่นผิดกฎหมายคือ การทำงานในประเทศปลายทางโดยไม่ได้รับอนุญาต (Work Permit) ให้ทำงานได้โดยมีแรงจูงใจคือ ค่าแรงที่ได้รับสูงกว่าประเทศของตนเอง จึงมักเรียกผู้ย้ายถิ่นผิดกฎหมายว่า แรงงานต่างชาติผิดกฎหมายเสมอ

แนวคิดเกี่ยวกับประสิทธิภาพ

“ประสิทธิภาพ” หรือ Efficiency เป็นคำที่ใช้อย่างกว้างขวางในแวดวงของการบริหาร มีความหมายตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ว่าหมายถึง ความสามารถที่ทำให้เกิดผลในการทำงาน นอกจากนี้ ยังมีนักวิชาการอีกหลายท่านได้ให้คำจำกัดความของประสิทธิภาพไว้ดังต่อไปนี้

อนันท์ งามสะอาด (2551) ให้ความหมายของประสิทธิภาพไว้ว่า เป็นกระบวนการดำเนินงานที่มีลักษณะดังนี้ 1) ประหยัด ได้แก่ ประหยัดต้นทุน (Cost) ประหยัดทรัพยากร (Resources) และประหยัดเวลา (Time) 2) เสร็จทันตามกำหนดเวลา (Speed) 3) คุณภาพ (Quality) โดยพิจารณาทั้งกระบวนการตั้งแต่ปัจจัยนำเข้า (Input) หรือวัตถุดิบ มีการคัดสรรอย่างดี มีกระบวนการดำเนินงาน กระบวนการผลิต (Process) ที่ดี และมีผลผลิต (Output) ที่ดี ดังนั้น การมีประสิทธิภาพจึงต้องพิจารณากระบวนการดำเนินงานว่า ประหยัด รวดเร็ว มีคุณภาพซึ่งเป็นกระบวนการดำเนินงานทั้งหมด

ประเวศน์ มหารัตน์สกุล (2553) กล่าวว่า ประสิทธิภาพ หมายถึงการทำงานที่ได้ผลผลิตหรือผลลัพธ์ตามที่ต้องการ โดยใช้ทรัพยากรที่มีมูลค่าน้อยกว่ามูลค่าของผลลัพธ์สามารถ หรือ ประสิทธิภาพ = $Output > 1 Input$ เช่น ลงทุนผลิตสินค้า 100 บาท ขายได้ 110 บาท แสดงว่ามีประสิทธิภาพ ลงทุนผลิตสินค้า 100 บาท ขายได้ 99 บาท ถือว่าไม่มีประสิทธิภาพ

จنگล ทองโถม (2555) อธิบายไว้ว่า ประสิทธิภาพ หมายถึง ค่าตอบที่ทำให้ทราบว่าการดำเนินงานนั้นได้ผลคุ้มค่ากับต้นทุนหรือไม่ และมีแนวทางที่ดีกว่าที่จะทำให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้หรือไม่เพียงใด วิธีการผลิตใดเสียต้นทุนต่ำกว่าหรือประหยัดกว่าจะถือว่ามีประสิทธิภาพมากกว่า

นอกจากนี้ ความหมายของประสิทธิภาพที่ปรากฏบนเว็บไซต์ไทยวินเนอร์ (2564) ระบุว่า ประสิทธิภาพ คือ ความสามารถในการทำงานให้เกิดผล หรือบรรลุเป้าหมายได้แบบประหยัดต้นทุน เสร็จทันเวลา ภายในคุณภาพที่ระบุไว้ ดังนั้น ปัจจัยของประสิทธิภาพจึงประกอบด้วย ค่าใช้จ่าย เวลา และคุณภาพนั่นเอง

จากการศึกษาความหมายของประสิทธิภาพดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า เป็นกระบวนการและการวัดผลการดำเนินงาน ความสามารถและทักษะในการทำงาน เพื่อให้การดำเนินงานนั้นสำเร็จตามกำหนด มีคุณภาพ และประหยัดต้นทุนในการผลิต

Harring Emerson (1992) เสนอแนวคิดเกี่ยวกับหลักการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพไว้ดังนี้ 1) คุณภาพของงาน คือ รายละเอียดการปฏิบัติงานในแต่ละกระบวนการที่ทุกคนต้องทำตามเกณฑ์มาตรฐานตามที่องค์กรกำหนด โดยงานที่ออกมาต้องมีความถูกต้อง ประณีตเรียบร้อย และมีคุณภาพมากที่สุด ซึ่งต้องสามารถปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จตามเวลาหรือมาตรฐานที่ตั้งไว้ 2) ความรอบรู้และความสามารถในการเรียนรู้งาน คือ การพัฒนาตนเองด้วยการเพิ่มพูนความรู้ ความเข้าใจ อุตสาหกรรม กระตือรือร้นในการทำงานและติดตามงานด้วยการเรียนรู้จากแหล่งต่าง ๆ และพร้อมที่จะปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องของเพื่อให้การปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ 3) ความสามารถในการปรับตัว คือ การปรับตัวเกี่ยวกับบทบาท พฤติกรรมด้านการทำงาน ร่วมกันช่วยเหลือกัน การแสดงออกถึงความต้องการ การช่วยเหลือด้วยความจริงใจด้วยความตั้งใจทำงาน ความซื่อสัตย์

ตรงต่อเวลา รักษาความลับสัญญา รักษาชื่อเสียงของตนเองและองค์กรให้บรรลุตามความต้องการขององค์กรที่จะส่งเสริมให้การทำงานมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น 4) ความรับผิดชอบในการทำงาน คือ การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ การยอมรับภาระหน้าที่ของตนในการดำเนินงานให้สำเร็จ โดยคำนึงถึงเป้าหมายของงานเป็นหลัก มีความเข้าใจวิธีการปฏิบัติงานในหน้าที่และเรื่องที่เกี่ยวข้องกับงานตั้งใจทำงานให้มีคุณภาพ เพื่อให้ได้ผลงานที่มีประสิทธิภาพ ช่วยเหลืองานในหมู่คณะ 5) การพัฒนาและการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง คือ การที่คนมีความเข้าใจกระบวนการปรับปรุงเพื่อเพิ่มผลผลิต มีทักษะในการทำงาน สามารถปฏิบัติงานด้วยความระมัดระวังเอาใจใส่มากขึ้น ให้ความสำคัญกับการปรับปรุงสภาพการทำงาน รวมทั้งร่วมมือกับพนักงานในองค์กรเพื่อมุ่งมั่นที่จะปรับปรุง การทำงานอย่างต่อเนื่อง และ 6) การมีมนุษยสัมพันธ์ คือ การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างบุคคล ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับกลุ่ม ความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มกับกลุ่ม และกลุ่มกับองค์กร โดยพร้อมที่จะประสานและให้ความร่วมมือกับเพื่อนร่วมงาน

แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

1. ความหมายของการมีส่วนร่วม

พรชัย รัศมีแพทย์ (อ้างใน วีระพงษ์ บุญญโญภาส และคณะ, 2556) อธิบายความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชนว่า เป็นการที่ประชาชนเข้าไปช่วยทำหน้าที่ ซึ่งเป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ภาครัฐ โดยกระทำการภายในกรอบของกฎหมาย หรือนโยบายของรัฐ เพราะหน้าที่ของรัฐ ซึ่งมีมากมายหลายประการนั้น ย่อมประกอบไปด้วยกิจกรรมหรือการกระทำต่าง ๆ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของรัฐ คือ การจัดบริการสาธารณะให้มีประสิทธิภาพ มีความทั่วถึงและตรงกับความต้องการของประชาชน แม้กิจกรรมบางอย่างรัฐต้องดำเนินการเอง โดยประชาชนไม่อาจมีส่วนร่วมได้โดยตรง แต่อาจเป็นการมีส่วนร่วมโดยทางอ้อม เพื่อให้รัฐสามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่วนบางเรื่องก็อาจให้ประชาชนมีส่วนร่วมได้โดยตรงทั้งหมดหรือบางส่วน เพราะลำพังรัฐแต่ฝ่ายเดียวไม่อาจดำเนินการให้สำเร็จลุล่วงไปได้ หรือแม้จะทำได้สำเร็จก็อาจต้องใช้เวลามาก มีค่าใช้จ่ายสูงเกินควร หรือไม่ทันต่อสถานการณ์

2. รูปแบบของการมีส่วนร่วม

Cohen and Uphoff (อ้างถึงใน ยุธิดา พาชีรัตน์ และ นิพนธ์ ศศิธรเสาวภา, 2563) แบ่งรูปแบบของการมีส่วนร่วมออกเป็น 4 ขั้นตอน คือ

2.1 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making) หมายถึง การที่ประชาชนได้มีส่วนร่วมตั้งแต่การคิดริเริ่ม การให้ข้อมูลที่สำคัญ อภิปรายถึงปัญหาและความต้องการ จัดลำดับความสำคัญของปัญหา เสนอแนวทางเพื่อแก้ไขปัญหา เลือกที่จะริเริ่มกิจกรรมหรือโครงการใด ๆ จัดระบบ กำหนดแนวทางของกิจกรรมหรือโครงการนั้น และนำไปสู่การปฏิบัติเพื่อตอบสนองต่อความต้องการและปัญหานั้น ๆ ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือ ริเริ่มตัดสินใจ ดำเนินการตัดสินใจ และตัดสินใจปฏิบัติการ

2.2 การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ (Implementation) หมายถึง การมีส่วนร่วมการรับรู้ถึงขั้นตอนการปฏิบัติการจากการใช้ทรัพยากรต่าง ๆ เพื่อสนับสนุนกิจกรรมหรือโครงการ

ตลอดจนการมีส่วนร่วมในการดำเนินการหรือบริหารจัดการตามหน้าที่และศักยภาพ อาจอยู่ในรูปแบบของการเข้าร่วมประชุม การร่วมวางแผนงาน ร่วมเป็นส่วนหนึ่งในขั้นตอนการดำเนินงาน

2.3 การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ (Benefits) หมายถึง การที่ผู้มีส่วนร่วมหรือชุมชนจะได้รับผลจากการดำเนินการกิจกรรมหรือโครงการ ไม่ว่าจะเป็นผลประโยชน์ด้านดีหรือผลกระทบทางด้านลบก็ตาม ครอบคลุมทั้งผลประโยชน์ทางด้านวัตถุ ผลประโยชน์ทางด้านสังคม และผลประโยชน์ส่วนบุคคล

2.4 การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation) เป็นการควบคุมและตรวจสอบการดำเนินกิจกรรมหรือโครงการทั้งหมด และเป็นการแสดงถึงการปรับตัวในการมีส่วนร่วมต่อไป หมายถึง การที่ประชาชนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการติดตามการดำเนินงาน ประเมินผลโครงการ และตรวจสอบความโปร่งใส เพื่อกำหนดหรือวางแนวทางในการดำเนินโครงการการปรับปรุงแก้ไขโครงการ หรือเพื่อหยุดการดำเนินการกิจกรรมหรือโครงการต่อไป โดยการประเมินอาจจะอยู่ในรูปแบบที่เป็นทางการหรือไม่เป็นทางการก็ได้ และมีวิธีที่แตกต่างกันไปตามความเหมาะสมของโครงการและสภาพสังคมนั้น ๆ

หลักการทรงงานของ ร.9

หลักการทรงงาน 23 ประการ ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ 9 เป็นหลักการที่พระองค์ท่านทรงใช้และทรงปฏิบัติอยู่เป็นประจำในการทรงงาน โดยเฉพาะในการดำเนินการโครงการในพระราชดำริต่าง ๆ ของพระองค์ ซึ่งสามารถเป็นแนวทางที่นำไปประยุกต์ใช้ในการบริหารงานให้ประสบความสำเร็จได้ (ขวัญชัย เกิดอุบล, 2560) มีรายละเอียดดังนี้

1. ศึกษาข้อมูลอย่างเป็นระบบ

ก่อนที่พระองค์ท่านจะทรงดำเนินการโครงการพระราชดำริโครงการใดก็ตาม พระองค์จะทรงศึกษาหาความรู้และทรงค้นคว้าข้อมูลต่าง ๆ ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติอย่างละเอียด พร้อมกันนั้นยังเสด็จพระราชดำเนินไปยังพื้นที่ทรงงานเพื่อทำการศึกษารายละเอียดต่าง ๆ ของโครงการจากหน้างาน และทรงพบปะประชาชนในพื้นที่เพื่อหาข้อมูลที่แท้จริง อันจะนำมาซึ่งการเข้าใจปัญหาอย่างถ่องแท้ สามารถตัดสินใจและวางแผนการปฏิบัติงานได้อย่างถูกต้อง หลังจากนั้นจึงพระราชทานหลักการและนโยบายในการปฏิบัติงานนั้นลงไปสู่ผู้ปฏิบัติงาน

2. ระเบิดจากข้างใน

ทรงมุ่งเน้นในเรื่องการพัฒนาคนก่อนจะทำอย่างอื่นเพื่อให้ได้ทีมงานที่ดีมีคุณภาพพร้อมที่จะรับการพัฒนาหรือการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ต่อไป โดยพระองค์ทรงตรัสว่า “ต้องระเบิดจากข้างใน” ซึ่งหมายความว่า หากท่านจะทำงานอะไรก็ตาม ท่านต้องพัฒนาบุคลากรของท่านเองก่อน โดยให้บุคลากรของท่านมีความพร้อม เชื่อมั่นและศรัทธา รวมทั้งมีความเข้มแข็งเสียก่อน เมื่อ “ข้างใน” ของแต่ละคนในทีมมีความพร้อม จากนั้นจึงมาสร้างทีมให้เป็นทีมที่มีความเข้มแข็ง เมื่อคนพร้อมทีมพร้อม ต่อมาท่านก็พัฒนาโดยใช้เครื่องมือและวิธีการที่ท่านมีและต้องการลงไป

3. แก้ปัญหาที่จุดเล็ก

พระองค์ทรงใช้หลักการในการที่พระองค์จะทรงมองปัญหาใหญ่ในภาพรวม (Macro) ให้ชัดเจนก่อนเสมอ เพราะพระองค์จะต้องมีข้อมูลเพื่อทำให้สามารถมองเห็นภาพรวมใหญ่ รวมทั้งเห็นถึงผลกระทบต่าง ๆ ที่จะมีหรือเกิดขึ้นตามมาจากการแก้ปัญหา แต่เมื่อจะลงมือแก้ปัญหา พระองค์จะทรงเริ่มต้นด้วยการแก้ไขปัญหาในจุดเล็ก ๆ (Micro) ซึ่งเป็นปัญหาเฉพาะหน้าที่คนอื่นมักมองข้ามก่อน เมื่อสำเร็จแล้วจึงค่อย ๆ ขยับขยายแก้ไขไปเรื่อย ๆ ทีละจุด เพราะคนทั่วไป (ข้าราชการ) มักชอบมองและทำอะไรใหญ่ๆ ก่อนเลยทีเดียวน แต่การทำใหญ่ก่อนมักทำไม่สำเร็จและเสียค่าใช้จ่ายเยอะ อีกทั้งเมื่อทำไม่สำเร็จก็หยุดทำ ความเสียหายมากมายก็เกิดตามมา ปัญหาต่าง ๆ ก็ไม่ได้รับการแก้ไขอย่างรวดเร็วทันสถานการณ์ ต่างกับการทรงงานของพระองค์ท่านที่เมื่อพระองค์ทรงเข้าไปดำเนินการก็แก้ไขได้ตรงจุดเสมอ อย่างรวดเร็วและทันเวลา มีค่าใช้จ่ายน้อยกว่าแต่ได้ผลสำเร็จสูง ทำให้ปัญหาของประชาชนได้รับการแก้ไขให้ผ่อนคลายความตึงเครียดลงได้ จนกระทั่งเกิดการแก้ไขอย่างเป็นระบบและยั่งยืน เช่น ปัญหาภัยแล้ง ปัญหาน้ำท่วม เป็นต้น

4. ทำตามลำดับขั้น

พระองค์ท่านทรงใช้หลักการทรงงานในข้อนี้ด้วยการเริ่มต้นทำในสิ่งที่มีความจำเป็นสำหรับประชาชนก่อน เมื่อสำเร็จแล้วก็เริ่มลงมือสิ่งที่เป็นรองลงมาลำดับต่อไป (โดยพิจารณาความจำเป็นจากการเก็บข้อมูลมาวิเคราะห์) เช่น การพัฒนาและการดูแลในเรื่องสาธารณสุข เพราะเมื่อประชาชนมีสุขภาพที่ดี ร่างกายแข็งแรง ก็จะสามารถทำการพัฒนาในเรื่องอื่น ๆ ได้สำเร็จต่อไป ตัวอย่างเช่น การสร้างถนน การสร้างแหล่งกักเก็บน้ำเพื่อไว้ใช้ทำการเกษตรและการบริโภคในหน้าแล้ง เมื่อมีถนนที่ดี พอผลผลิตในการเพาะปลูกออกมา ประชาชนก็สามารถนำผลผลิตใส่รถเพื่อเดินทางไปจำหน่ายได้ ทำให้ประชาชนมีรายได้มากขึ้น ความเป็นอยู่ของประชาชนก็ดีขึ้นตามรายได้ เมื่อความเป็นอยู่ดี ประชาชนก็ไม่เข้าไปบุกรุกแผ้วถางป่าหรือทำลายธรรมชาติซึ่งเป็นแหล่งต้นน้ำ ทำให้ฝนตกต้องตามฤดูกาล การเพาะปลูกก็สัมฤทธิ์ผล ต่อมาก็มีการให้ความรู้ประชาชนเกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่ทำให้ประชาชนมีการจัดทำเกษตรแบบผสมผสาน (ทฤษฎีใหม่) ได้ผลสำเร็จ ความเป็นอยู่ของประชาชนก็เจริญและมั่นคงขึ้นตามไป จนทำให้เกษตรกรทุกคนรอบคร้วมีความเป็นอยู่ที่ดี มีสุขกันตลอดไป

5. ภูมิสังคม

ก่อนจะทำการพัฒนาเรื่องใดในองค์การหรือหน่วยงาน ท่านต้องคำนึงถึงภูมิประเทศทางภูมิศาสตร์และภูมิประเทศทางสังคมศาสตร์ของพื้นที่ที่ท่านจะทำการพัฒนา ก่อน โดยต้องทำการศึกษาลงไปในรายละเอียดเพื่อให้เข้าใจถึงหลักการทางสังคมวิทยาที่เกี่ยวข้องกับอุปนิสัยของคนหรือพนักงาน/ลูกค้าว่ามีอุปนิสัยเป็นเช่นไร วัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณีแบบดั้งเดิมที่มีอยู่เดิมของบุคคลในแต่ละกลุ่มในพื้นที่เป็นอย่างไรบ้าง และในแต่ละพื้นที่ที่จะทำการพัฒนานั้นมีความเหมือน คล้ายคลึง หรือแตกต่างกันอย่างไร หลังจากนั้นจึงนำทั้งข้อดีและข้อเสียของข้อมูลที่ได้มาจากสภาพโดยรอบมาทำการวิเคราะห์/สังเคราะห์ แยกแยะเอาสิ่งที่ดีและสิ่งที่ไม่ดีออกมา เพื่อนำหลักการและวิธีการใหม่ที่ดีเข้าไปพัฒนาและแก้ไขปรับปรุง

6. องค์กรรวม

ก่อนที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 จะทรงจัดทำโครงการใด ๆ พระองค์จะทรงมองภาพโครงการของพระองค์แบบองค์รวมอย่างรอบด้านว่า โครงการของพระองค์มีความเกี่ยวพันหรือเชื่อมโยงกับอะไรบ้าง ยกตัวอย่างเช่น การจัดทำโครงการเกษตร “ทฤษฎีใหม่” ที่พระองค์ทรงมองภาพในองค์รวมว่าประชาชนของพระองค์ถือครองที่ดินโดยเฉลี่ยประมาณ 10-15 ไร่ต่อครัวเรือน ซึ่งการบริหารจัดการที่ดินเหล่านั้นจะต้องมีแหล่งน้ำอันเป็นปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญในการทำการเกษตร หากในที่ดินไม่มีแหล่งน้ำก็จะไม่สามารถทำประโยชน์ทางการเกษตรได้เต็มที่ ดังนั้นเมื่อประชาชนของพระองค์มีที่ดินแล้ว พระองค์จึงจำเป็นต้องสร้างหรือจัดทำแหล่งน้ำในที่ดินเหล่านั้นขึ้นมาด้วย เพื่อให้สามารถทำการเกษตรได้อย่างมีประสิทธิภาพและใช้ประโยชน์ในพื้นที่ได้อย่างสมบูรณ์ จึงเห็นได้ว่าในทุกโครงการของพระองค์จะมีการสำรวจและจัดทำแหล่งน้ำควบคู่กันไปด้วยเสมอ ทั้งแหล่งน้ำที่มีอยู่ตามธรรมชาติ และแหล่งน้ำที่มนุษย์สร้างขึ้นเองในที่ดิน (ไร่นาสวนผสม) เมื่อดินมีแหล่งน้ำ การทำการเกษตรก็จะได้ผลผลิตที่ดี สร้างรายได้ให้กับเกษตรกร หลังจากนั้นเมื่อเกษตรกรมีรายได้จากผลผลิตแล้ว เกษตรกรก็จำเป็นต้องมีความรู้ในเรื่องการจัดการตลาดและการจัดการการผลิตของตนเองให้ดีขึ้น เพื่อให้มีความสามารถในการสร้างรายได้และพัฒนารายได้ให้เพิ่มมากขึ้นในแบบยั่งยืน รวมถึงต้องทำความเข้าใจในเรื่องอำนาจการต่อรองทางการตลาด เพื่อที่จะทำให้มีอำนาจในการควบคุมและต่อรองตลาดของตนเองได้อีกด้วย จึงเป็นที่มาที่ทำให้เกษตรกรเกิดการรวมตัวกันเป็นกลุ่มต่าง ๆ จนกลายมาเป็น “สหกรณ์การเกษตร” ซึ่งช่วยสร้างพลังอำนาจให้แก่เกษตรกรในการต่อรองกับพ่อค้าคนกลางและต่อสู้กับกลไกตลาดตามหลักการดำเนินธุรกิจ

7. ไม่ติดตำรา

ในการดำเนินงานทุกโครงการพระราชดำริของพระองค์ พระองค์จะทรงอนุโลมตามปัจจัยสภาวะแวดล้อมตามธรรมชาติในแต่ละแห่งที่พระองค์ทรงทำโครงการ ทรงออมขอมกับธรรมชาติตามสภาพที่โครงการสามารถดำเนินงานอยู่ได้ โดยไม่ทรงยึดติดในหลักการหรือทฤษฎีจากตำราทางวิชาการมากเกินไป แต่ทรงปรับปรุงเปลี่ยนแปลงไปตามสถานการณ์ที่หน้างาน และปรับไปตามปัญหาที่ทรงพบระหว่างดำเนินงาน เพื่อให้โครงการพระราชดำริของพระองค์ประสบความสำเร็จ เกิดประโยชน์สูงสุด ได้รับการยอมรับจากชุมชนและสามารถดำเนินการต่อไปได้ด้วยชุมชนเอง ตามความเหมาะสมบนพื้นฐานปัจจัยของทรัพยากรต้นทุนที่ชุมชนมีอยู่ในพื้นที่นั้น และตามวิถีชีวิตของประชาชนที่จะได้รับประโยชน์จากโครงการนั้น

8. ประหยัด เรียบง่าย ได้ประโยชน์สูงสุด

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 ทรงทำให้ประชาชนของพระองค์ดูเป็นแบบอย่างมาโดยตลอด ตั้งแต่เรื่องยาสีพระทนต์ของพระองค์ที่ทรงใช้อย่างคุ้มค่า ตลอดจนเรื่องฉลองพระองค์และของใช้ส่วนพระองค์ต่าง ๆ ที่พระองค์จะทรงใช้งานจนคุ้มค่าที่สุด ด้วยความประหยัด เรียบง่าย ทั้งนี้ในการทำโครงการพระราชดำริของพระองค์หรือการให้ความช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาของประชาชน ทรงนำหลักการ “ประหยัด เรียบง่าย ได้ประโยชน์สูงสุด” เข้ามาใช้ ด้วยการจัดหาวัสดุสิ่งของ ที่สามารถหาได้ในท้องถิ่นของภูมิภาคนั้นมาประยุกต์ใช้ โดยไม่ต้องลงทุนสูงหรือต้องไปซื้อหามาจากต่างประเทศ รวมถึงการใช้เทคโนโลยีก็ไม่ทรงเลือกใช้เทคโนโลยีที่ยุ่งยากซับซ้อน แต่จะทรงเลือกใช้เทคโนโลยีที่เรียบง่าย สะดวก เหมาะสมกับการนำมาใช้งานในท้องถิ่นนั้น ๆ

9. ทำให้ง่าย

จากพระอัจฉริยภาพและพระปรีชาสามารถในองค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ที่พระองค์ทรงทำการประดิษฐ์คิดค้น และพัฒนาประเทศด้วยโครงการพระราชดำริต่าง ๆ เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนและปัญหาปากท้องของประชาชนในถิ่นทุรกันดารนั้น พระองค์จะทรงดำเนินการในรูปแบบที่เรียบง่าย ไม่ยุ่งยากซับซ้อน เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพความเป็นอยู่ของประชาชนและระบบนิเวศที่มีอยู่

10. การมีส่วนร่วม

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 พระองค์ทรงเป็นนักประชาธิปไตย โดยพระองค์จะทรงนำหลักการ “ประชาพิจารณ์” มาใช้ในการบริหารงาน/บริหารโครงการของพระองค์เสมอ เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชน เจ้าหน้าที่ และสาธารณชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการขับเคลื่อนแต่ละโครงการ ซึ่งพระองค์จะทรงรับฟังความคิดเห็นของประชาชนและความต้องการของสาธารณชน ด้วยเหตุนี้ จึงส่งผลให้โครงการต่างๆ ของพระองค์ล้วนสามารถแก้ไขปัญหาความยากจนและตอบโจทย์ของปัญหาที่ทำให้ประชาชนของพระองค์ได้รับความเดือดร้อนได้อย่างตรงจุดและตรงความต้องการอยู่เสมอ

11. ประโยชน์ส่วนรวม

การปฏิบัติพระราชกรณียกิจในแต่ละครั้งและการเสด็จพระราชดำเนินเยี่ยมราษฎรในถิ่นทุรกันดารเพื่อให้ความช่วยเหลือพสกนิกรที่ได้รับความยากลำบากและเดือดร้อนนั้น พระองค์จะทรงคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมเป็นสำคัญ ในการทรงงานแต่ละครั้งพระองค์จะทรงพิจารณาและเลือกการปฏิบัติภารกิจในการแปรพระราชฐานในแต่ละครั้ง แต่ละปี เพื่อทรงเยี่ยมเยียนราษฎร พร้อมทั้งบำบัดทุกข์บำรุงสุข ให้ความช่วยเหลือ แก้ไขปัญหาความยากจน ความยากลำบากในการประกอบอาชีพของประชาชนของพระองค์ให้มีการอยู่ดีกินดี โดยการจัดทำโครงการพระราชดำริต่าง ๆ ขึ้นมา ซึ่งล้วนจัดทำเพื่อยังประโยชน์และแก้ไขปัญหาของส่วนรวมแบบยั่งยืนตลอดไป

12. บริการรวมที่จุดเดียว

การรวมบริการมาไว้ที่จุดเดียวเป็นรูปแบบเบ็ดเสร็จที่เกิดขึ้นมาเป็นครั้งแรกในระบบการบริหารราชการแผ่นดินของประเทศไทย โดยองค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ทรงมีพระราชดำริให้ “ศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ” เป็นต้นแบบในการให้บริการแบบเบ็ดเสร็จ ณ จุดเดียวเพื่อประโยชน์ของราษฎร เมื่อมาขอใช้บริการจากภาครัฐในเรื่องต่าง ๆ ก็สามารถดำเนินการเรียบร้อยได้เสร็จสิ้นในที่เดียว ซึ่งเป็นการประหยัดเงิน ประหยัดเวลาและค่าใช้จ่ายของทั้งประชาชนและหน่วยงานของรัฐในการทำงาน ทำให้มีการประสานงานกันได้อย่างรวดเร็ว ภารกิจและการดูแลช่วยเหลือประชาชนก็จะสำเร็จลุล่วงไปได้อย่างรวดเร็วทันเวลานั่นเอง

13. ใช้ธรรมชาติช่วยธรรมชาติ

การที่องค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 พระองค์ทรงมีความเข้าใจธรรมชาติ ในส่วนนี้พระองค์จึงทรงมีพระราชประสงค์ให้ประชาชนของพระองค์มีความเข้าใจและใกล้ชิดกับธรรมชาติด้วยเช่นกัน เพราะหากประชาชนมีความเข้าใจธรรมชาติและมองธรรมชาติได้อย่างละเอียดแล้ว จะทำให้สามารถนำธรรมชาติมาใช้แก้ไขปัญหาจากธรรมชาติด้วยกันได้ เช่น ในการ

แก้ไขปัญหาลำน้ำเสื่อมโทรม พระองค์ทรงมีพระราชดำริในการปลูกป่าโดยไม่ต้องปลูก ปล่อยให้ธรรมชาติช่วยฟื้นฟูธรรมชาติกันเอง เช่น โครงการปลูกป่า 3 อย่าง ประโยชน์ 4 อย่าง เป็นต้น

14. ใช้ธรรมปราบอธรรม

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ทรงนำความจริงในเรื่องความเป็นไปแห่งธรรมชาติและกฎเกณฑ์ของธรรมชาติ มาเป็นหลักการและแนวทางปฏิบัติที่สำคัญในการแก้ไข ปัญหาและการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงสภาพที่ไม่ปกติเข้าสู่ระบบสภาวะปกติ เช่น โครงการการนำน้ำดื่ม มาขับไล่ น้ำเสียหรือมาเจือจางน้ำเสียให้กลับมาเป็นน้ำดี ตามจังหวะการขึ้นลงของน้ำตามธรรมชาติ และการบำบัดน้ำเน่าเสียโดยใช้ผักตบชวาซึ่งมีอยู่แล้วตามธรรมชาติให้มาดูดซับสิ่งสกปรกและปนเปื้อนในน้ำออกไป ตามพระราชดำรัสที่ว่า ใช้ธรรมปราบอธรรม

15. ปลูกป่าในใจคน

เป็นการทำการปลูกป่าลงบนผืนแผ่นดินด้วยความต้องการของมนุษย์ ซึ่งจะทำให้ มนุษย์มีความเข้าใจในการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างมีคุณค่า ไม่สิ้นเปลือง เพราะในอดีตจนถึง ปัจจุบัน มนุษย์มีความต้องการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างสิ้นเปลืองโดยขาดจิตสำนึกเพียงเพื่อ ประโยชน์ของตนเอง ทำให้เกิดความเสียหายต่อสิ่งแวดล้อมจนเกิดความไม่สมดุลของธรรมชาติ เมื่อธรรมชาติขาดความสมดุลจึงทำให้เกิดอุบัติเหตุต่าง ๆ ตามมา เช่น ภัยแล้ง น้ำท่วม ไฟไหม้ป่า ดินถล่ม เป็นต้น ในการฟื้นฟูธรรมชาติให้กลับคืนมานั้น จะต้องมีการปลูกจิตสำนึกในการรักษผืนป่าในใจคนให้ ได้เสียก่อน การปลูกป่าในใจคนจึงจะเกิดขึ้นมา และทำให้มนุษย์มีความเข้าใจและความร่วมมือในการ รักษาทรัพยากรธรรมชาติ โดยการใช้ทรัพยากรธรรมชาติแบบรู้คุณค่าให้มากที่สุด

16. ขาดทุนคือกำไร

หลักการนี้ทรงมีพระเมตตาต่อพสกนิกรของพระองค์ ด้วยการให้และการเสียสละ เป็นการกระทำอันมีผลที่เป็น “กำไร” คือการอยู่ดีมีความสุขของราษฎร ซึ่งสามารถสะท้อนให้เห็น เป็นรูปธรรมอย่างชัดเจนจากการที่ประเทศมีความเจริญก้าวหน้ามีเศรษฐกิจที่ดีขึ้น

17. การพึ่งพาตนเอง

เป็นการพัฒนาตามแนวทางพระราชดำริเพื่อการแก้ไขปัญหโดยตนเองก่อน ในเบื้องต้น แบบการแก้ไขเฉพาะหน้า เพื่อให้ตนเองมีความแข็งแรงพอที่จะดำรงชีวิตได้ต่อไป แล้วขั้นตอนต่อไปก็ทำการพัฒนาให้ประชาชนมีความสามารถที่จะอยู่ในสังคมได้ตามสภาพแวดล้อม จนสามารถพึ่งพาตนเองได้ในที่สุด

18. พออยู่พอกิน

หลักการทรงงานในข้อนี้ก็เพื่อพัฒนาให้พสกนิกรทั้งหลายของพระองค์ประสบ ความสุขสมบูรณ์ในชีวิต อันเริ่มจากการเสด็จพระราชดำเนินไปเยี่ยมราษฎรของพระองค์ทุกหมู่เหล่า ในทุกภูมิภาคของประเทศ ทรงทอดพระเนตรเห็นความเป็นอยู่ของราษฎรด้วยพระองค์เอง จนทรงเข้า พระทัยในสภาพปัญหาต่าง ๆ ของราษฎรอย่างลึกซึ้ง ดังนั้นในการพัฒนาของพระองค์จะทรงมองใน ภาพรวมของประเทศ ซึ่งพระองค์ทรงทราบว่าไม่ใช่งานเล็กน้อย แต่เป็นงานที่ต้องใช้ความคิดและ กำลังของคนทั้งชาติเข้ามาดำเนินการร่วมกันเพื่อให้บรรลุผลสำเร็จในการพัฒนา ด้วยพระปรีชาญาณ ของพระองค์ในการทรงงาน ทำให้คนไทยทั้งหลายได้ประจักษ์แล้วว่าแนวพระราชดำริและโครงการ

พระราชดำรินั้น เป็นโครงการที่เรียบง่ายปฏิบัติแล้วได้ผล จนเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไป เพราะโครงการพระราชดำริจะเป็นโครงการที่ทำให้ราษฎรของพระองค์มีรายได้พออยู่พอกินบนพื้นฐานของเศรษฐกิจพอเพียงสืบไป

19. เศรษฐกิจพอเพียง

เป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ทรงชี้แนะแนวทางการดำเนินชีวิตให้แก่พสกนิกรชาวไทยมาโดยตลอดกว่า 30 ปี ตั้งแต่ก่อนเกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ และเมื่อภายหลังวิกฤต พระองค์ยังได้ทรงย้ำแนวทางการแก้ไขเพื่อให้ราษฎรของพระองค์สามารถรอดพ้นและดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืน ภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ และความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ของโลกที่เข้ามาสู่ประเทศไทย ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่พระองค์พระราชทานไว้นั้น มีความหมายดังนี้ ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุมีผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควรต่อผลกระทบที่จะเกิดมาจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายในและภายนอก ที่ต้องอาศัย ความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการมาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการทุกขั้นตอนของแผนที่วางไว้ เช่น แผนรายรับ-รายจ่ายของครัวเรือน แผนการทำไร่นาสวนผสม เป็นต้น

20. ความซื่อสัตย์สุจริต จริ่งใจต่อกัน

หลักการในข้อนี้พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ทรงมีพระเมตตาสั่งสอนให้ข้าราชการ ประชาชน และเจ้าหน้าที่ในองค์กรระดับสูงให้มีความเข้าใจในเรื่องความซื่อสัตย์ เพราะพระองค์ทรงเล็งเห็นว่าหากคนเราทำงานแล้วไม่มีความซื่อสัตย์จริงใจทั้งต่อตนเอง องค์กร และประเทศชาติแล้ว ความเจริญก้าวหน้าและความสำเร็จคงเกิดขึ้นได้ยาก สาเหตุสำคัญที่ทำให้องค์กรและประเทศชาติต้องประสบปัญหาในการพัฒนา ไม่เจริญก้าวหน้า ก็เพราะมีการทุจริตเกิดขึ้น การทุจริตจึงเป็นสาเหตุหลักที่ทำลายล้างองค์กรและประเทศชาติให้เสื่อมสลายไปได้ ดังนั้น เราท่านทั้งหลายจะต้องช่วยกันขจัดการทุจริตไม่ให้เกิดขึ้น แม้แต่ในตัวเราเองและองค์กร เมื่อไม่เกิดการทุจริตขึ้นในตัวเราเองหรือในองค์กรแล้ว ประเทศชาติก็จะเจริญรุ่งเรืองสืบไป

21. การทำงานอย่างมีความสุข

พระองค์ทรงมีพระเกษมสำราญและทรงงานอย่างมีความสุขทุกครั้งที่ได้ช่วยเหลือประชาชน โดยพระองค์ทรงเคยรับสั่งครั้งหนึ่งว่า “ทำงานกับฉัน ฉันไม่มีอะไรจะให้ นอกจากการมีความสุขร่วมกันในการทำประโยชน์ให้กับผู้อื่น...”

22. ความเพียร

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ทรงใช้ความเพียรเป็นอย่างมากในการทำงานในโครงการพระราชดำริ โดยเฉพาะในระยะเริ่มแรกของแต่ละโครงการที่มีอุปสรรคและความไม่พร้อมในด้านต่าง ๆ มากมาย มีโครงการจำนวนมากที่พระองค์ต้องทรงใช้พระราชทรัพย์ส่วนพระองค์ในการจัดทำ แต่พระองค์ก็มีเคยท้อพระทัย และทรงมุ่งมั่นเดินหน้าพัฒนาเพื่อให้โครงการฯ ประสบความสำเร็จ อันจะช่วยให้ราษฎรของพระองค์และบ้านเมืองบังเกิดความร่มเย็นเป็นสุข

23. รู้ รัก สามัคคี

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 ทรงมีพระราชดำรัสในเรื่องรู้ รัก สามัคคี ต่อข้าราชการและประชาชนของพระองค์มาโดยตลอด ซึ่งคำ 3 คำนี้มีค่าและมีความหมายลึกซึ้ง สามารถนำไปปรับใช้ได้ทุกยุคทุกสมัย ได้แก่ “รู้” คือ การที่เราท่านจะลงมือทำอะไร จะต้องรู้ถึงปัจจัยทั้งหมด รู้ถึงปัญหาและวิธีการแก้ไขปัญหานั้น “รัก” คือ เมื่อเรารู้ ครอบด้วยกระบวนการที่เราจะทำแล้ว เราจะต้องใช้ความรักในการพิจารณาที่จะเข้าไปลงมือปฏิบัติและแก้ไขปัญหานั้นให้ได้ และ “สามัคคี” คือ การที่คนเราจะลงมือปฏิบัติงาน เราควรคำนึงเสมอว่าเราจะทำงานคนเดียวไม่ได้ แต่ต้องทำงานร่วมมือร่วมใจกับคนอื่น เป็นองค์การหรือเป็นหมู่คณะ จึงจะมีพลังในการช่วยกันแก้ไขปัญหาลุล่วงไปได้ด้วยดี

กฎหมาย ข้อตกลง และนโยบายที่เกี่ยวข้อง

1. พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522

กฎหมายฉบับนี้ถือเป็นกฎหมายหลักในการควบคุมการเดินทางเข้าออกประเทศของคนต่างด้าว โดยมาตรา 11 กำหนดให้บุคคลซึ่งจะเดินทางเข้ามาในราชอาณาจักรหรือออกไปนอกราชอาณาจักรจะต้องเดินทางเข้ามาหรือออกไปตามช่องทาง ด้านตรวจคนเข้าเมือง ตามที่กฎหมายกำหนดเท่านั้น และ มาตรา 12 กำหนดห้ามบุคคลต่างด้าวเข้ามาในราชอาณาจักรเพื่อประกอบอาชีพกรรมกร หรือเข้ามาเพื่อรับจ้างทำงานด้วยกำลังกาย โดยไม่ได้อาศัยวิชาความรู้หรือฝึกทางวิชาการ หรือเข้ามาเพื่อทำงานอื่นอันเป็นการฝ่าฝืนกฎหมายว่าด้วยการทำงานของคนต่างด้าว

2. พระราชกฤษฎีกากำหนดงานในอาชีพและวิชาชีพที่ห้ามคนต่างด้าวทำ

พ.ศ. 2522

กฎหมายฉบับนี้ได้กำหนดงานในอาชีพและวิชาชีพที่คนต่างด้าวห้ามทำไว้ จำนวน 39 ประเภท ได้แก่

- 2.1 งานกรรมกร ยกเว้นงานกรรมกรในเรือประมง
- 2.2 งานกสิกรรม งานเลี้ยงสัตว์ งานป่าไม้ หรืองานประมง ยกเว้นงานที่ใช้ความชำนาญงานเฉพาะสาขา งานควบคุมดูแลฟาร์มหรืองานกรรมกรในเรือประมงทางทะเล
- 2.3 งานก่อสร้าง งานช่างไม้ หรืองานก่อสร้างอื่น
- 2.4 งานแกะสลักไม้
- 2.5 งานขับขี่ยานยนต์ หรืองานขับขี่ยานพาหนะที่ไม่ใช่เครื่องจักรหรือเครื่องกล ยกเว้นงานขับขี่ยานพาหนะระหว่างประเทศ
- 2.6 งานขายของหน้าร้าน
- 2.7 งานขายทอดตลาด
- 2.8 งานควบคุม ตรวจสอบ หรือให้บริการทางบัญชี ยกเว้นงานตรวจสอบภายในเป็นครั้งคราว
- 2.9 งานเจียรไนหรือขัดเพชรหรือพลอย
- 2.10 งานตัดผม งานตัดผม หรืองานเสริมสวย

- 2.11 งานทอผ้าด้วยมือ
- 2.12 งานทอเสื่อ หรืองานทำเครื่องใช้ด้วยกก หวาย ปอ ฟาง หรือเยื่อไม้ไผ่
- 2.13 งานทำกระดาษสาด้วยมือ
- 2.14 งานทำเครื่องเงิน
- 2.15 งานทำเครื่องดนตรีไทย
- 2.16 งานทำเครื่องถม
- 2.17 งานทำเครื่องทอง เครื่องเงิน หรือเครื่องนาก
- 2.18 งานทำเครื่องลงหิน
- 2.19 งานทำตุ๊กตาไทย
- 2.20 งานทำที่นอนหรือผ้าห่มนวม
- 2.21 งานทำบาตร
- 2.22 งานทำผลิตภัณฑ์จากผ้าไหมด้วยมือ
- 2.23 งานทำพระพุทธรูป
- 2.24 งานทำมีด
- 2.25 งานทำร่มกระดาษหรือผ้า
- 2.26 งานทำรองเท้า
- 2.27 งานทำหมวก
- 2.28 งานนายหน้า หรืองานตัวแทน ยกเว้นงานนายหน้าหรืองานตัวแทนในธุรกิจการค้าระหว่างประเทศ
- 2.29 งานในวิชาชีพวิศวกรรม สาขาวิศวกรรมโยธา ที่เกี่ยวกับงานออกแบบและคำนวณ จัดระบบวิจัย วางโครงการทดสอบ ควบคุมการก่อสร้าง หรือให้คำแนะนำ ทั้งนี้ ไม่รวมงานที่ต้องใช้ความชำนาญพิเศษ
- 2.30 งานในวิชาชีพ สถาปัตยกรรมที่เกี่ยวกับงานออกแบบ เขียนแบบ ประมาณราคา อำนวยการก่อสร้าง หรือให้คำแนะนำ
- 2.31 งานประดิษฐ์เครื่องแต่งกาย
- 2.32 งานปั้นหรือทำเครื่องปั้นดินเผา
- 2.33 งานมวนบุหรืด้วยมือ
- 2.34 งานมัดคุเทศก์ หรืองานจัดนำเที่ยว
- 2.35 งานเร่ขายสินค้า
- 2.36 งานเรียงตัวพิมพ์อักษรไทยด้วยมือ
- 2.37 งานสาวหรือบิดเกลียวไหมด้วยมือ
- 2.38 งานเสมียนพนักงานหรืองานเลขานุการ
- 2.39 งานให้บริการทางกฎหมายหรืออรรถคดี ยกเว้น (ก) งานปฏิบัติหน้าที่อนุญาตตุลาการ (ข) งานว่าต่างแก้ต่างในชั้นอนุญาตตุลาการ ถ้ากฎหมายซึ่งใช้บังคับแก้ข้อพิพาทที่พิจารณาโดยอนุญาตตุลาการนั้นมิใช่กฎหมายไทย หรือเป็นกรณีที่ไม่ต้องขอบังคับคำชี้ขาดของอนุญาตตุลาการนั้นในราชอาณาจักรไทย

3. พระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. 2551

หลักการสำคัญของกฎหมายฉบับนี้ ประกอบด้วย การกำหนดงานที่คนต่างด้าวอาจทำได้ การเรียกเก็บค่าธรรมเนียมนการจ้างคนต่างด้าว และกองทุนเพื่อการส่งคนต่างด้าวกลับออกไปนอกราชอาณาจักร โดยยกเลิกพระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. 2521 และพระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2544 สำหรับการเปลี่ยนแปลงสำคัญที่มีความเกี่ยวข้องในการศึกษาคั้งนี้ ได้แก่

มาตรา 7 “งานใดที่คนต่างด้าวอาจทำได้ในท้องที่ใด เมื่อใด ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง โดยคำนึงถึงความมั่นคงของชาติ โอกาสในการประกอบอาชีพของคนไทย และความต้องการแรงงานต่างด้าวที่จำเป็นต่อการพัฒนาประเทศ”

มาตรา 8 “เพื่อประโยชน์ในการจำกัดจำนวนคนต่างด้าวซึ่งมิใช่ช่างฝีมือหรือผู้ชำนาญการที่จะเข้ามาทำงานบางประเภทหรือบางลักษณะในราชอาณาจักร รัฐมนตรีโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรีจะกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษาให้เรียกเก็บค่าธรรมเนียมนการจ้างคนต่างด้าวซึ่งมิใช่ช่างฝีมือหรือผู้ชำนาญการที่จะเข้ามาทำงานตามประเภทหรือลักษณะที่กำหนดในราชอาณาจักรก็ได้” ทั้งนี้ เนื่องจากไม่ต้องการให้คนต่างด้าวเข้ามาแย่งงานคนไทยและเพื่อเป็นการควบคุมหรือจำกัดจำนวนคนต่างด้าวซึ่งมิใช่ช่างฝีมือหรือผู้ชำนาญการที่จะเข้ามาทำงานบางประเภทหรือบางลักษณะในราชอาณาจักร และเป็นการควบคุมจำนวนแรงงานต่างด้าวบางประเภทที่ประสงค์จะเข้ามาทำงานในประเทศซึ่งอาจจะจะมีมากจนเกินความต้องการของนายจ้างได้

มาตรา 11 “ผู้ใดประสงค์จะจ้างคนต่างด้าวซึ่งอยู่นอกราชอาณาจักรเข้ามาทำงานในกิจการของตนในราชอาณาจักร จะยื่นคำขอรับใบอนุญาตและชำระค่าธรรมเนียมแทนคนต่างด้าวนั้นก็ได้” ในทางปฏิบัติผู้ที่ต้องการจ้างคนต่างด้าวจะต้องไปยื่นเรื่องขอใบอนุญาตทำงานที่กองงานคนต่างด้าว กรมการจัดหางาน กระทรวงแรงงาน หรือสำนักงานแรงงานจังหวัดทั่วประเทศ เมื่อการยื่นขอใบอนุญาตแทนคนต่างด้าวได้รับการอนุมัติแล้ว เจ้าของธุรกิจ บริษัทห้างร้านผู้ยื่นขอจะรวบรวมเอกสารต่าง ๆ เพื่อยื่นเรื่องให้กับสำนักงานตรวจคนเข้าเมือง เพื่อขออนุมัติการขอกำหนดตำแหน่ง เมื่อได้รับอนุมัติแล้วสำนักงานตรวจคนเข้าเมือง จะแจ้งสถานทูตหรือสถานกงสุลไทยในต่างประเทศที่คนต่างด้าวแจ้งความประสงค์ขอรับการตรวจลงตรา (วีซ่า) โดยกงสุลไทยจะตรวจลงตราประเภท Non-Immigration Visa รหัส B-A ให้ เมื่อคนต่างด้าวเดินทางเข้ามาในประเทศไทย พนักงานเจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมืองจะประทับตราอนุญาตให้คนต่างด้าวอาศัยอยู่ในประเทศไทยเป็นเวลา 1 ปี

มาตรา 14 “คนต่างด้าวซึ่งมีภูมิลำเนาและเป็นคนสัญชาติของประเทศที่มีชายแดนติดกับประเทศไทย ถ้าได้เข้ามาในราชอาณาจักรโดยมีเอกสารใช้แทนหนังสือเดินทาง ตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง อาจได้รับอนุญาตให้ทำงานบางประเภทหรือลักษณะงานในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราว ในช่วงระยะเวลาหรือตามฤดูกาลที่กำหนดได้...”

นอกจากนี้ พระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. 2551 ยังกำหนดให้เจ้าพนักงานที่มีอำนาจจับและช่วยเหลือพนักงานสอบสวน มีอำนาจจับคนต่างด้าวที่พบว่าทำงานโดยไม่ได้รับอนุญาตได้ โดยไม่ต้องมีหมายจับและนำผู้ถูกจับไปยังพนักงานสอบสวนทันที และให้รัฐมนตรีมีอำนาจแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่เป็นพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้ โดยกำหนดบทลงโทษผู้กระทำความผิดอ้างอิงจากกฎหมายของประเทศสหรัฐฯ รวมทั้งได้

ปรับปรุงบทกำหนดโทษ เช่น โทษสำหรับนายจ้างคือปรับระหว่าง 10,000-100,000 บาทต่อแรงงานต่างด้าวผิดกฎหมาย 1 คน โทษสำหรับแรงงานต่างด้าวคือ จำคุก 5 ปี ปรับระหว่าง 2,000-100,000 บาท หรือหากยินยอมกลับประเทศต้นทางจะถูกนำส่งกองตรวจคนเข้าเมืองเพื่อดำเนินการส่งกลับและละเว้นโทษจำคุก นอกจากนี้ยังมีกระบวนการให้สินบนนำจับแก่ผู้จับตามระเบียบกระทรวงการคลังด้วย

4. บันทึกข้อตกลงว่าด้วยความร่วมมือด้านการจ้างแรงงานระหว่างรัฐบาลแห่งราชอาณาจักรไทยกับรัฐบาลแห่งชาติอื่น

นอกจากการควบคุมตามกฎหมายแล้ว รัฐบาลยังมีนโยบายที่จะแก้ไขปัญหาแรงงานต่างด้าวที่หลบหนีเข้าเมืองโดยการนำเข้าแรงงานต่างด้าวให้ถูกต้องตามกฎหมาย โดยได้มีมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 2 มีนาคม 2547 กำหนดให้มีการเจรจากับประเทศคู่ภาคี คือประเทศพม่า ลาว และกัมพูชา เพื่อดำเนินการในเรื่องที่เกี่ยวกับปัญหาการจ้างแรงงานคนต่างด้าวตามบันทึกข้อตกลงว่าด้วยความร่วมมือด้านการจ้างแรงงานระหว่างรัฐบาลแห่งราชอาณาจักรไทยกับรัฐบาลแห่งชาติอื่น ตามที่รัฐบาลไทยได้ทำข้อตกลงไว้ และยังสามารถแก้ปัญหาคนต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองให้มีสถานะเป็นผู้เข้าเมืองโดยถูกต้องตามกฎหมาย โดยให้ประเทศพม่า ลาว และกัมพูชา ดำเนินการพิสูจน์สัญชาติและรับรองสถานะคนต่างด้าวที่หลบหนีเข้าเมืองซึ่งอยู่ระหว่างรอการส่งกลับประเทศ โดยการออกหนังสือเดินทาง (Passport) ให้ เว้นแต่ประเทศเหล่านั้นไม่สามารถที่จะออกหนังสือเดินทางให้ได้ ก็ให้ใช้เอกสารการรับรองบุคคลของประเทศนั้นแทนหนังสือเดินทางได้ ทั้งนี้เพื่อให้แรงงานต่างด้าวที่หลบหนีเข้าเมืองเปลี่ยนสถานะเป็นผู้เข้าเมืองโดยถูกต้องตามกฎหมาย และอนุญาตให้ทำงานเป็นกรรมกรได้ (อริยพร โพธิ์ใส, 2554)

5. นโยบายการบริหารจัดการชายแดนเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาการข้ามพรมแดน

ศูนย์พัฒนาหลักนิคมและยุทธศาสตร์ (2559) เผยแพร่หนังสือ “การสกัดกั้นแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองทางบก” โดยมีข้อมูลเกี่ยวกับนโยบายการบริหารจัดการชายแดนเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาการข้ามพรมแดน ดังนี้

5.1 ดำเนินการเสริมสร้างความเป็นหุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคงและกระชับความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านในการแก้ไขปัญหาข้ามพรมแดน อาทิ การลักลอบเข้าเมือง ปัญหาแรงงานข้ามชาติ การก่อการร้าย การค้าสิ่งของผิดกฎหมาย การค้ามนุษย์ โรคระบาดและโรคติดต่อร้ายแรง รวมถึงร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านในการพัฒนาและเสริมสร้างความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจในพื้นที่ชายแดนร่วมกัน บนพื้นฐานการรักษาสมดุลระหว่างผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจกับการรักษาความมั่นคงของชาติและความมีศักดิ์ศรีของชาติ

5.2 ดำเนินการปรับปรุงกลไกและพัฒนาศักยภาพการตรวจคนเข้าเมือง การติดตามตรวจสอบการเข้าออก การขอยุ่ต่อในประเทศไทย และพัฒนาระบบฐานข้อมูลที่เกี่ยวข้อง ประสานความร่วมมือและแลกเปลี่ยนข้อมูลกับประเทศเพื่อนบ้านอย่างใกล้ชิด

5.3 ดำเนินการส่งเสริมการใช้มิติทางสังคมและวัฒนธรรมในการเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีทุกระดับกับประเทศเพื่อนบ้าน และพัฒนาความเข้มแข็งของคนในชุมชนและพื้นที่ชายแดนร่วมกัน

5.4 ดำเนินการจัดระเบียบการพัฒนาพื้นที่ชายแดนให้มีศักยภาพทางด้านเศรษฐกิจ และการเป็นประตูเชื่อมโยงการค้าที่มีความสมดุลทั้งในมิติเศรษฐกิจและสังคมกับมิติความมั่นคง และร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านในการบริหารจัดการชายแดน การพัฒนาด้านชายแดน และการพัฒนา เขตเศรษฐกิจพิเศษ

6. มาตรการป้องกันและสกัดกั้นแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองทางบก

ข้อมูลในหนังสือ “การสกัดกั้นแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองทางบก” ยังได้กล่าวถึงบทบาทของกองทัพบกในการสนับสนุนและดำเนินการแก้ไขปัญหาผู้หลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย โดยการปฏิบัติการป้องกันและสกัดกั้นผู้หลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายเป็นการดำเนินการในพันธกิจการเฝ้าตรวจและป้องกันชายแดนตามกรอบแนวคิดการสถาปนาความมั่นคงตามแนวชายแดน ซึ่งได้มอบหมายให้กองกำลังป้องกันชายแดนประจำปีของกองทัพบกเป็นหน่วยปฏิบัติ และมีการแต่งตั้งคณะทำงานป้องกันและสกัดกั้นแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองทางบก เป็นกลไกรับผิดชอบในการปฏิบัติงานสกัดกั้นในพื้นที่ชายแดนและประสานกับส่วนราชการที่เกี่ยวข้องในการจัดระบบป้องกันเพื่อมิให้ปัญหาดังกล่าวส่งผลกระทบต่อประชาชนตามแนวชายแดน สำหรับมาตรการปฏิบัติของกองกำลังป้องกันชายแดน ประกอบด้วย

6.1 มาตรการป้องกันและสกัดกั้น

6.1.1 การจัดตั้งจุดตรวจ/จุดสกัดจับตามช่องทางสำคัญ

6.1.2 การเพิ่มความถี่ในการลาดตระเวน/เฝ้าตรวจบริเวณพื้นที่ล่อแหลม/ช่องทางสำคัญ ทั้งทางบกและทางน้ำ ตามฐานข้อมูลด้านการข่าวที่คาดว่าแรงงานต่างด้าวอาจใช้เป็นเส้นทางในการลักลอบเข้ามายังพื้นที่ฝั่งไทย

6.1.3 การปิดล้อม/ตรวจค้นพื้นที่เป้าหมายบริเวณแนวชายแดน

6.1.4 การใช้มาตรการข่าวเชิงรุกเพื่อพิสูจน์ทราบและนำไปสู่การจับกุม ขบวนการนำพา

6.1.5 การจัดระเบียบเรือ และช่องทาง/ท่าข้าม เพื่อให้การควบคุมพื้นที่ชายแดนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

6.1.6 การปฏิบัติการข่าวสาร (ประชาสัมพันธ์และปฏิบัติการจิตวิทยา) เพื่อให้ทราบบทลงโทษของการกระทำผิดกฎหมายและผลเสียจากการใช้แรงงานผิดกฎหมาย เพื่อปลูกจิตสำนึกให้ประชาชนและผู้ประกอบการเห็นถึงความจำเป็นและเข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกัน/แก้ไขปัญหา รวมทั้งแรงงาน 3 สัญชาติ (เมียนมา ลาว และกัมพูชา) รับทราบ/เข้าใจระบบการจัดการแรงงานต่างด้าวของไทย

6.2 มาตรการจับกุมดำเนินคดี และผลักดัน/ส่งกลับ

6.2.1 การบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจังต่อนายจ้าง ผู้ให้ที่พักพิง ผู้ที่เกี่ยวข้อง และแรงงานต่างด้าวผิดกฎหมาย โดยมุ่งเน้นต่อขบวนการนำพา ภายใต้กรอบของกฎหมายที่ให้อำนาจในการปฏิบัติแก่เจ้าหน้าที่ทหาร

6.2.2 การผลักดัน/ส่งกลับ มุ่งเน้นดำเนินการมิให้มีการลักลอบเข้ามาใหม่ โดยประสานให้สำนักงานตรวจคนเข้าเมืองดำเนินการตรวจสอบตัวบุคคลให้ชัดเจน หากพบว่าแรงงานต่างด้าว

กลับเข้ามาซ้ำอีก ต้องถูกดำเนินคดีและลงโทษตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด พร้อมจัดทำบัญชีรายชื่อห้ามเดินทางเข้าประเทศไทย

สถานการณ์ของปัญหาการลักลอบเข้าเมืองของแรงงานต่างด้าวและผลกระทบของไทย

ปัญหาผู้หลบหนีเข้าเมืองของไทยมีมานานหลายทศวรรษ จากกลุ่มแรก ๆ ที่อพยพเข้ามาเนื่องจากปัญหาความไม่สงบเรียบร้อยและความขัดแย้งทางการเมืองในประเทศเพื่อนบ้าน ได้แก่ กลุ่มที่หลบหนีสถานการณ์สงครามอินโดจีน ประกอบด้วย กลุ่มชาวม้งลาว กลุ่มชาวกัมพูชา และกลุ่มชาวเวียตนาม นอกจากนี้ยังมีกลุ่มผู้หลบหนีภัยการสู้รบจากเมียนมา และต่อมา เริ่มมีการลักลอบเข้าเมืองอย่างผิดกฎหมายเพื่อหางานทำจากแรงงานต่างด้าว 3 สัญชาติ ได้แก่ เมียนมา ลาว และกัมพูชา เนื่องจากความขัดแย้งทางการเมืองภายในของประเทศเพื่อนบ้าน ประกอบกับลักษณะทางภูมิศาสตร์ตามพรมแดนของไทยกับเพื่อนบ้าน ทำให้มีกลุ่มชนที่มีปัญหาสถานภาพทางกฎหมายลักลอบเข้ามาอาศัยอยู่ในประเทศไทยมากขึ้นจนเป็นปัญหาเรื้อรังในปัจจุบัน

สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (2563) แสดงข้อมูลทางสถิติของสำนักงานตรวจคนเข้าเมือง สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ซึ่งพบว่า มีผู้ลักลอบเข้าเมืองที่ผิดกฎหมายและถูกดำเนินคดีในปี พ.ศ. 2560 จำนวน 289,391 ราย ปี พ.ศ. 2561 จำนวน 146,742 ราย และปี พ.ศ. 2562 จำนวน 79,909 ราย โดยกลุ่มผู้ลักลอบเข้าเมืองส่วนใหญ่เป็นกลุ่มแรงงานจากประเทศเมียนมา ลาว และกัมพูชา การลักลอบเข้าเมืองมีการใช้ช่องทางทั้งที่เป็นช่องทางธรรมชาติ เช่น Land Border และ Sea Border เป็นหลัก ซึ่งเป็นบริเวณชายแดนที่ติดต่อกับไทย สำหรับรูปแบบและวิธีการในการลักลอบเข้าเมืองมักจะมีนายหน้าซึ่งเป็นชาวต่างชาติเป็นผู้ชักชวนและพาเข้ามาทำงานในประเทศไทย มีการขนย้ายหลายรูปแบบ เช่น การใช้รถทัวร์ที่มีการปรับแต่งเพื่อใช้โดยสารคนต่างด้าว หรือการซื้อตั๋วเดินทางให้ขึ้นรถทัวร์ตามปกติ นอกจากนี้ ยังพบว่ามีผู้ใช้เอกสารปลอมในการเดินทางเข้าเมืองด้วย การที่ไทยเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวในภูมิภาคจึงทำให้มีผู้หลบหนีเข้ามาอาศัยในประเทศไทยเป็นจำนวนมาก รวมทั้งกรณีการลักลอบหนีเข้าเมืองผิดกฎหมายในประเทศไทยที่อาจเชื่อมโยงกับอาชญากรรมที่มีความร้ายแรงจากต่างประเทศ เช่น ฆาตกรรม การก่อการร้ายและวินาศกรรม การลักลอบค้าอาวุธ เป็นต้น

ข้อมูลจากสำนักบริหารแรงงานต่างด้าว (อ้างใน กฤติญา วงศ์เมฆ, 2563) แสดงการเปรียบเทียบจำนวนของแรงงานข้ามชาติที่เข้ามาแบบถูกกฎหมายและผิดกฎหมายในประเทศไทย ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2540 จนถึงปี พ.ศ. 2563 รายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 2 - 1 จำนวนแรงงานข้ามชาติที่เข้ามาแบบถูกกฎหมายและผิดกฎหมายในประเทศไทย

แรงงานข้ามชาติสัญชาติ เมียนมา ลาว และกัมพูชา	ปี พ.ศ. (คน)		
	2540-2553	2555	2563
เข้าเมืองถูกกฎหมาย	221,146	698,777	2,302,597
เข้าเมืองผิดกฎหมาย	832,546	1,273,727	ไม่ทราบจำนวนที่แน่ชัด

ที่มา : สำนักบริหารแรงงานต่างด้าว (อ้างใน กฤติญา วงศ์เมฆ, 2563)

จากตารางข้างต้น จะเห็นได้ว่าการเข้ามาของแรงงานข้ามชาติเพิ่มสูงขึ้น ซึ่งจำนวนแรงงานข้ามชาติจะไม่ทราบแน่นอน เพราะบางกรณีอาจเข้ามาเมืองมาผิดกฎหมายบางกรณีอาจเข้ามาเมืองมาถูกต้องตามกฎหมายแต่มีการลักลอบทำงานในประเทศ หรือบางกรณีอาจประกอบอาชีพที่มีขอบซึ่งข้อมูลดังกล่าวมิได้ปรากฏอยู่ในทะเบียนแรงงานข้ามชาติอย่างชัดเจน ทั้งนี้ แรงงานข้ามชาติที่เข้ามาทำงานในประเทศไทยมากที่สุดคือ แรงงานสัญชาติเมียนมา ชัยรัตน์ เวชพานิช (2556) นำเสนอข้อมูลสถานการณ์แรงงานข้ามชาติในประเทศไทยโดยระบุว่า ปี พ.ศ. 2555 ประเทศไทยมีแรงงานข้ามชาติทั้ง 3 สัญชาติ จำนวน 1,972,504 คน เป็นชาวเมียนมามากถึง 1,333,227 คน โดยเป็นผู้เข้าเมืองแบบถูกต้องกฎหมายจำนวน 425,191 คน และผิดกฎหมายจำนวน 908,036 คน

กฤตยา อาชวนิจกุล (2545) กล่าวถึงผลกระทบของปัญหาการย้ายถิ่นข้ามชาติผิดกฎหมายที่รวบรวมจากการศึกษาเอกสาร โดยแบ่งผลกระทบออกเป็น 6 ด้าน ได้แก่ 1) ผลกระทบด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ทั้งประเทศต้นทาง ประเทศที่เป็นทางผ่าน และประเทศปลายทาง ส่งผลต่อเศรษฐกิจ การติดต่อการค้า การช่วยเหลือต่อกัน อาจเกิดความตึงเครียดในความสัมพันธ์ได้ รวมทั้งอาจส่งผลต่อความมั่นคงในภูมิภาคด้วยเช่นกัน 2) ผลกระทบด้านประชากร ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขนาดและโครงสร้างประชากรหลายประการ ทั้งประเทศต้นทางและประเทศปลายทาง 3) ผลกระทบด้านแรงงานและอัตราการมีงานทำ ในด้านบวกอาจช่วยทดแทนการขาดแคลนแรงงานบางประเภท ในด้านลบอาจเกิดการกดค่าแรงของแรงงานท้องถิ่นและการแย่งงานทำ 4) ผลกระทบทางด้านสังคม โดยเพิ่มภาระค่าใช้จ่ายด้านสวัสดิการสังคมของประเทศปลายทาง 5) ผลกระทบทางด้านสาธารณสุข โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาการแพร่ระบาดของโรคติดต่อ และ 6) ผลกระทบทางด้านความมั่นคงภายในประเทศ โดยมีสาเหตุมาจากการกระทำผิดกฎหมายในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การจ้างแรงงานเถื่อน การค้ามนุษย์ การก่ออาชญากรรมข้ามชาติ การลักลอบค้ายาเสพติดและสิ่งผิดกฎหมายต่าง ๆ

ข้อมูลทั่วไปของพื้นที่และภารกิจของกองกำลังสุรสีห์

สภาพพื้นที่ตามแนวชายแดนด้านตะวันตกของประเทศไทยที่มีอาณาเขตติดต่อกับประเทศเมียนมาส่วนใหญ่เป็นทิวเขาสูงใหญ่ ทิวเขาที่สำคัญ ได้แก่ ทิวเขาถนนธงชัย และทิวเขาตะนาวศรี ซึ่งเป็นต้นกำเนิดของลำธารและลำห้วยหลายสายที่ไหลมารวมกันเป็นลำห้วยที่สำคัญ ๆ และไหลเข้ามารวมกับแม่น้ำสายต่าง ๆ แนวพรมแดนระหว่างไทย-เมียนมา มีความยาวทั้งสิ้น 2,202 กิโลเมตร อยู่ในเขตพื้นที่ 10 จังหวัด ได้แก่ เชียงราย เชียงใหม่ แม่ฮ่องสอน ตาก กาญจนบุรี ราชบุรี เพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์ ชุมพร และระนอง (ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ, 2566) มีจุดผ่านแดนถาวร 5 แห่ง จุดผ่อนปรนการค้า 13 แห่ง จุดผ่อนปรนพิเศษ 1 แห่ง และจุดผ่านแดนชั่วคราว 2 แห่ง (กรมการค้าต่างประเทศ, 2563)

กองกำลังสุรสีห์ (กกล.สุรสีห์) เป็นกองกำลังป้องกันชายแดนด้านตะวันตกของประเทศไทย มีภารกิจป้องกันประเทศตามแนวชายแดนไทย-เมียนมา และรักษาความมั่นคงภายใน ครอบคลุมพื้นที่ 4 จังหวัด อันได้แก่ จังหวัดกาญจนบุรี จังหวัดราชบุรี จังหวัดเพชรบุรี และจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ความยาวทั้งสิ้นประมาณ 846 กิโลเมตร เพื่อป้องกันการรุกล้ำอธิปไตยและรักษาผลประโยชน์ของชาติ (กองพลทหารราบที่ 9, 2566) พื้นที่รับผิดชอบของกองกำลังสุรสีห์ทั้ง 4 จังหวัด มีช่องทางเข้าออก

ที่สำคัญ 95 เส้นทาง และมีจุดผ่านแดนสำคัญ 4 แห่ง ได้แก่ 1) ช่องทางพระเจดีย์สามองค์ อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี เป็นจุดผ่อนปรนทางการค้า และจุดผ่านแดนชั่วคราวการท่องเที่ยว 2) ช่องทางหินกอง อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี เป็นจุดผ่านแดนชั่วคราวนำเข้าก๊าซธรรมชาติ 3) ช่องทางพุน้ำร้อน อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี เป็นจุดผ่านแดนถาวร และ 4) ช่องทางสิงขร อำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เป็นจุดผ่อนปรนพิเศษ (กรุงเทพฯ, 2564)

กองกำลังสุรสีห์มีการจัดหน่วยเฉพาะกิจป้องกันชายแดน ซึ่งใช้คำย่อว่า “ฉก.” จำนวน 3 หน่วย ได้แก่ ฉก.ลาดหญ้า (จัดกำลังจากกรมทหารราบที่ 9) รับผิดชอบพื้นที่จังหวัดกาญจนบุรี ฉก.ทัพพระยาเสือ (จัดกำลังจากกรมทหารราบที่ 19) รับผิดชอบพื้นที่จังหวัดราชบุรี และจังหวัดเพชรบุรี และ ฉก.จงอางศึก (จัดกำลังจากกรมทหารราบที่ 29) รับผิดชอบพื้นที่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ในการกำหนดแนวทางการสกัดกั้นการกระทำผิดกฎหมายของกองกำลังสุรสีห์ได้ประสานการปฏิบัติกับส่วนบังคับบัญชาและส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง และแบ่งพื้นที่ปฏิบัติงานให้เกิดการประสานสอดคล้อง โดยแบ่งออกเป็นพื้นที่เฝ้าระวังภายนอกประเทศ (พื้นที่เฝ้าสังเกตอาการฝั่งเมียนมา จำนวน 14 แห่ง) และพื้นที่ภายในประเทศ ซึ่งประกอบด้วย พื้นที่แนวชายแดน (ต้นน้ำ) พื้นที่ถัดจากแนวชายแดน (กลางน้ำ) และพื้นที่ตอนใน (ปลายน้ำ หรือเรียกว่า “ตำบลปลายทาง”) ซึ่งการปฏิบัติที่สำคัญจะมีความแตกต่างกันไปในแต่ละพื้นที่ (กองกำลังสุรสีห์, 2566)

แผนภาพที่ 2 – 1 แสดงตำแหน่งของพื้นที่ตอนใน หรือตำบลปลายทาง

ที่มา : กองกำลังสุรสีห์, 2566

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยของ อนุชิต บุญรินทร์ และ จอมเดช ตรีเมฆ (2563) เรื่อง การลักลอบเข้าเมือง โดยผิดกฎหมายในประเทศไทยของชาวเมียนมาร์หลังจากการเปิดประชาคมอาเซียน มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายของชาวเมียนมาร์ก่อนและหลังจากการเปิดประชาคมอาเซียน วิเคราะห์สาเหตุในการลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายของชาวเมียนมาร์ก่อนและหลังการเปิดประชาคมอาเซียน และหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาการลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายของชาวเมียนมาร์ในประเทศไทย ใช้รูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยสัมภาษณ์เชิงลึกเจ้าหน้าที่ป้องกันปราบปรามการลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย หน่วยงาน/องค์กร/บุคคลที่เกี่ยวข้องกับชาวเมียนมาร์ และชาวเมียนมาร์ที่ลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายและถูกกฎหมายทั้งก่อนและหลังการเปิดประชาคมอาเซียน รวมจำนวนทั้งสิ้น 13 ราย ผลการศึกษาพบว่า หลังจากเปิดประชาคมอาเซียน ปัญหาการลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายของชาวเมียนมาร์ลดน้อยลงอย่างมาก สาเหตุของการลักลอบเข้ามาประเทศไทยส่วนใหญ่มาจากความต้องการได้ค่าจ้างที่สูงกว่า ภาวะไร้การจ้างงานในประเทศเมียนมาร์ ภัยสงครามและการเมือง การลักลอบเข้ามาไทยทำได้โดยง่าย การไม่เกรงกลัวบทลงโทษกฎหมายไทย กระบวนการขออนุญาตทำงานในต่างประเทศมีความยุ่งยากและค่าใช้จ่ายสูง ซึ่งสาเหตุก่อนและหลังการเปิดประชาคมอาเซียนไม่แตกต่างกัน การแก้ไขปัญหาการลักลอบเข้าเมืองควรนำกลไกทางกฎหมายการจ้างแรงงานต่างด้าวมาบังคับใช้ ซึ่งสามารถแก้ต้นเหตุที่ทำให้ชาวเมียนมาร์ตัดสินใจลักลอบเข้ามาประเทศไทย ในระยะยาว หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเพิ่มความเข้มงวดในการตรวจตรา จับกุม และบังคับใช้กฎหมายเพื่อป้องปรามและแก้ไขปัญหาอย่างต่อเนื่อง

งานวิจัยของ กฤติญา วงศ์เมฆ (2563) เรื่อง ปัญหาภัยคุกคามรูปแบบใหม่จากแรงงานข้ามชาติเมียนมาที่ลักลอบเข้ามาแบบผิดกฎหมายในบริเวณพื้นที่แนวชายแดนไทย-มาเลเซีย อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการลักลอบนำเข้าแรงงานข้ามชาติเมียนมาแบบผิดกฎหมาย ภัยคุกคามรูปแบบใหม่ที่เกิดจากแรงงานข้ามชาติเมียนมาผิดกฎหมาย และมาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหาภัยคุกคามรูปแบบใหม่ที่เกิดจากแรงงานข้ามชาติเมียนมาที่ลักลอบเข้ามาแบบผิดกฎหมาย ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา และสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม ผลการศึกษาพบว่า กระบวนการลักลอบนำเข้าแรงงานข้ามชาติเมียนมาผิดกฎหมายประกอบด้วยเครือข่ายขบวนการ จำนวน 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มแรงงานข้ามชาติ กลุ่มนายหน้า และพื้นที่พักพิง/อาศัย โดยกลุ่มนายหน้าเป็นตัวจักรสำคัญในการลักลอบแรงงานข้ามชาติเมียนมาผิดกฎหมายให้ประสบความสำเร็จ เมื่อแรงงานข้ามชาติเมียนมาได้ลักลอบเข้าเมืองแบบผิดกฎหมายทำให้เกิดปัญหาภัยคุกคามรูปแบบใหม่ในพื้นที่ชายแดนไทย-มาเลเซีย ได้แก่ ปัญหาการลักลอบหลบหนีเข้าเมือง ปัญหายาเสพติด ปัญหาการค้ามนุษย์ และปัญหาโรคระบาด ซึ่งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้บูรณาการเพื่อออกมาตรการและแนวทางการแก้ไขปัญหาภัยคุกคามรูปแบบใหม่ในแต่ละด้านที่เกิดขึ้นจากแรงงานข้ามชาติเมียนมาผิดกฎหมาย

งานวิจัยของ รวี ชื่นชม (2559) เรื่อง ยุทธศาสตร์การแก้ไขปัญหาการหลบหนีเข้าเมืองของภาครัฐเพื่อรองรับการเปิดเสรีประชาคมอาเซียนในปี ค.ศ. 2015 มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษา ยุทธศาสตร์การแก้ไขปัญหาการหลบหนีเข้าเมืองของภาครัฐเพื่อรองรับการเปิดเสรีประชาคมอาเซียน ในปี ค.ศ. 2015 กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาคือ ข้าราชการระดับผู้บริหารของหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดยุทธศาสตร์การแก้ไขปัญหาดังกล่าว จำนวน 12 ราย โดยใช้การสัมภาษณ์แบบเจาะลึกเป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เชิงเหตุผล ผลการวิจัยพบว่าสาเหตุหลักของการหลบหนีเข้าเมืองคือ สภาวะเศรษฐกิจ สังคม การเมืองที่เปลี่ยนแปลง ประเทศไทยต้องการแรงงานจำนวนมาก มีขบวนการนำพาและขบวนการค้ามนุษย์ และรัฐมีจุดอ่อนในการดำเนินคดีปราบปราม ควรกำหนดยุทธศาสตร์เพื่อแก้ไขปัญหา ดังนี้ 1) การจัดการปัญหาผู้หลบหนีเข้าเมืองที่อยู่ในประเทศแล้ว 2) การป้องกันการลักลอบหลบหนีเข้าเมืองมาใหม่ และ 3) การสร้างความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้าน

งานวิจัยของ สิริรัฐ สุกันธา (2557) เรื่อง การเคลื่อนย้ายแรงงานข้ามชาติสัญชาติพม่าในเขตภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเคลื่อนย้ายแรงงานข้ามชาติเข้ามาทำงานในเขตภาคเหนือตอนบน รวมทั้งรูปแบบและกระบวนการเคลื่อนย้ายแรงงานของแรงงานข้ามชาติในพื้นที่ดังกล่าว โดยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่ผลักดันให้แรงงานสัญชาติพม่าเข้ามาทำงานในเขตภาคเหนือตอนบน ได้แก่ ความต้องการมีงานทำและการมีรายได้ที่มั่นคง การถูกกดขี่ข่มเหงของรัฐบาลทหารพม่า และการมีทางเลือกสำหรับการทำการทำงานอื่นค่อนข้างน้อย ในขณะที่ปัจจัยดึงดูด ได้แก่ ค่าจ้างที่สูงกว่าในประเทศสหภาพพม่า และความต้องการมีรายได้ที่มั่นคง รูปแบบการเคลื่อนย้ายมี 2 ลักษณะ คือ การเคลื่อนย้ายแรงงานชั่วคราว และการเคลื่อนย้ายแรงงานถาวร ส่วนใหญ่เคลื่อนย้ายแรงงานโดยอาศัยรถยนต์จากประเทศต้นทางมายังด่านชายแดน วิธีการเดินทางมี 3 วิธี ได้แก่ การเดินทางด้วยเท้าเข้ามาตามตะเข็บชายแดน การเดินทางโดยรถโดยสารประจำทางมีนายหน้าและบุคคลในครอบครัวที่เคยมาทำงานในประเทศไทยแล้ว และการเดินทางมาทางรถยนต์กับนายหน้า

งานวิจัยของ วิชัย จงโชติชัชวาล (2556) เรื่อง การเปรียบเทียบผลการนำนโยบายด้านแรงงานต่างด้าวไปปฏิบัติ: กรณีศึกษา 3 จังหวัดภาคตะวันออก สระแก้ว จันทบุรี และตราด รวบรวมข้อมูลจากเอกสารและการสัมภาษณ์เชิงลึกจากหน่วยงานต่าง ๆ ผลการศึกษาพบว่า ด้านนโยบายแรงงานต่างด้าว ทั้ง 3 จังหวัดมีวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ชัดเจนแต่ยังไม่สามารถบรรลุผลตามเป้าหมายได้เนื่องจากขาดแนวทางแก้ไขปัญหาคัดค้านที่ชัดเจน มีการแก้ไขปัญหาแบบระยะสั้นรายปี รวมทั้งแต่ละจังหวัดยึดกรอบแนวทางปฏิบัติตามนโยบายจากส่วนกลาง ผู้ว่าราชการจังหวัดได้ผนวกแนวทางและนโยบายของจังหวัดเพื่อตอบสนองความต้องการด้านเศรษฐกิจโดยใช้ปัญหาของท้องถิ่นเป็นตัวตั้งและดำเนินงานในรูปของคณะกรรมการจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในด้านทรัพยากร ทั้ง 3 จังหวัดมีงบประมาณเพียงพอแต่ขาดความพร้อมของวัสดุอุปกรณ์ สถานที่ให้บริการ และบุคลากร ส่วนด้านการนำนโยบายไปปฏิบัติ หน่วยงานที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องโดยตรง คือ สำนักงานจัดหางานจังหวัด สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด ตำรวจตรวจคนเข้าเมืองจังหวัด งานทะเบียนราษฎรจังหวัด และหน่วยงานทางทหาร ต่างบังคับใช้กฎหมายตามที่ตนเองสังกัดทำให้เกิดความขัดแย้งในขั้นตอนการดำเนินงาน สำหรับด้านสภาพแวดล้อมทั้ง 3 จังหวัด มีสัดส่วนการค้าชายแดนสูงถึงร้อยละ 80

ของมูลค่าการค้าระหว่างไทย-กัมพูชา แรงงานต่างด้าวส่วนหนึ่งไม่ถูกกฎหมายทำให้ถูกจำกัดโอกาสและสิทธิต่าง ๆ และการเมืองมีผลต่อการกำหนดนโยบายแรงงานต่างด้าวในแต่ละปี

กรอบแนวคิดของการวิจัย

สรุป

จากการที่ได้ทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในหัวข้อแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับแรงงานต่างด้าว แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม กฎหมาย/ข้อตกลง/นโยบายเกี่ยวกับแรงงานต่างด้าว ปัญหาและผลกระทบของการลักลอบเข้าเมืองของแรงงานต่างด้าว ยุทธศาสตร์ชาติและแผนที่เกี่ยวข้อง ข้อมูลทั่วไปของพื้นที่และภารกิจของกองกำลังสุรสีห์ รวมทั้งงานวิจัยเกี่ยวกับแรงงานต่างด้าว ทำให้สามารถกำหนดกรอบแนวคิดของการวิจัยสำหรับการศึกษาวิจัยเพื่อนำไปสู่การกำหนดแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพในการสกัดกั้นการลักลอบเข้าเมืองของแรงงานต่างด้าวในพื้นที่กองกำลังสุรสีห์ต่อไป

บทที่ 3

ปัญหาการลักลอบเข้าเมืองของแรงงานต่างด้าวและการสกัดกั้น การลักลอบเข้าเมืองในพื้นที่กองกำลังสุรสีห์

ในบทที่ 3 เป็นการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัย
ครอบคลุม 2 วัตถุประสงค์แรก ได้แก่ 1) เพื่อศึกษาสถานการณ์ของปัญหาการลักลอบเข้าเมืองของ
แรงงานต่างด้าวในเขตพื้นที่กองกำลังสุรสีห์และวิเคราะห์สภาวะแวดล้อมทางยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง และ
2) เพื่อศึกษาการสกัดกั้นการลักลอบเข้าเมืองของแรงงานต่างด้าวในเขตพื้นที่กองกำลังสุรสีห์ รวมทั้ง
วิเคราะห์ประสิทธิภาพและจุดแข็ง-จุดอ่อนของการดำเนินงานดังกล่าว ผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่นำเสนอ
ในบทนี้ได้มาจากการวิเคราะห์มูลเชิงคุณภาพโดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) มีหัวข้อ
ในการนำเสนอเรียงตามลำดับดังนี้

1. สภาวะแวดล้อมทางยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง
2. รูปแบบและกระบวนการของการลักลอบเข้าเมืองของแรงงานต่างด้าวในพื้นที่กอง
กำลังสุรสีห์
3. การสกัดกั้นการลักลอบเข้าเมืองของแรงงานต่างด้าวในพื้นที่กองกำลังสุรสีห์
4. การวิเคราะห์จุดแข็ง-จุดอ่อนของการสกัดกั้นการลักลอบเข้าเมืองของแรงงานต่าง
ด้าวในพื้นที่กองกำลังสุรสีห์
5. สรุป

สภาวะแวดล้อมทางยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง

จากการวิเคราะห์สภาวะแวดล้อมทางยุทธศาสตร์โดยพิจารณาทั้งสภาวะแวดล้อม
ภายนอกและภายในประเทศที่เกี่ยวข้องกับการสกัดกั้นการลักลอบเข้าเมืองของแรงงานต่างด้าวใน
พื้นที่กองกำลังสุรสีห์ในมิติต่าง ๆ ที่สำคัญตามกรอบ STEEP-M ได้แก่ ด้านสังคม (Social : S) ด้าน
เทคโนโลยี (Technological : T) ด้านเศรษฐกิจ (Economic : E) ด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental : E)
ด้านการเมือง (Political : P) และด้านการทหาร (Military : M) ทำให้พบประเด็นสำคัญ (Key
Issues) ที่ส่งผลกระทบต่อทั้งเชิงบวก (โอกาส) และเชิงลบ (อุปสรรค) ต่อการดำเนินงานของกองกำลัง
สุรสีห์ในการสกัดกั้นแรงงานต่างด้าวที่ลักลอบเข้าเมืองตามแนวชายแดนในพื้นที่รับผิดชอบ ผลการ
วิเคราะห์ข้อมูลในแต่ละด้านมีรายละเอียดดังนี้

1. มิติด้านสังคม (Social : S)

สภาวะแวดล้อมทางสังคมของประเทศเมียนมามีประเด็นสำคัญหลายประการที่ส่งผลให้แรงงานชาวเมียนมาจำนวนมากต้องหลบหนีเข้ามาหางานทำในประเทศไทยแบบผิดกฎหมาย ไม่ว่าจะเป็นปัญหาความเหลื่อมล้ำทางสังคม การประท้วงสู้รบและปราบปรามจนเกิดความไม่สงบและมีการละเมิดสิทธิมนุษยชน โดยเฉพาะกับชนกลุ่มน้อย ทำให้ประชาชนในประเทศเกิดความไม่มั่นคงรวมทั้งการได้รับค่าจ้างจากญาติพี่น้อง เพื่อนฝูง เพื่อนบ้าน หรือผู้เคยอพยพหลบหนีเข้ามามาก่อน ทำให้มีการอพยพออกจากท้องถิ่นเดิมมากขึ้น โดยเฉพาะคนหนุ่มสาวซึ่งอยู่ในวัยแรงงานจะนิยมย้ายถิ่นไปทำงานในต่างประเทศ ลักษณะสีผิวและหน้าตาของแรงงานจากประเทศเมียนมาไม่ค่อยมีความแตกต่างจากคนไทยมากนักจึงสะดวกต่อการลักลอบเข้ามาเมืองและอยู่อาศัยในประเทศไทย ด้านสังคมไทยก็มีปัจจัยหลายประการที่ดึงดูดแรงงานเมียนมาเข้ามา ได้แก่ การขาดแคลนแรงงานในภาคการผลิตอันเนื่องมาจากอัตราการเกิดลดลง ทำให้สัดส่วนประชากรวัยแรงงานชะลอตัวลงและจำเป็นต้องนำเข้าแรงงานต่างด้าวมากขึ้น นอกจากนี้ ความโอ้อ้อมอารีของคนไทยที่มีต่อแรงงานต่างด้าวยังเป็นส่วนเสริมให้มีการจ้างแรงงานต่างชาติในประเทศไทย ด้านปัญหาสาธารณสุขซึ่งในช่วงที่ผ่านมาได้มีการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 หรือ โควิด-19 ทั่วโลก ส่งผลให้แรงงานชาวเมียนมาที่ประสบปัญหาตกงานและพิชเศรษฐกิจในประเทศลักลอบเข้ามาทางชายแดนไทยในพื้นที่รับผิดชอบของกองกำลังสุรสีห์เป็นจำนวนมาก

2. มิติด้านเทคโนโลยี (Technological : T)

ความเจริญก้าวหน้าด้านเทคโนโลยีเป็นทั้งโอกาสและภัยคุกคาม เนื่องจากเทคโนโลยีสารสนเทศสามารถนำมาใช้สนับสนุนการดำเนินงานด้านระบบฐานข้อมูลแรงงานต่างด้าว งานด้านการข่าว งานด้านการเฝ้าระวังและการตรวจตรา เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการแก้ไขปัญหาการลักลอบเข้ามาเมือง อย่างไรก็ตาม เทคโนโลยีที่ทันสมัยและมีประสิทธิภาพสูงก็จะมีราคาสูงตามไปด้วย ทำให้การลงทุนด้านเทคโนโลยีขั้นสูงของภาครัฐยังมีข้อจำกัดด้านงบประมาณ ในขณะที่ขบวนการนำพาและแรงงานต่างด้าวผิดกฎหมายก็สามารถนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้เพื่อปลอมแปลงเอกสารหลักฐานหรือหลบหนีการจับกุมของเจ้าหน้าที่ได้เช่นกัน นอกจากนี้ยังมีประเด็นเรื่องเทคโนโลยีในประเทศเมียนมาที่ยังไม่มีการพัฒนาเท่าที่ควร ส่งผลให้ไม่เกิดการสร้างงาน สร้างรายได้ แรงงานจึงต้องย้ายถิ่นออกไปหางานทำนอกประเทศ ส่วนในประเทศไทยได้มีการพัฒนาเทคโนโลยีต่าง ๆ เกิดขึ้นมากมาย ทำให้ภาคการผลิตสามารถขยายตัวและต้องการแรงงานเพิ่มมากขึ้น จึงเป็นปัจจัยดึงดูดให้กับแรงงานต่างด้าวให้เข้ามาทำงานในประเทศไทยมากขึ้น

3. มิติด้านเศรษฐกิจ (Economic : E)

ปัญหาเศรษฐกิจในประเทศเมียนมาทำให้ประชาชนไม่มีที่ดินทำกิน รายได้ไม่เพียงพอต่อการยังชีพ เกิดปัญหาการว่างงาน ทั้งยังถูกต่อต้านจากประเทศต่าง ๆ ด้วยการยุติหรือชะลอความสัมพันธ์ทางการค้าเนื่องจากการปราบปรามชนกลุ่มน้อยและละเมิดสิทธิมนุษยชน ทำให้ไม่มีความเจริญก้าวหน้าในด้านการลงทุนทั้งภายในประเทศและการลงทุนจากต่างประเทศ ตลอดจนปัญหาภาวะเงินเฟ้อ ค่าเงินตกต่ำ ทำให้ประชาชนมีรายได้ไม่เพียงพอต่อการดำรงชีพ จึงมีแรงงานหลังไหลมาทำงานในประเทศไทยซึ่งภาวะเศรษฐกิจดีกว่า และมีการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็ว มีความต้องการแรงงานมากขึ้นเนื่องจากมีประเทศคู่ค้าในตลาดโลกทำให้มีการผลิตสินค้าเป็น

จำนวนมาก การขยายตัวของผลผลิตและการเพิ่มขึ้นของราคาสินค้าทำให้ค่าจ้างแรงงานและรายได้ของแรงงานเพิ่มขึ้นด้วย ซึ่งเป็นค่าจ้างและรายได้ที่สูงกว่าการทำงานในประเทศของแรงงานต่างด้าวมาก ความนิยมของนายจ้างคนไทยในการจ้างแรงงานต่างชาติเนื่องจากมีราคาถูกกว่าแรงงานไทยก็เป็นแรงดึงดูดสำคัญที่ทำให้แรงงานต่างชาติหลังไหลเข้าสู่ประเทศไทยมากขึ้น โดยเฉพาะแรงงานชาวเมียนมาซึ่งมีความขยัน อดทน ไม่เลื่องงาน ไม่เกียจงาน ง่ายต่อการบังคับบัญชา แรงงานส่วนใหญ่ลึกลอบหลบหนีเข้าเมืองมาจึงมีความเกรงกลัวและเชื่อฟังนายจ้าง

4. มิติด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental : E)

ภูมิประเทศตามแนวชายแดนของไทยมีพื้นที่ส่วนที่เป็นแผ่นดินติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้าน คือ เมียนมา ลาว กัมพูชา และมาเลเซีย เป็นระยะทางยาวมากกว่า 6,300 กิโลเมตร สำหรับพื้นที่ตามแนวชายแดนด้านตะวันตกมีลักษณะภูมิประเทศเป็นป่าเขาสลับซับซ้อน และมีช่องทางข้ามแดนที่ราษฎรของทั้งสองฝั่งสามารถข้ามไปมาหาสู่กันได้ตามวิถีท้องถิ่น ทำให้การเข้าออกตามแนวชายแดนกระทำได้ง่าย ช่องทางเหล่านี้เอื้อต่อการลักลอบข้ามแดนได้ตลอดเวลา สำหรับช่องทางเข้าออกตามแนวชายแดนไทย-เมียนมามีประมาณ 128 ช่องทาง ไม่รวมช่องทางธรรมชาติตามแนวชายแดน ทำให้เจ้าหน้าที่ของไทยควบคุมดูแลไม่ทั่วถึง โดยในพื้นที่รับผิดชอบของกองกำลังสุรสีห์ 4 จังหวัด ได้แก่ กาญจนบุรี ราชบุรี เพชรบุรี และประจวบคีรีขันธ์ มีมีช่องทางเข้าออกตามแนวชายแดนไทย-เมียนมาที่สำคัญมากถึง 95 เส้นทาง

5. มิติด้านการเมือง (Political : P)

ระบอบการเมืองการปกครองของประเทศเมียนมาเป็นแบบสังคมนิยม ปกครองโดยรัฐบาลทหาร มีการผูกขาดทางอำนาจและจำกัดสิทธิของประชาชน ทำให้เกิดความขัดแย้งทางการเมือง มีการประท้วงสู้รบจนเกิดความไม่สงบขึ้นภายในประเทศ การปราบปรามชนกลุ่มน้อยตามแนวชายแดนไทยในรัฐฉานและรัฐกะเหรี่ยงของเมียนมาทำให้ประชาชนในประเทศเกิดความไม่มั่นคงและแสวงหาเสรีภาพและความเป็นอยู่ที่ดีกว่า รวมทั้งประชาชนที่หลบหนีออกนอกประเทศก็ไม่ได้ได้รับความสนใจจากรัฐบาลเมียนมา โดยเฉพาะชนกลุ่มน้อย ในขณะที่เดียวกันก็มีการผ่อนปรนของรัฐบาลไทยมาทุกยุคทุกสมัย โดยไม่มีการใช้นโยบายใช้กำลังเข้าสกัดกั้นหรือผลักดันผู้อพยพอย่างรุนแรงในอดีตคนต่างชาติสามารถทำงานในประเทศไทยได้โดยไม่ต้องขออนุญาต ต่อมามีการควบคุมการทำงานของคนต่างชาติเพื่อสงวนอาชีพบางอย่างไว้ให้คนไทยทำ โดยเริ่มจากประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 322/2515 กำหนดให้คนต่างชาติที่ต้องการทำงานต้องขอใบอนุญาตจากกรมแรงงานก่อน ตามด้วยพระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. 2521 ที่มีประกาศแนบท้ายสงวนอาชีพและวิชาชีพสำหรับคนไทยไว้จำนวนรวม 39 อาชีพ รวมถึงงานกรรมกรใช้แรงงาน ต่อมามีการกำหนดไว้ชัดเจนในมาตรา 12 ของพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 ว่า ไม่อนุญาตให้คนต่างชาติเข้ามาเป็นกรรมกรในประเทศ อย่างไรก็ตาม เหตุการณ์การปราบปรามประชาชนในประเทศเมียนมาจนเป็นจลาจลทางการเมืองในปี พ.ศ. 2531 ทำให้มีประชาชนจากประเทศพม่าทะลักเข้าประเทศไทยเป็นหลักแสนคนเพื่อหลบภัยและหางานทำ สภาวะเศรษฐกิจของไทยในช่วงนั้นเป็นยุคเริ่มต้นของเศรษฐกิจฟองสบู่โดยเฉพาะในภาคการก่อสร้างและประมง ทำให้เกิดความต้องการแรงงานระดับล่างจำนวนมาก สถานการณ์ดังกล่าวทำให้รัฐบาลหันมาใช้นโยบายที่ยืดหยุ่นขึ้น โดยอาศัยอำนาจตามมาตรา 17 แห่งพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 เปิดนโยบาย “ผ่อนผัน” ให้บุคคลที่มีสถานะ

เป็นผู้หลบหนีเข้าเมืองผิดกฎหมายเฉพาะจาก 3 ประเทศเพื่อนบ้าน คือ เมียนมา กัมพูชา และลาว เท่านั้นที่สามารถทำงานได้ในลักษณะชั่วคราวตามเงื่อนไขที่รัฐกำหนด โดยใช้มติคณะรัฐมนตรี ประกาศการผ่อนผันเป็นครั้ง ๆ ไป และวางแนวปฏิบัติในการอนุญาตจดทะเบียนแรงงานข้ามชาติผิดกฎหมายเป็นรายปี ตั้งแต่ พ.ศ. 2539 ถึง พ.ศ. 2550 มีมติ ครม. ที่เกี่ยวข้องโดยตรงต่อนโยบายการผ่อนผันนี้รวม 12 ครั้ง เพื่อควบคุมจำนวนแรงงานที่ได้รับอนุญาตและผ่อนผันให้ทำงานได้เฉพาะอาชีพกรรมกรเท่านั้น การเปลี่ยนแปลงนโยบายของรัฐบาลในการบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวส่งผลโดยตรงต่อการดำเนินงานเพื่อการสกัดกั้นการลักลอบเข้าเมืองของแรงงานต่างด้าวในพื้นที่กองกำลังสุรสีห์ ทั้งยังส่งผลต่อการดำเนินธุรกิจที่ต้องอาศัยแรงงานไร้ฝีมืออีกด้วย

6. มิติด้านการทหาร (Military : M)

ในระดับโลกและระดับภูมิภาค แม้จะมีความร่วมมือทางทหารมากขึ้น แต่ปัญหาความขัดแย้งจากเส้นเขตแดนที่ยังคงมีอยู่รอบรั้วประเทศไทยทำให้ยังจำเป็นต้องเตรียมกำลังทหารให้มีความพร้อมอยู่เสมอ รวมทั้งการจัดให้มีกองกำลังป้องกันชายแดนเพื่อสกัดกั้นการกระทำผิดกฎหมายตามแนวชายแดนทุกรูปแบบ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นปัญหาอาชญากรรมที่เป็นภัยคุกคามต่อความมั่นคงของชาติ เช่น การค้ามนุษย์ การค้ายาเสพติดและสิ่งผิดกฎหมายข้ามชาติ การก่อการร้าย การลักลอบตัดไม้ทำลายป่า รวมถึงการลักลอบเข้าเมืองของแรงงานต่างด้าวด้วย การสกัดกั้นการกระทำผิดกฎหมายตามแนวชายแดนเป็นภารกิจที่มีความสำคัญต่อความมั่นคงของชาติ จึงจำเป็นต้องมีกำลังพลและยุทธโศปกรณ์ที่เพียงพอสอดคล้องกับภัยคุกคามรูปแบบใหม่ที่มีแนวโน้มเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและซับซ้อนมากขึ้น รวมทั้งจำเป็นต้องมีการบูรณาการความร่วมมือจากทุกภาคส่วน เนื่องจากภารกิจด้านความมั่นคงดังกล่าวมิใช่เป็นเพียงความรับผิดชอบของภาคส่วนทหารเท่านั้น และจะต้องมีดำเนินการอย่างถูกต้องตามหลักกฎหมายและหลักมนุษยธรรมอย่างเคร่งครัด โดยจะต้องไม่กระทบต่อความสัมพันธ์อันดีระหว่างประเทศไทยและเมียนมาด้วย

รูปแบบและกระบวนการของการลักลอบเข้าเมืองของแรงงานต่างด้าวในพื้นที่กองกำลังสุรสีห์

1. รูปแบบการลักลอบเข้าเมืองของแรงงานต่างด้าว

1.1 แรงงานต่างด้าวเดินทางเข้ามาด้วยตนเอง ส่วนใหญ่เป็นแรงงานต่างด้าวที่เดินทางเข้าออกเป็นประจำ จึงมีความชำนาญเส้นทางเป็นอย่างดี โดยจะลักลอบเดินทางเข้ามาพักอาศัยกับญาติหรือคนรู้จักก่อน แล้วจึงไปขอทำงานกับนายจ้างที่มีความต้องการแรงงานหรือติดต่อกับนายหน้าหางานเพื่อเข้าไปทำงานในเขตเมือง แรงงานต่างด้าวกลุ่มนี้มีอยู่เป็นจำนวนมากและตรวจสอบได้ยาก

1.2 แรงงานต่างด้าวเดินทางเข้ามาโดยกลุ่มนายทุนหรือผู้ประกอบการเป็นผู้นำพา นายทุนหรือผู้ประกอบการจะเดินทางเข้าไปในประเทศเมียนมาเพื่อติดต่อจ้างแรงงานผ่านกลุ่มนายหน้าหรือแรงงานต่างด้าวที่เคยเข้ามาทำงานในประเทศไทย และจะเช่าบ้านหรือจัดหาที่พักพิงชั่วคราวให้กับแรงงานต่างด้าวไว้ในประเทศไทย จากนั้นจึงจะนัดหมายให้แรงงานต่างด้าวลักลอบเข้ามาในประเทศไทย และเดินทางมาพักในพื้นที่ที่จัดให้ก่อนจะนำไปทำงาน

1.3 แรงงานต่างด้าวเข้ามาโดยกลุ่มนายหน้าเป็นผู้นำพา เป็นการขนย้ายแรงงานต่างด้าวลักลอบเข้ามาทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมในพื้นที่ตอนใน ได้แก่ กรุงเทพมหานครและปริมณฑล มักทำกันเป็นขบวนการโดยมีคนไทยและ/หรือเจ้าหน้าที่ฝ่ายไทยมีส่วนรู้เห็น เมื่อนายหน้าความต้องการแรงงานจากผู้ประกอบกิจการแล้ว นายหน้ากลุ่มนี้จะติดต่อแรงงานจากประเทศเมียนมาผ่านกลุ่มบุคคลที่อยู่ในประเทศเมียนมาซึ่งมีหน้าที่รวบรวมชาวเมียนมาที่มีความต้องการมาทำงานในประเทศไทยตามจำนวนที่ต้องการ

ทั้งนี้ กลุ่มขบวนการ ซึ่งเป็นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการนำพาแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย มีทั้งผู้นำชุมชน นายหน้าซึ่งเป็นคนในพื้นที่ นายหน้าชาวเมียนมา และราษฎรชาวเมียนมาที่เข้าอาศัยอยู่ในเขตไทยจนได้บัตรประจำตัวประเภทต่าง ๆ กลุ่มขบวนการจะเรียกค่าใช้จ่ายในการนำพาแรงงานต่างด้าวลักลอบหลบหนีเข้าเมืองคนละประมาณ 8,000 – 12,000 บาท แล้วแต่ตำบลปลายทาง ซึ่งแรงงานต่างด้าวหรือนายจ้างที่มีความประสงค์ใช้แรงงานจะเป็นผู้รับผิดชอบค่าใช้จ่ายดังกล่าว

2. กระบวนการลักลอบเข้าเมืองของแรงงานต่างด้าว

2.1 การลักลอบเข้าเมืองตามช่องทางแนวชายแดน โดยจะมาเข้าที่พักคอยตามแนวชายแดนในเขตเมียนมา หลังจากนั้นจะลักลอบข้ามแดนซึ่งเป็นพื้นที่ป่าเขา และเข้ามายังพื้นที่พักคอยในเขตไทยในเวลากลางคืนหรือเมื่อเจ้าหน้าที่เผลอเพื่อเดินทางเข้าไปตอนใน หรือรอเวลาที่นัดหมายให้กลุ่มขบวนการนายพานพาหนะมารับเพื่อนำเข้าสู่พื้นที่ตอนในต่อไป

2.2 การลักลอบเข้าเมืองผ่านช่องทางผ่านแดนถาวร โดยจะใช้เอกสารประกอบการเดินทางอย่างถูกต้องตามกฎหมาย และดำเนินการตามกรรมวิธีตรวจคนเข้าเมืองบริเวณจุดผ่านแดน โดยใช้เอกสารประเภทหนังสือผ่านแดน (Border Pass) และหนังสือผ่านแดนชั่วคราว (Temporary Border Pass) เข้ามาในเขตอำเภอซึ่งเป็นพื้นที่ที่อนุญาตให้เข้าถึงและสามารถพำนักอยู่ได้ตามเวลาที่กำหนด หลังจากนั้นก็จะทิ้งหนังสือผ่านแดนชั่วคราวแล้วเดินทางออกนอกพื้นที่เพื่อไปยังตำบลปลายทางที่ต้องการ หรือมีคนมารับเดินทางเข้าไปทำงานในพื้นที่ตอนในต่อไป

การสกัดกั้นการลักลอบเข้าเมืองของแรงงานต่างด้าวในพื้นที่กองกำลังสุรสีห์

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญของกองกำลังสุรสีห์และการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง ทำให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับการกำหนดแนวทางการสกัดกั้นการกระทำผิดกฎหมายของกองกำลังสุรสีห์ในปัจจุบัน ซึ่งมีการประสานการปฏิบัติกับส่วนบังคับบัญชาและส่วนราชการที่เกี่ยวข้องที่สำคัญ ยังมีการแบ่งพื้นที่ปฏิบัติงานให้เกิดการประสานสอดคล้องและมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยแบ่งพื้นที่ออกเป็น “พื้นที่เฝ้าระวังภายนอกประเทศ” และ “พื้นที่ภายในประเทศ” ซึ่งการปฏิบัติที่สำคัญของแต่ละพื้นที่จะมีความแตกต่างกันไป

1. การปฏิบัติที่สำคัญของพื้นที่เฝ้าระวังภายนอกประเทศ

เริ่มตั้งแต่พื้นที่ตอนในของเมียนมาก่อนถึงแนวชายแดน โดยมีการใช้แหล่งข่าวจากการจัดตั้งในการแจ้งข้อมูลข่าวสาร สำหรับพื้นที่ตามแนวชายแดนจะใช้ชุดปฏิบัติการ (ขป.) ข่าว กองกำลังสุรสีห์ รายงานข่าวสารความเคลื่อนไหวของผู้ลักลอบหลบหนีเข้าเมืองฯ และผู้กระทำผิดกฎหมาย

รวมทั้งใช้กลไกความร่วมมือของหมู่บ้านเข้มแข็งคู่ขนานตามแนวชายแดน ในการประสานแลกเปลี่ยน ข้อมูลของกลุ่มขบวนการลักลอบหลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย และได้มีการประสานงานกับหน่วย ประสานงานประจำพื้นที่ในการจัดเตรียมพื้นที่เฝ้าสังเกตอาการฝั่งเมียนมา จำนวน 14 พื้นที่ เพื่อรองรับ ผู้หนีภัยความไม่สงบชาวเมียนมา (ผกสม.) ไม่ให้ข้ามเข้ามาในฝั่งไทย นอกจากนี้ ยังใช้กลไกของ คณะกรรมการชายแดนส่วนท้องถิ่น (TBC) และคณะกรรมการชายแดนส่วนภูมิภาคไทย-เมียนมา (RBC) ซึ่งเป็นช่องทางสำคัญในการประสานความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้าน

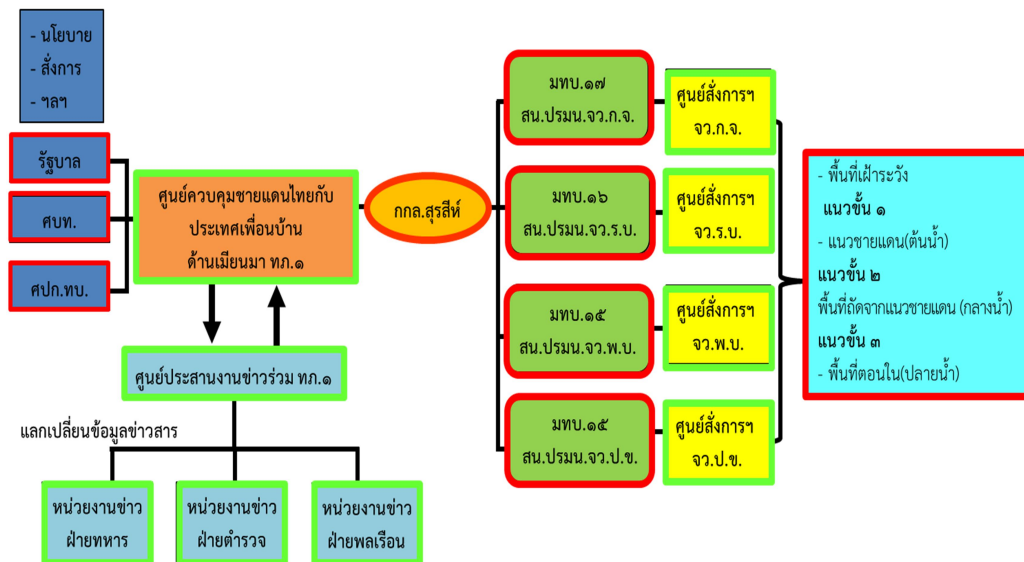
2. การปฏิบัติที่สำคัญของพื้นที่ภายในประเทศ

2.1 แนวชั้นที่ 1 บริเวณแนวชายแดนหรือ “พื้นที่ต้นน้ำ” หน่วยมีการใช้กำลังใน ลักษณะ Static โดยใช้กำลังป้องกันชายแดนของหน่วยเฉพาะกิจ ทั้ง 3 หน่วย ทำการตั้งจุดตรวจ จุดสกัด แบบประจำที่ และทำการลาดตระเวนเส้นทางในพื้นที่รับผิดชอบ เสริมด้วยการใช้กำลังในลักษณะ Dynamic โดยจัดกำลังจากกองร้อยเคลื่อนที่เร็วกองกำลังสุรสีห์ และ กองร้อยป้องกันชายแดน ทำการตั้งจุดตรวจ จุดสกัดแบบไม่ประจำที่ ทำการลาดตระเวนจรยุทธ์ และซุ่มเฝ้าตรวจตาม สถานการณ์ด้านการข่าว นอกจากนี้ยังมีการแจ้งเบาะแสและรายงานข่าวสารของชุดปฏิบัติการกิจการ พลเรือนซึ่งปฏิบัติงานร่วมกับอาสาสมัครกิจการพลเรือน ตามโครงการจัดระบบป้องกันเพื่อจัดระเบียบ พื้นที่ชายแดน

2.2 แนวชั้นที่ 2 พื้นที่ถัดจากแนวชายแดน หรือ “พื้นที่กลางน้ำ” ดำเนินการร่วมกับ ฝ่ายปกครองทำการตรวจสอบระบบประชากรหมู่บ้านตามแนวชายแดน ทำการปิดล้อมตรวจค้นพื้นที่ เป้าหมายที่เป็นพื้นที่ที่พรอ และร่วมกับส่วนราชการ เครือข่ายภาคประชาชน และผู้นำหมู่บ้าน จัดตั้ง จุดตรวจ จุดสกัด ทั้งทางบก และทางน้ำ เพื่อป้องกันการหลบหนีเข้าเมืองฯ ได้แก่ จุดตรวจแบบประจำที่ 49 จุด จุดตรวจแบบไม่ประจำที่ 63 จุด จัดชุดสายตรวจร่วมลาดตระเวนตามเส้นทางตลอดแนว ชายแดน 85 เส้นทาง

2.3 แนวชั้นที่ 3 พื้นที่ตอนใน หรือ “พื้นที่ปลายน้ำ” เมื่อมีการจับกุมในพื้นที่ต้นน้ำ และกลางน้ำ จะทำการซักถามผู้กระทำผิด และนำข้อมูลที่ได้ แจ้งไปยังกองอำนวยการรักษาความมั่นคง ภายในจังหวัด (กอ.รมน.จว.) ซึ่งเป็นตำบลปลายทางของแรงงานผิดกฎหมาย เช่น สมุทรสาคร กรุงเทพฯ สมุทรปราการ ปทุมธานี เป็นต้น หลังจากการจับกุมภายใน 1 ชั่วโมง เพื่อประสาน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้าดำเนินการ เช่น การเข้าตรวจสอบโรงงานตามผลการซักถาม เป็นต้น

แผนภาพที่ 3 - 1 แนวทางการสกัดกั้นการกระทำผิดกฎหมาย

ที่มา : กองกำลังสุรสีห์, 2566

นอกจากนี้ กองกำลังสุรสีห์ ยังปฏิบัติตามนโยบายกองทัพภาคที่ 1 โดยการจัดตั้งจุดตรวจความมั่นคงในพื้นที่ อำเภอบางสะพานน้อย จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พื้นที่รอยต่อระหว่างกองทัพภาคที่ 1 และกองทัพภาคที่ 4 เพื่อประสานการปฏิบัติให้สอดคล้องกัน พร้อมกับนำยุทธโศปกรณ์พิเศษเป็นเครื่องมือสกัดกั้นทั้งโดรนลาดตระเวนเส้นทางทางอากาศ การติดตั้งไฟส่องสว่างช่วยการปฏิบัติกลางคืน การติดตั้งกล้องวงจรปิด หรือ CCTV และกล้องตรวจจับความร้อน กล้องตรวจจับการเคลื่อนไหว รวมถึงการวางรั้วลวดหนาม

ผลจากการปฏิบัติภารกิจในการสกัดกั้นการลักลอบเข้าเมืองของแรงงานต่างด้าวในพื้นที่กองกำลังสุรสีห์ในห้วงที่ประเทศไทยใช้มาตรการปิดประเทศ (Lockdown) เพื่อควบคุมสถานการณ์ปัญหาการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 หรือ โควิด-19 ตั้งแต่ปี 2563 จนถึงเดือนตุลาคม 2564 โดยกองกำลังสุรสีห์มีการวางกำลังตามแนวชายแดนตรงข้ามของกองกำลังประเทศเมียนมา 46 ฐานปฏิบัติการ ทำให้กองกำลังสุรสีห์สามารถจับกุมแรงงานต่างด้าวทั้งหมด 321 ครั้ง จำนวน 2,710 คน ผู้นำพา 135 คน ส่งดำเนินคดี 83 คดี โดยส่วนใหญ่เดินทางมาจากพื้นที่ตอนในของประเทศเมียนมา ทั้งนี้ มีจุดที่พบปัญหาการลักลอบมากที่สุดคือ จังหวัดกาญจนบุรี ที่อำเภอสังขละบุรี ช่องทางธรรมชาติมีพื้นที่เสี่ยง 6 แห่ง อำเภอไทรโยค 2 แห่ง อำเภอเมือง 3 แห่ง โดยใช้วิธีการเดินทางเข้ามาพักคอยในพื้นที่ชายแดนฝั่งประเทศเมียนมา จากนั้นลักลอบเข้าฝั่งไทย ก่อนจะเข้าสู่พื้นที่ตอนในต่อไป สำหรับเส้นทางใช้เส้นทางหลักคืออ้อมผ่านจุดตรวจความมั่นคง

เมื่อเปรียบเทียบข้อมูลสถิติการจับกุมแรงงานต่างด้าวที่ลักลอบเข้าเมืองในพื้นที่รับผิดชอบของกองกำลังสุรสีห์ที่ผ่านมา ในห้วงปีงบประมาณ 2564 (ต.ค. 63 - ก.ย. 64) และ

ปีงบประมาณ 2565 (ต.ค. 64 - ก.ย. 65) พบว่า ในปีงบประมาณ 2565 มีการจับกุมแรงงานต่างด้าวที่ลักลอบเข้าเมืองได้มากกว่าปีงบประมาณ 2564 เกือบ 10 เท่า โดยปีงบประมาณ 2565 สามารถจับกุมได้มากถึง 1,492 ครั้ง มีแรงงานต่างด้าว 27,594 ราย และผู้นำพา 956 ราย ทั้งนี้ พื้นที่ที่พบปัญหาการลักลอบเข้าเมืองของแรงงานต่างด้าวมากที่สุดคือ พื้นที่ ฉก.ลาดหญ้า (รับผิดชอบพื้นที่จังหวัดกาญจนบุรี) ซึ่งมีจำนวนครั้งและจำนวนแรงงานต่างด้าวลักลอบเข้าเมืองที่ถูกจับกุมมากที่สุดทั้งปีงบประมาณ 2564 และ 2565 รายละเอียดดังตารางที่ 3 - 1

อย่างไรก็ตาม การที่สามารถจับกุมแรงงานต่างด้าวที่ลักลอบเข้าเมืองในพื้นที่รับผิดชอบของกองกำลังสุรสีห์ได้มากขึ้นในห้วงเวลาดังกล่าวนั้นมีสาเหตุที่เป็นไปได้หลายประการด้วยกัน ไม่ว่าจะเป็นประสิทธิภาพในการสกัดกั้นที่เพิ่มขึ้นจากการแบ่งพื้นที่ปฏิบัติการได้ครอบคลุมทั้งนอกประเทศและในประเทศ หรือจะเป็นการมีความพยายามลักลอบเข้าเมืองของชาวเมียนมาที่เพิ่มขึ้นอันเนื่องมาจากพิษเศรษฐกิจในประเทศเมียนมาเอง

ตารางที่ 3 - 1 สถิติการลักลอบเข้าเมืองของแรงงานต่างด้าวในพื้นที่กองกำลังสุรสีห์ ปีงบประมาณ 2564 - 2565

หน่วยเฉพาะกิจ	ปี 2564			ปี 2565		
	จำนวน (ครั้ง)	แรงงานต่างด้าว (คน)	ผู้นำพา (คน)	จำนวน (ครั้ง)	แรงงานต่างด้าว (คน)	ผู้นำพา (คน)
ฉก.ลาดหญ้า (กาญจนบุรี)	214	1,811	109	1,032	13,129	753
ฉก.ทัพพระยาเสือ (ราชบุรีและเพชรบุรี)	7	20	2	12	331	7
ฉก.จงอางศึก (ประจวบคีรีขันธ์)	80	575	14	110	14,134	196
รวม	301	2,406	125	1,492	27,594	956

ที่มา : กองกำลังสุรสีห์, 2566

นอกจากนี้ ข้อมูลการสัมภาษณ์ยังทำให้ทราบว่าในห้วงปีที่ผ่านมา กองกำลังสุรสีห์จับกุมแรงงานต่างด้าวชาวเมียนมาเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายในพื้นที่ชายแดนจังหวัดกาญจนบุรีได้มากกว่าจังหวัดอื่นที่อยู่ในความรับผิดชอบ ปัญหาการระบาดของโรคโควิด-19 ในห้วงที่ผ่านมาทำให้ต้องมีการตรวจคัดกรองโรคโควิด-19 และแยกผู้ติดเชื้อซึ่งส่งผลให้ต้องประสบปัญหาเกี่ยวกับสถานที่สำหรับกักกันไม่เพียงพอ ต้องใช้กำลังคนจำนวนมาก และเจ้าหน้าที่มีความเหนื่อยล้า ทั้งยังทำให้การผลักดันและส่งกลับมีความล่าช้ากว่าเดิม

การวิเคราะห์จุดแข็ง-จุดอ่อนของการสกัดกั้นการลักลอบเข้าเมืองของแรงงานต่างด้าวในพื้นที่กองกำลังสุรสีห์

ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาทบทวนเอกสาร (Documentary Review) และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) ทำให้สามารถวิเคราะห์ถึงจุดแข็ง (Strengths) และจุดอ่อน (Weaknesses) ของการสกัดกั้นการลักลอบเข้าเมืองของแรงงานต่างด้าวในพื้นที่กองกำลังสุรสีห์ได้ดังต่อไปนี้

1. จุดแข็ง (Strengths)

1.1 แนวทางการสกัดกั้นการลักลอบเข้าเมืองที่มีอยู่ในปัจจุบันมีประสิทธิภาพ มีการแบ่งพื้นที่ความรับผิดชอบในการปฏิบัติอย่างชัดเจน โดยพื้นที่ชายแดนและนอกประเทศเป็นความรับผิดชอบของกองกำลังป้องกันชายแดน ส่วนพื้นที่ตอนในเป็นความรับผิดชอบของหน่วยงานฝ่ายความมั่นคงและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

1.2 กำลังพลมีความรู้ความเข้าใจและมีทักษะเพียงพอในการปฏิบัติการกิจการสกัดกั้นการลักลอบเข้าเมืองของแรงงานต่างด้าวเป็นอย่างดี ตระหนักถึงหน้าที่และขอบเขตความรับผิดชอบ รวมทั้งปฏิบัติตามกฎหมาย และคำนึงถึงผลประโยชน์ของชาติและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

1.3 มีการสับเปลี่ยนหมุนเวียนกำลังพลของกองกำลังทุก 2 ปี และหมุนเวียนกำลังพลในพื้นที่กองกำลังทุก 3 เดือน เพื่อป้องกันไม่ให้ผู้ปฏิบัติงานมีอิทธิพลในพื้นที่

1.4 แหล่งข่าวภาคประชาชนมีความเข้มแข็งและมีประสิทธิภาพ เนื่องจากมีการคัดเลือกผู้ที่มีคุณสมบัติพร้อมสำหรับการเป็นแหล่งข่าวสนับสนุนการปฏิบัติการกิจของกองกำลัง เช่น เป็นผู้ที่ไม่ไว้วางใจได้ มีไหวพริบ ช่างสังเกต รักษาผลประโยชน์ของส่วนรวม ไม่เพิกเฉยต่อปัญหา โดยมีการเลือกผู้ที่จะมาเป็นแหล่งข่าวจากหลายกลุ่มเพื่อให้มีการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข่าวสารจากหลายแหล่ง นอกจากนี้ ยังมีการฝึกทักษะการทำงานด้านการข่าวให้กับผู้ที่มาเป็นแหล่งข่าว มีค่าตอบแทนให้กับแหล่งข่าวอย่างเหมาะสม ซึ่งสามารถสนับสนุนภารกิจในการสกัดกั้นการลักลอบเข้าเมืองของแรงงานต่างด้าวเป็นอย่างดี

1.5 มีการใช้ยุทธโธปกรณ์พิเศษเป็นเครื่องมือสกัดกั้นทั้งโดรนลาดตระเวนเส้นทางทางอากาศ การติดตั้งไฟส่องสว่างช่วยการปฏิบัติกลางคืน การติดตั้งกล้องวงจรปิด หรือ CCTV และกล้องตรวจจับความร้อน กล้องตรวจจับการเคลื่อนไหว รวมถึงการวางรั้วลวดหนาม

1.6 การปฏิบัติงานมีการบูรณาการระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และได้รับความร่วมมือจากภาคประชาชนในพื้นที่เป็นอย่างดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการลาดตระเวนร่วมกัน รวมทั้งการตั้งจุดตรวจตามเส้นทางที่คาดว่าอาจมีการลักลอบเข้าเมืองเกิดขึ้นได้เนื่องจากเป็นจุดที่อยู่นอกการเฝ้าระวังของฐานปฏิบัติการ

2. จุดอ่อน (Weaknesses)

2.1 หน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องยังติดขัดข้อกฎหมายของแต่ละหน่วยงานซึ่งมีการกำหนดอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบไว้ต่างกัน ทำให้ขัดแย้งกันในบางครั้งทั้ง และมีความหวาดระแวงระหว่างหน่วยงาน

2.2 การแก้ปัญหากรณีแรงงานต่างด้าวเข้าเมืองผิดกฎหมายที่ไม่มีผู้นำพาโดยใช้วิธีการผลักดันออกนอกประเทศตามข้อตกลงของศูนย์สั่งการชายแดน ยังไม่ใช้การแก้ปัญหาที่ดี เนื่องจากแรงงานต่างด้าวกลุ่มเดิมยังสามารถลักลอบกลับเข้ามาได้อีกในภายหลัง

2.3 การตั้งศูนย์พิสูจน์สัญชาติในพื้นที่ตอนใน แม้จะมุ่งหวังให้มีการนำแรงงานต่างด้าวที่ผิดกฎหมายมาทำให้ถูกกฎหมาย แต่ก็เป็นการส่งเสริมให้เกิดการลักลอบเข้าไปเป็นแรงงานผิดกฎหมายแล้วไปเข้ากระบวนการพิสูจน์สัญชาติในพื้นที่ตอนใน ซึ่งเป็นเหตุให้โรงงานสถานประกอบการบางกลุ่มจึงเลือกที่จะใช้แรงงานต่างด้าวผิดกฎหมาย

2.4 การขาดแคลนเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติหน้าที่ในการสกัดกั้นเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพภูมิประเทศของช่องทางตามแนวชายแดนที่เป็นป่าเขา และเครือข่ายเส้นทางตามแนวชายแดนเข้าสู่ตอนใน ซึ่งมีการพัฒนาและการลักลอบเข้าเมืองที่มากขึ้นตามลำดับ ในขณะที่กำลังพลที่ปฏิบัติหน้าที่ตามแนวชายแดนมีจำนวนไม่เพียงพอที่จะสกัดกั้นการกระทำผิดกฎหมายได้ 100% เมื่อไม่สามารถตั้งจุดตรวจหรือลาดตระเวนได้ครอบคลุมทุกพื้นที่ทุกเวลา ทำให้อาจมีแรงงานต่างด้าวลักลอบเข้าเมืองมาได้

2.5 การที่เจ้าหน้าที่รัฐมีส่วนรู้เห็นในการลักลอบขนแรงงานต่างด้าวซึ่งเป็นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบถือเป็นอุปสรรคสำคัญในการสกัดกั้นแรงงานต่างด้าวเข้าเมืองผิดกฎหมาย แต่การตรวจสอบค้นหาผู้กระทำความผิดก็ทำได้ยาก รวมทั้งมีการกำหนดโทษของการกระทำความผิดดังกล่าวน้อยเกินไปทำให้ไม่มีความเกรงกลัวต่อกฎหมาย

2.6 เครื่องมือพิเศษที่ใช้บางประเภท เช่น กล้องวงจรปิด รั้วไร้สาย ยังไม่เพียงพอ และบางจุดที่มีการติดตั้งไว้แต่ใช้การไม่ได้และยังไม่มีซ่อมบำรุงหรือเปลี่ยนใหม่ นอกจากนี้ พื้นที่ป่าเขาตามแนวชายแดนไม่มีไฟฟ้า ไม่มีสัญญาณอินเทอร์เน็ต ทำให้การปฏิบัติงานในช่วงเวลากลางคืนหรือการนำเครื่องมือที่ใช้เทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตมาใช้ในการเฝ้าระวังยังมีข้อจำกัด

2.7 ขั้นตอนในการจดทะเบียนแรงงานต่างด้าวมีความยุ่งยาก หลายขั้นตอน ใช้เวลานาน และมีค่าใช้จ่ายที่ค่อนข้างสูง ซึ่งผู้ประกอบการและแรงงานต่างด้าวต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายเอง แม้จะมีศูนย์บริการแบบเบ็ดเสร็จ (One Stop Service) เพื่อแก้ปัญหาแรงงานต่างด้าวลักลอบเข้ามาทำงานในประเทศบริเวณด่านชายแดน แต่ผู้ประกอบการก็ยังไม่ค่อยให้ความร่วมมือเท่าที่ควรและหันไปใช้วิธีการนอกระบบซึ่งง่าย สะดวก และรวดเร็วกว่า

2.8 การผ่านแดนบริเวณด่านถาวรเอื้อให้มีการลักลอบหลบหนีเข้าเมืองของแรงงานต่างด้าวอย่างถูกกฎหมาย แม้ว่าเจ้าหน้าที่ฝ่ายไทยจะตรวจพบว่าชาวเมียนมามีเจตนาจะเข้ามาทำงานในพื้นที่ตอนในไม่เข้ามาท่องเที่ยวตามที่แจ้งไว้ในเอกสารประกอบการผ่านแดน ก็ไม่สามารถปฏิเสธการผ่านแดนได้ เนื่องจากอาจถือว่าเป็นการไม่ให้เกิดสิทธิหน่วยราชการของเมียนมาที่อยู่บริเวณด่าน และเจ้าหน้าที่ฝ่ายเมียนมาอาจไม่พอใจ และอาจกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างประเทศและการค้าตามแนวชายแดนได้

2.9 เอกสารประกอบการเดินทางของฝ่ายเมียนมายังไม่มีมาตรฐานเท่าที่ควรปลอมแปลงได้ง่าย นอกจากนี้ยังไม่มีระบบบันทึกข้อมูลการผ่านเข้าออกที่เชื่อมโยงกันทั้งประเทศโดยระบบออนไลน์เหมือนประเทศไทย

2.10 แรงงานต่างด้าวที่จับได้ตามป่าส่วนใหญ่เป็นบุคคลที่ไม่มีหลักฐานยืนยันตัวบุคคล ไม่มีบัตรประชาชนของประเทศเมียนมา ทำให้การซักถามชื่อนามสกุลอาจได้ข้อมูลที่ไม่เป็นจริง เจ้าหน้าที่ทำได้เพียงถ่ายรูปเก็บประวัติไว้ ซึ่งจะต่างกับกรณีแรงงานต่างด้าวที่เดินทางผ่านจุดผ่านแดนอย่างถูกต้องที่จะมีหลักฐานติดตัวและเข้าสู่กระบวนการตรวจสอบของตรวจคนเข้าเมือง

2.11 แรงงานต่างด้าวประเภทหลบหนีเข้าเมืองยังเป็นที่ต้องการของผู้ประกอบการจำนวนมาก เนื่องจากค่าแรงถูก ควบคุมง่าย ไม่ปฏิเสธงานที่สกปรก งานที่อันตราย งานที่ยาก ไม่ต้องจ่ายค่าประกันสังคมและค่าใช้จ่ายในการปฏิบัติตามระเบียบปฏิบัติทางราชการ ไม่ต้องดูแลสภาพความเป็นอยู่มากนัก ส่งผลให้มีการจ้างงานและให้ที่พักพิงแรงงานต่างด้าวที่ผิดกฎหมาย และมีการชักชวนญาติหรือคนรู้จักให้เข้ามาทำงานในประเทศไทยแบบเดียวกัน

2.12 คนไทยส่วนใหญ่มีภาวะเฉยเมื่อยเมื่อพบเห็นแรงงานต่างด้าวลักลอบเข้ามาทำงานในประเทศ จึงไม่แจ้งให้เจ้าหน้าที่บ้านเมืองทราบและดำเนินการ โดยอาจเกิดจากความรู้สึกสงสาร และเห็นใจแรงงานต่างด้าวที่จะต้องถูกจับและถูกดำเนินคดี เสียค่าปรับ ถูกจำคุก และถูกส่งกลับประเทศ ความเมตตาสงสารจึงเป็นเหตุให้แรงงานเหล่านั้นสามารถใช้ชีวิตอยู่ในสังคมไทยได้อย่างเปิดเผย ไม่ต้องหลบซ่อน

สรุป

เนื้อหาในบทนี้เป็นการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัย ครอบคลุมวัตถุประสงค์ข้อแรก เพื่อศึกษาสถานการณ์ของปัญหาการลักลอบเข้าเมืองของแรงงานต่างด้าวในเขตพื้นที่กองกำลังสุรสีห์และวิเคราะห์สภาวะแวดล้อมทางยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง และข้อที่สอง เพื่อศึกษาการสกัดกั้นการลักลอบเข้าเมืองของแรงงานต่างด้าวในเขตพื้นที่กองกำลังสุรสีห์ รวมทั้งวิเคราะห์ประสิทธิภาพและจุดแข็ง-จุดอ่อนของการดำเนินงานดังกล่าว สรุปได้ดังนี้

1. สภาวะแวดล้อมทางยุทธศาสตร์ด้านสังคม เทคโนโลยี เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม การเมือง และการทหาร ส่งผลกระทบทั้งเชิงบวก (โอกาส) และเชิงลบ (อุปสรรค) ต่อการสกัดกั้นการลักลอบเข้าเมืองของแรงงานต่างด้าวในพื้นที่กองกำลังสุรสีห์

2. ปัจจุบัน การลักลอบเข้าเมืองของแรงงานต่างด้าวในพื้นที่กองกำลังสุรสีห์มี 3 รูปแบบ คือ 1) แรงงานต่างด้าวเดินทางเข้ามาด้วยตนเอง 2) แรงงานต่างด้าวเดินทางเข้ามาโดยกลุ่มนายทุนหรือผู้ประกอบการเป็นผู้นำพา และ 3) แรงงานต่างด้าวเข้ามาโดยกลุ่มนายหน้าเป็นผู้นำพา กลุ่มขบวนการที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการนำพาแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย มีทั้งผู้นำชุมชน นายหน้าซึ่งเป็นคนในพื้นที่ นายหน้าชาวเมียนมา และราษฎรชาวเมียนมาที่เข้าอาศัยอยู่ในเขตไทยจนได้บัตรประจำตัวประเภทต่าง ๆ ส่วนกระบวนการมีทั้งการลักลอบเข้าเมืองตามช่องทางแนวชายแดน และการลักลอบเข้าเมืองผ่านช่องทางผ่านแดนถาวร โดยจะใช้เอกสารประกอบการเดินทางอย่างถูกต้องตามกฎหมาย และดำเนินการตามกรรมวิธีตรวจคนเข้าเมืองบริเวณจุดผ่านแดนเข้ามาในพื้นที่ที่อนุญาตให้เข้าถึงและสามารถพำนักอยู่ได้ตามเวลาที่กำหนด หลังจากนั้นก็จะทิ้งหนังสือผ่านแดนชั่วคราวแล้วเดินทางออกนอกพื้นที่เพื่อไปยังตำบลปลายทางที่ต้องการ หรือมีคนมารับเดินทางเข้าไปทำงานในพื้นที่ตอนต่อไป

3. การสกัดกั้นการกระทำผิดกฎหมายของกองกำลังสุรสีห์มีการแบ่งพื้นที่ปฏิบัติงานออกเป็น “พื้นที่เฝ้าระวังภายนอกประเทศ” และ “พื้นที่ภายในประเทศ” ซึ่งการปฏิบัติที่สำคัญจะมีความแตกต่างกันไปในแต่ละพื้นที่ สำหรับพื้นที่ภายในประเทศยังแบ่งออกเป็น “พื้นที่ต้นน้ำ” เป็นแนวชั้นที่ 1 บริเวณแนวชายแดน “พื้นที่กลางน้ำ” เป็นแนวชั้นที่ 2 ถัดจากบริเวณแนวชายแดน และ “พื้นที่ปลายน้ำ” เป็นแนวชั้นที่ 3 พื้นที่ตอนในจนถึงตำบลปลายทาง ผลจากการสกัดกั้นตามแนวทางการแบ่งพื้นที่ดังกล่าวในห้วงการระบาดของโควิด-19 ที่ผ่านมาพบว่า ปี 2565 สามารถจับกุมแรงงานต่างด้าวที่ลักลอบเข้าเมืองตามแนวชายแดนในพื้นที่รับผิดชอบของกองกำลังสุรสีห์ได้มากกว่า 2 หมื่นราย โดยพบปัญหาการลักลอบในพื้นที่จังหวัดกาญจนบุรีมากกว่าจังหวัดอื่น

4. การสกัดกั้นการลักลอบเข้าเมืองของแรงงานต่างด้าวในพื้นที่กองกำลังสุรสีห์มีทั้งจุดแข็งและจุดอ่อน สำหรับจุดแข็ง ได้แก่ มีการแบ่งพื้นที่และความรับผิดชอบในการปฏิบัติที่ชัดเจน กำลังพลมีความรู้ความเข้าใจและมีทักษะเพียงพอในการปฏิบัติภารกิจ มีการสับเปลี่ยนหมุนเวียนกำลังพล แหล่งข่าวภาคประชาชนมีความเข้มแข็งและมีประสิทธิภาพ มีการใช้ยุทธวิธีพิเศษในการปฏิบัติงาน มีการบูรณาการระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้รับความร่วมมือจากภาคประชาชนในพื้นที่ ส่วนจุดอ่อน ได้แก่ ความขัดแย้งกันของข้อกำหนดแต่ละหน่วยงาน การใช้วิธีการผลักดันออกนอกประเทศเพื่อแก้ปัญหากรณีแรงงานต่างด้าวเข้าเมืองผิดกฎหมายที่ไม่มีผู้นำพาตามข้อตกลงของศูนย์สั่งการชายแดนทำให้แรงงานต่างด้าวกลุ่มเดิมลักลอบกลับเข้ามาได้อีก การตั้งศูนย์พิสูจน์สัญชาติในพื้นที่ตอนในเป็นการส่งเสริมให้เกิดการลักลอบเข้าไปเป็นแรงงานผิดกฎหมายแล้วไปเข้ากระบวนการพิสูจน์สัญชาติในพื้นที่ตอนใน เจ้าหน้าที่ไม่เพียงพอต่อการปฏิบัติภารกิจ เจ้าหน้าที่รัฐมีส่วนรู้เห็นในการลักลอบขนแรงงานต่างด้าว เครื่องมือพิเศษบางประเภทชำรุดและขาดการบำรุงรักษา และมีข้อจำกัดในการใช้งานในพื้นที่ป่าเขาซึ่งไม่มีไฟฟ้าและไม่มีสัญญาณอินเทอร์เน็ต ขั้นตอนในการจดทะเบียนแรงงานต่างด้าวมีความยุ่งยากและมีค่าใช้จ่ายค่อนข้างสูง เอกสารประกอบการเดินทางของฝ่ายเมียนมายังไม่มีมาตรฐานทำให้ตรวจสอบได้ยาก แรงงานต่างด้าวที่จับได้ตามป่าส่วนใหญ่เป็นบุคคลที่ไม่มีหลักฐานยืนยันตัวบุคคล ขั้นตอนการผ่านแดนบริเวณด่านถาวรเอื้อให้มีการลักลอบหลบหนีเข้าเมืองของแรงงานต่างด้าวอย่างถูกกฎหมาย มีการจ้างงานและให้ที่พักพิงแรงงานต่างด้าวที่ผิดกฎหมาย และมีการชักชวนญาติหรือคนรู้จักให้เข้ามาทำงานในประเทศไทยแบบเดียวกัน และคนไทยส่วนใหญ่มักวางเฉยเมื่อพบเห็นแรงงานต่างด้าวลักลอบเข้ามาทำงานในประเทศเป็นเหตุให้แรงงานผิดกฎหมายใช้ชีวิตอยู่ในสังคมไทยได้อย่างเปิดเผย

บทที่ 4

แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพในการสกัดกั้นการลักลอบเข้าเมือง ของแรงงานต่างด้าวในเขตพื้นที่กองกำลังสุรสีห์

ในบทนี้ เป็นการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัยที่กำหนดไว้ว่า “เพื่อพัฒนาแนวทางที่เหมาะสมสำหรับการเพิ่มประสิทธิภาพในการสกัดกั้นการลักลอบเข้าเมืองของแรงงานต่างด้าวในเขตพื้นที่กองกำลังสุรสีห์” ผู้วิจัยได้สังเคราะห์ข้อมูลที่ได้มาจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) ในกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) เพื่อให้ได้แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพในการสกัดกั้นการลักลอบเข้าเมืองของแรงงานต่างด้าวในเขตพื้นที่กองกำลังสุรสีห์ ลำดับหัวข้อการนำเสนอในบทนี้ประกอบด้วย

1. การกำหนดแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพในการสกัดกั้นการลักลอบเข้าเมืองของแรงงานต่างด้าวในเขตพื้นที่กองกำลังสุรสีห์
2. การวิเคราะห์ความเชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์ชาติและแผนที่เกี่ยวข้อง
3. สรุป

การกำหนดแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพในการสกัดกั้นการลักลอบเข้าเมือง ของแรงงานต่างด้าวในเขตพื้นที่กองกำลังสุรสีห์

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลในบทที่ 3 ในประเด็น สภาวะแวดล้อมทางยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง รูปแบบและกระบวนการของการลักลอบเข้าเมืองของแรงงานต่างด้าว การสกัดกั้นการลักลอบเข้าเมืองของแรงงานต่างด้าว รวมทั้งจุดแข็ง-จุดอ่อนของการดำเนินงานที่ผ่านมา ทำให้สามารถกำหนดแนวทางที่เหมาะสมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการสกัดกั้นการลักลอบเข้าเมืองของแรงงานต่างด้าวในเขตพื้นที่กองกำลังสุรสีห์ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ด้านนโยบายและมาตรการ

1.1 จัดตั้งคณะกรรมการระดับประเทศเพื่อกำหนดนโยบายในแก้ไขปัญหาการลักลอบเข้าเมืองของแรงงานต่างด้าวโดยเฉพาะ มุ่งเน้นการสกัดกั้นการลักลอบหลบหนีเข้าเมืองโดยให้มีทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องเข้าร่วมในการแก้ปัญหานี้ เนื่องจากในห้วงที่ผ่านมา นโยบายของรัฐบาลบางนโยบายเอื้อให้มีการลักลอบหลบหนีเข้าเมืองมากขึ้น

1.2 กำหนดบทลงโทษกลุ่มขบวนการที่ถูกจับได้อย่างเหมาะสมโดยการยึดทรัพย์ซึ่งเป็นการลงโทษที่กลุ่มผู้กระทำผิดเกรงกลัวมากที่สุด เนื่องจากโทษของการกระทำความผิดดังกล่าวน้อยเกินไปทำให้ไม่มีความเกรงกลัวต่อกฎหมาย กรณีผู้ประกอบการหรือนายจ้างที่จ้างงานหรือให้ที่พักพิงก็สมควรได้รับโทษสูงสุดตามกฎหมาย สำหรับเจ้าหน้าที่รัฐหากมีส่วนรู้เห็นในการลักลอบขนย้ายแรงงานต่างด้าวควรมีการลงโทษอย่างหนักเพื่อให้เกิดความเกรงกลัว เนื่องจากเป็นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบและถือเป็นอุปสรรคสำคัญในการสกัดกั้นการเข้าเมืองผิดกฎหมาย

2. ด้านกำลังคนและเครื่องมือ

2.1 ปรับเพิ่มกำลังเจ้าหน้าที่ให้เหมาะสมเพียงพอต่อภารกิจและลักษณะของพื้นที่ในความรับผิดชอบของกองกำลังสุรสีห์ ซึ่งต้องจัดให้มีการลาดตระเวนตามแนวชายแดนร่วมกันระหว่างฝ่ายความมั่นคงในพื้นที่กับกองกำลังป้องกันชายแดน โดยมีกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำชุมชนเข้ามามีบทบาทในการสกัดกั้นด้วย เนื่องจากปัญหาการลักลอบเข้าเมืองของแรงงานต่างด้าวชาวเมียนมาเข้ามาตามแนวชายแดนฝั่งตะวันตกของไทยส่วนหนึ่งมีสาเหตุมาจากสภาพภูมิประเทศที่มีลักษณะเป็นป่าเขาที่สลับซับซ้อน และมีช่องทางข้ามแดนที่ราษฎรของทั้งสองฝั่งสามารถข้ามไปมาหาสู่กันได้ตามวิถีท้องถิ่น ช่องทางเหล่านี้เอื้ออำนวยต่อการลักลอบข้ามแดนได้ตลอดเวลา

2.2 พิจารณาให้ค่าตอบแทนพิเศษหรือสวัสดิการเพิ่มเติมให้กับเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติหน้าที่สกัดกั้นตามความเหมาะสมเพื่อเป็นแรงจูงใจและเป็นขวัญกำลังใจของผู้ปฏิบัติงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีที่ต้องปฏิบัติงานล่วงเวลาราชการ หรือปฏิบัติงานในพื้นที่เสี่ยงอันตราย

2.3 จัดหาเครื่องมือพิเศษ เช่น กล้องวงจรปิด รั้วไร้สาย ให้เพียงพอโดยพิจารณาตามความจำเป็นของพื้นที่ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง พื้นที่ยากลำบากในการลาดตระเวนควรเสริมกำลังด้วยการใช้เครื่องมือพิเศษ ดำเนินการซ่อมบำรุงเครื่องมือที่มีการติดตั้งไว้แต่ใช้อยู่ในสภาพชำรุด ใช้การไม่ได้ และมีการตรวจตราสภาพการใช้งานให้มีความพร้อมอยู่เสมอ

3. ด้านวิธีการดำเนินงาน

3.1 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ควรจัดให้มีการประชุมประสานงานในเรื่องแผนการปฏิบัติและการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารในพื้นที่เป็นประจำทุกเดือน

3.2 พิจารณาปรับปรุงการดำเนินงานเพื่อลดขั้นตอนการจดทะเบียนแรงงานต่างด้าวให้สั้นลง ลดความยุ่งยาก และใช้เวลาน้อยลง เพื่อให้ผู้ใช้บริการได้รับความสะดวกรวดเร็วมากขึ้น รวมถึงการลดค่าธรรมเนียมให้น้อยลงเพื่อลดภาระค่าใช้จ่ายของนายจ้าง ซึ่งจะทำให้นายจ้างพาแรงงานต่างด้าวมาขึ้นทะเบียนให้ถูกกฎหมายมากขึ้น

3.3 จัดหางานจังหวัดควรจัดการประชุมชี้แจงผู้ประกอบการในพื้นที่อย่างสม่ำเสมอ เพื่อสร้างการรับรู้และความเข้าใจถึงระเบียบหรือนโยบายใหม่ ๆ เกี่ยวกับการใช้แรงงานต่างด้าว และเพื่อสร้างความตระหนักถึงผลกระทบที่ตามมาของการใช้แรงงานต่างด้าวที่ผิดกฎหมาย

3.4 ฝ่ายความมั่นคงควรจัดอบรมสร้างความตระหนักให้ราษฎรในพื้นที่ชายแดนอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เห็นถึงความสำคัญของปัญหาและผลกระทบต่อความมั่นคงของชาติที่เกิดจากความเมตตาสงสารของคนไทยที่มีต่อแรงงานต่างด้าวผิดกฎหมายและไม่แจ้งให้เจ้าหน้าที่บ้านเมืองได้ทราบเพื่อดำเนินการตามกฎหมาย โดยเน้นกลุ่มเป้าหมายผู้เข้ารับการอบรมที่เป็นผู้นำชุมชน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ชูรักษาความปลอดภัยหมู่บ้าน และนักการเมืองท้องถิ่นในพื้นที่ชายแดน

3.5 กองกำลังป้องกันชายแดนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องมีการพัฒนาความสัมพันธ์กับฝ่ายเมียนมาอย่างสม่ำเสมอเพื่อสร้างความร่วมมือในการสกัดกั้นการลักลอบหลบหนีเข้าเมืองของแรงงานต่างด้าว เนื่องจากในห้วงที่ผ่านมาฝ่ายไทยได้มีการผลักดันให้เมียนมาเร่งแก้ปัญหาแรงงานลักลอบหลบหนีเข้าเมืองมาทำงานในประเทศไทยแต่ยังไม่มีการแก้ปัญหาดังกล่าวอย่างเป็นทางการ

3.6 จัดหางานจังหวัดควรประชาสัมพันธ์ให้ราษฎรชาวเมียนมาทราบด้วยการติดตั้งป้ายประชาสัมพันธ์ในโครงการหมู่บ้านเข้มแข็งคู่ขนานตามแนวชายแดน และจัดชุดเคลื่อนที่ชี้แจงทำความเข้าใจแรงงานต่างด้าวสัญชาติเมียนมาที่ทำงานอยู่ในเขตไทยให้ได้รับทราบข้อมูลเกี่ยวกับนโยบายและมาตรการต่าง ๆ เพื่อนำไปขยายผลต่อเมื่อเดินทางกลับไปประเทศเมียนมา เนื่องจากที่ผ่านมาประสบปัญหาการขาดประชาสัมพันธ์ให้ราษฎรชาวเมียนมาทราบขั้นตอนการเข้ามาทำงานในฝั่งไทย ทำให้อาจถูกหลอกให้เข้ามาทำงานในประเทศไทยอย่างผิดกฎหมายได้

3.7 กรณีที่ราษฎรชาวเมียนมาเข้ามาพำนักในประเทศไทยในเขตที่อนุญาต ตรวจคนเข้าเมืองจะต้องบันทึกรายละเอียดเกี่ยวกับสถานที่พำนักในประเทศไทยลงในเอกสารประกอบการเดินทางแล้วประสานให้เจ้าหน้าที่ตำรวจและหน่วยงานความมั่นคงในพื้นที่ดำเนินการสุ่มตรวจเพื่อเป็นการปิดช่องว่างไม่ให้แรงงานที่ต้องการลักลอบเข้าเมืองใช้ช่องทางนี้เข้ามาในประเทศไทยแล้วลักลอบออกนอกเขตที่อนุญาตไปสู่ตำบลปลายทางที่ต้องการ สำหรับกลุ่มผู้ต้องสงสัยว่าจะมีพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับขบวนการลักลอบหลบหนีเข้าเมืองให้ดำเนินการเชิญตัวมาพูดคุยทำความเข้าใจให้เลิกพฤติกรรมดังกล่าว

ทั้งนี้ แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพในการสกัดกั้นการลักลอบเข้าเมืองของแรงงานต่างด้าวในเขตพื้นที่กองกำลังสุรสีห์ทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านนโยบายและมาตรการ ด้านกำลังคนและเครื่องมือ และด้านวิธีการดำเนินงาน ที่ผู้วิจัยได้เสนอข้างต้น มีความสอดคล้องกับหลักการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพของ Harring Emerson (1992) ที่ได้กล่าวไว้ในบทที่ 2 ซึ่งประกอบด้วย คุณภาพของงาน ความรอบรู้และความสามารถในการเรียนรู้งาน ความสามารถในการปรับตัว ความรับผิดชอบในการทำงาน การพัฒนาและการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง และการมีมนุษยสัมพันธ์ สามารถสรุปความสอดคล้องได้ดังแสดงในตารางที่ 4 - 1

ตารางที่ 4 - 1 สรุปความสอดคล้องของแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพในการสกัดกั้นการลักลอบเข้าเมืองของแรงงานต่างด้าวกับหลักการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพ

แนวทางที่เสนอ	หลักการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพ
- จัดตั้งคณะกรรมการระดับประเทศเพื่อกำหนดนโยบายในแก้ไขปัญหาการลักลอบเข้าเมืองของแรงงานต่างด้าวโดยเฉพาะ	- คุณภาพของงาน - ความสามารถในการปรับตัว
- กำหนดบทลงโทษที่เหมาะสมสำหรับผู้กระทำความผิด ผู้ให้ที่พักพิง และเจ้าหน้าที่ที่มีส่วนรู้เห็น	- คุณภาพของงาน - ความรับผิดชอบในการทำงาน
- ปรับเพิ่มกำลังเจ้าหน้าที่ให้เหมาะสม ให้ค่าตอบแทนพิเศษหรือสวัสดิการเพิ่มเติมให้กับเจ้าหน้าที่	- คุณภาพของงาน - การพัฒนาและการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง

ตารางที่ 4 – 1 สรุปความสอดคล้องของแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพในการสกัดกั้นการลักลอบเข้าเมืองของแรงงานต่างด้าวกับหลักการทำงานให้มีประสิทธิภาพ (ต่อ)

แนวทางที่เสนอ	หลักการทำงานให้มีประสิทธิภาพ
- จัดหาเครื่องมือพิเศษให้เพียงพอ	- คุณภาพของงาน - การพัฒนาและการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง
- จัดการประชุมประสานงานเป็นประจำ	- การมีมนุษยสัมพันธ์ - ความสามารถในการปรับตัว
- ปรับปรุงการดำเนินงานเพื่อลดขั้นตอนและลดค่าธรรมเนียมในการจดทะเบียนแรงงานต่างด้าว	- ความรอบรู้และความสามารถในการเรียนรู้งาน - การพัฒนาและการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง
- สร้างความตระหนักรู้ในกลุ่มผู้ประกอบการและราษฎรในพื้นที่ชายแดนอย่างต่อเนื่อง	- ความรับผิดชอบในการทำงาน - การพัฒนาและการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง
- พัฒนาความสัมพันธ์กับเมียนมาและประชาสัมพันธ์ข่าวสารให้แรงงานเมียนมาทราบข้อมูลที่ถูกต้อง	- การมีมนุษยสัมพันธ์ - การพัฒนาและการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง
- สุ่มตรวจการเข้าพักในเขตที่อนุญาต พุดคุยทำความเข้าใจกับกลุ่มผู้ต้องสงสัยว่าจะมีพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับขบวนการลักลอบหลบหนีเข้าเมือง	- ความรับผิดชอบในการทำงาน - การพัฒนาและการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง

ที่มา : ประมวลผลโดยผู้วิจัย, 2666

การวิเคราะห์ความเชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์ชาติและแผนที่เกี่ยวข้อง

ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561 – 2580 เป็นยุทธศาสตร์ชาติฉบับแรกตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย โดยกำหนดวิสัยทัศน์ว่า “ประเทศไทย มีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” ประกอบด้วย 6 ยุทธศาสตร์สำหรับยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องโดยตรงในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการลักลอบเข้าเมืองของแรงงานต่างด้าวคือ ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง ในประเด็น “การป้องกันและแก้ไขปัญหาที่มีผลกระทบต่อความมั่นคง” ซึ่งระบุถึงปัญหาการย้ายถิ่นของทุนและแรงงานข้ามชาติรวมทั้งผลกระทบของปัญหาดังกล่าวที่มีต่อความมั่นคงของชาติ

สำหรับแผนระดับ 2 รองจากยุทธศาสตร์ชาติที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานเพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหาการลักลอบเข้าเมืองของแรงงานต่างด้าว ประกอบด้วย แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 – 2580) และนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. 2566 – 2570) มีรายละเอียดดังนี้

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นความมั่นคง (พ.ศ. 2561 – 2580) ซึ่งเป็นแผนระดับ 2 รองจากยุทธศาสตร์ชาติ ได้กำหนดแผนย่อยที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและแก้ไขปัญหาการลักลอบเข้าเมืองของแรงงานต่างด้าวคือ “แผนย่อยการป้องกันและแก้ไขปัญหาที่มีความมั่นคง” ซึ่งระบุแนวทางการพัฒนาในส่วนการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรและการพัฒนาประเทศไว้หลายแนวทาง รวมทั้งกำหนดให้มีการ “บริหารจัดการผู้หลบหนีเข้าเมือง” โดยมุ่งให้การพัฒนากลไกการบริหารจัดการผู้หลบหนีเข้าเมืองเป็นไปอย่างมีระบบและเป็นเอกภาพ เน้นการพัฒนากระบวนการฐานข้อมูลผ่านทางการบูรณาการฐานข้อมูลผู้หลบหนีเข้าเมืองของส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมีการทรวงมหาดไทย กระทรวงแรงงาน สำนักงานสภาพความมั่นคงแห่งชาติ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ เป็นหน่วยงานหลัก และประสานการปฏิบัติกับส่วนราชการที่เกี่ยวข้องในแต่ละประเด็นภารกิจ เพื่อบูรณาการการดำเนินการต่อผู้หลบหนีเข้าเมืองทุกกลุ่ม โดยแนวคิดการดำเนินการที่สำคัญภายใต้แนวทางการพัฒนานี้ ประกอบด้วย 1) แก้ไขปัญหาผู้หลบหนีเข้าเมืองกลุ่มชาติพันธุ์/ชนกลุ่มน้อย โดยคำนึงถึงความสมดุลระหว่างความมั่นคงและหลักสิทธิมนุษยชน 2) แก้ไขปัญหาผู้หลบหนีเข้าเมืองกลุ่มแรงงานต่างด้าว 3) แก้ไขปัญหาผู้หลบหนีเข้าเมืองกลุ่มเฉพาะ (ชนกลุ่มน้อย/กลุ่มชาติพันธุ์) 4) แก้ไขปัญหาผู้หลบหนีเข้าเมืองกลุ่มอื่น ๆ 5) ดำเนินการตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการเข้าเมืองและพำนักอยู่ในราชอาณาจักรอย่างเคร่งครัด 6) เสริมสร้างความร่วมมือด้านการข่าวและการลาดตระเวนร่วมบริเวณชายแดน 7) พัฒนาระบบฐานข้อมูลและเชื่อมโยงการทำงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง 8) ส่งเสริมการอยู่ร่วมกันภายใต้สังคมพหุวัฒนธรรม 9) แสวงหาความร่วมมือจากประเทศต้นทาง/องค์กรระหว่างประเทศในการแก้ปัญหาผู้หลบหนีเข้าเมือง 10) พัฒนาศักยภาพเจ้าหน้าที่ภาครัฐ 11) พัฒนาการบริหารจัดการปัญหาผู้หลบหนีเข้าเมืองโดยทุกภาคส่วน และ 12) ทบทวนปรับปรุงกฎหมายและกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องให้ทันสมัยสอดคล้องกับนานาชาติ และสามารถจัดการปัญหาผู้หลบหนีเข้าเมืองได้อย่างสมบูรณ์ นอกจากนี้ ยังระบุแนวทางการพัฒนาที่เกี่ยวข้องเชื่อมโยงกับการแก้ไขปัญหาการลักลอบเข้าเมืองของแรงงานต่างด้าว ได้แก่ “ป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์” และ “รักษาความมั่นคงและผลประโยชน์ของชาติพื้นที่ชายแดน”

นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. 2566 – 2570) เป็นแผนระดับ 2 ที่รัฐบาลกำหนดขึ้นเพื่อดำเนินการให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์เกี่ยวกับความมั่นคงแห่งชาติ มีส่วนที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาการลักลอบเข้าเมืองของแรงงานต่างด้าวคือ นโยบายและแผนความมั่นคงที่ 6 การบริหารจัดการผู้หลบหนีเข้าเมืองและผู้โยกย้ายถิ่นฐานแบบไม่ปกติ มุ่งเน้นการบริหารจัดการผู้มีปัญหาสถานะและสิทธิบุคคล แรงงานต่างด้าว กลุ่มที่มีความเปราะบางต่อความมั่นคง และความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ผู้โยกย้ายถิ่นฐานแบบไม่ปกติ รวมถึงผู้ได้รับการคุ้มครองหรือผู้อยู่ระหว่างคัดกรองสถานะที่ไม่สามารถเดินทางกลับประเทศภูมิลำเนาได้ ให้มีความสมดุลระหว่างมิติความมั่นคง ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ และหลักสิทธิมนุษยชน โดยเร่งดำเนินการจัดทำฐานข้อมูลเกี่ยวกับสถิติผู้หลบหนีเข้าเมืองในกลุ่มที่มีปัญหาสถานะและสิทธิบุคคล การบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องในการตรวจสอบและจับกุมแรงงานต่างด้าวผิดกฎหมาย ผู้ประกอบการ รวมถึงผู้จัดหาแรงงานต่างด้าวผิดกฎหมาย การบูรณาการความร่วมมือระหว่างส่วนราชการ ภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง และประเทศต้นทางในการเร่งรัดกำหนดมาตรการแก้ไขปัญหากลุ่มผู้ติดตามแรงงานต่างด้าว โดยมีกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรเป็นหน่วยงานเจ้าภาพ

สรุป

ในบทที่ 4 ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัยที่กำหนดไว้ว่า “เพื่อพัฒนาแนวทางที่เหมาะสมสำหรับการเพิ่มประสิทธิภาพในการสกัดกั้นการลักลอบเข้าเมืองของแรงงานต่างด้าวในเขตพื้นที่กองกำลังสุรสีห์” โดยมีเนื้อหาครอบคลุมถึงการกำหนดแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพในการสกัดกั้นการลักลอบเข้าเมืองของแรงงานต่างด้าว และการวิเคราะห์ความเชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์ชาติและแผนที่เกี่ยวข้อง สรุปได้ดังนี้

1. แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพในการสกัดกั้นการลักลอบเข้าเมืองของแรงงานต่างด้าว ประกอบด้วย

1.1 ด้านนโยบายและมาตรการ ได้แก่ จัดตั้งคณะกรรมการระดับประเทศเพื่อกำหนดนโยบายในแก้ไขปัญหาการลักลอบเข้าเมืองของแรงงานต่างด้าวโดยเฉพาะและกำหนดบทลงโทษที่เหมาะสมสำหรับกลุ่มขบวนการ นายจ้าง ผู้ให้ที่พักพิง รวมทั้งเจ้าหน้าที่ที่มีส่วนรู้เห็น

1.2 ด้านกำลังคนและเครื่องมือ ได้แก่ ปรับเพิ่มกำลังเจ้าหน้าที่ให้เหมาะสมให้ค่าตอบแทนพิเศษหรือสวัสดิการเพิ่มเติมให้กับเจ้าหน้าที่ และจัดหาเครื่องมือพิเศษให้เพียงพอ

1.3 ด้านวิธีการดำเนินงาน ได้แก่ จัดการประชุมประสานงานเป็นประจำ ปรับปรุงการดำเนินงานเพื่อลดขั้นตอนและลดค่าธรรมเนียมในการจดทะเบียนแรงงานต่างด้าว จัดประชุมชี้แจงผู้ประกอบการเพื่อสร้างการรับรู้และความเข้าใจ จัดอบรมสร้างความตระหนักให้ราษฎรในพื้นที่ชายแดนอย่างต่อเนื่อง พัฒนาความสัมพันธ์กับฝ่ายเมียนมาอย่างสม่ำเสมอ ประชาสัมพันธ์ข่าวสารให้แรงงานเมียนมาทราบข้อมูลที่ถูกต้อง สุ่มตรวจการเข้าพักในเขตที่อนุญาต รวมทั้งพูดคุยทำความเข้าใจกับกลุ่มผู้ต้องสงสัยว่าจะมีพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับขบวนการลักลอบหลบหนีเข้าเมือง

2. ความเชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์ชาติและแผนที่เกี่ยวข้อง แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพในการสกัดกั้นการลักลอบเข้าเมืองของแรงงานต่างด้าวตามข้อ 1 มีความสอดคล้องกับหลักการทำงานให้มีประสิทธิภาพ และสามารถตอบสนองต่อการบรรลุเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี และแผนระดับ 2 ที่เกี่ยวข้อง คือ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 – 2580) และนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. 2566 – 2570)

บทที่ 5

สรุปและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพในการสกัดกั้นการลักลอบเข้าเมืองของแรงงานต่างด้าวในเขตพื้นที่กองกำลังสุรสีห์” มีวัตถุประสงค์การวิจัย ประกอบด้วย 1) เพื่อศึกษาสถานการณ์ของปัญหาการลักลอบเข้าเมืองของแรงงานต่างด้าวในเขตพื้นที่กองกำลังสุรสีห์และวิเคราะห์สภาวะแวดล้อมทางยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง 2) เพื่อศึกษาการสกัดกั้นการลักลอบเข้าเมืองของแรงงานต่างด้าวในเขตพื้นที่กองกำลังสุรสีห์ รวมทั้งวิเคราะห์ประสิทธิภาพและจุดแข็ง-จุดอ่อนของการดำเนินงานดังกล่าว และ 3) เพื่อพัฒนาแนวทางที่เหมาะสมสำหรับการเพิ่มประสิทธิภาพในการสกัดกั้นการลักลอบเข้าเมืองของแรงงานต่างด้าวในเขตพื้นที่กองกำลังสุรสีห์ การวิจัยนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research Methodology) พื้นที่การวิจัยคือ พื้นที่ชายแดนด้านตะวันตกของประเทศไทยในความรับผิดชอบของกองกำลังสุรสีห์ ประกอบด้วย 4 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดกาญจนบุรี จังหวัดราชบุรี จังหวัดเพชรบุรี และจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ซึ่งเป็นเขตติดต่อกับประเทศเมียนมาและมีปัญหาการลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายของแรงงานชาวเมียนมา ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกในกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญจากหน่วยงานต่าง ๆ ซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องในด้านการสกัดกั้นการลักลอบเข้าเมืองของแรงงานต่างด้าวในเขตพื้นที่กองกำลังสุรสีห์ รวมจำนวนทั้งสิ้น 5 ราย นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้ดำเนินการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ได้ข้อมูลครอบคลุมประเด็นเนื้อหาที่ศึกษา ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยสามารถสรุปได้ดังต่อไปนี้

สรุป

1. สภาวะแวดล้อมทางยุทธศาสตร์ด้านสังคม เทคโนโลยี เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม การเมือง และการทหาร ส่งผลกระทบทั้งเชิงบวก (โอกาส) และเชิงลบ (อุปสรรค) ต่อการสกัดกั้นการลักลอบเข้าเมืองของแรงงานต่างด้าวในพื้นที่กองกำลังสุรสีห์
2. ปัจจุบัน การลักลอบเข้าเมืองของแรงงานต่างด้าวในพื้นที่กองกำลังสุรสีห์ มี 3 รูปแบบ คือ 1) แรงงานต่างด้าวเดินทางเข้ามาด้วยตนเอง 2) แรงงานต่างด้าวเดินทางเข้ามาโดยกลุ่มนายทุนหรือผู้ประกอบการเป็นผู้นำพา และ 3) แรงงานต่างด้าวเข้ามาโดยกลุ่มนายหน้าเป็นผู้นำพา กลุ่มขบวนการที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการนำพาแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายนั้นมีทั้งผู้นำชุมชน นายหน้าซึ่งเป็นคนในพื้นที่ นายหน้าชาวเมียนมา และราษฎรชาวเมียนมาที่เข้าอาศัยอยู่ในเขตไทยจนได้บัตรประจำตัวประเภทต่าง ๆ ส่วนกระบวนการมีทั้งการลักลอบเข้าเมืองตามช่องทางแนวชายแดน และการลักลอบเข้าเมืองผ่านช่องทางผ่านแดนถาวร โดยจะใช้เอกสารประกอบการเดินทางอย่างถูกต้องตามกฎหมาย และดำเนินการตามกรรมวิธีตรวจคนเข้าเมืองบริเวณจุดผ่านแดนเข้ามาในพื้นที่ที่อนุญาตให้เข้าถึงและสามารถพำนักอยู่ได้ตามเวลาที่กำหนด หลังจากนั้น

ก็จะทิ้งหนังสือผ่านแดนชั่วคราวแล้วเดินทางออกนอกพื้นที่เพื่อไปยังตำบลปลายทางที่ต้องการ หรือมี
คนมารับเดินทางเข้าไปทำงานในพื้นที่ตอนต่อไป

3. การสกัดกั้นการกระทำผิดกฎหมายของกองกำลังสุรสีห์มีการแบ่งพื้นที่ปฏิบัติงาน
ออกเป็น “พื้นที่เฝ้าระวังภายนอกประเทศ” และ “พื้นที่ภายในประเทศ” ซึ่งการปฏิบัติที่สำคัญจะ
มีความแตกต่างกันไปในแต่ละพื้นที่ สำหรับพื้นที่ภายในประเทศยังแบ่งออกเป็น “พื้นที่ต้นน้ำ” เป็น
แนวชั้นที่ 1 บริเวณแนวชายแดน “พื้นที่กลางน้ำ” เป็นแนวชั้นที่ 2 ถัดจากบริเวณแนวชายแดน และ
“พื้นที่ปลายน้ำ” เป็นแนวชั้นที่ 3 พื้นที่ตอนในจนถึงตำบลปลายทาง ผลจากการสกัดกั้นตามแนว
ทางการแบ่งพื้นที่ดังกล่าวในห้วงการระบาดของโควิด-19 ที่ผ่านมามีพบว่า ปี 2565 สามารถจับกุม
แรงงานต่างด้าวที่ลักลอบเข้าเมืองตามแนวชายแดนในพื้นที่รับผิดชอบของกองกำลังสุรสีห์ได้มากกว่า
2 หมื่นราย โดยพบปัญหาการลักลอบในพื้นที่จังหวัดกาญจนบุรีมากกว่าจังหวัดอื่น

4. การสกัดกั้นการลักลอบเข้าเมืองของแรงงานต่างด้าวในพื้นที่กองกำลังสุรสีห์มีทั้งจุด
แข็งและจุดอ่อน สำหรับจุดแข็ง ได้แก่ มีการแบ่งพื้นที่และความรับผิดชอบในการปฏิบัติที่ชัดเจน
กำลังพลมีความรู้ความเข้าใจและมีทักษะเพียงพอในการปฏิบัติภารกิจ มีการสับเปลี่ยนหมุนเวียน
กำลังพล แหล่งข่าวภาคประชาชนมีความเข้มแข็งและมีประสิทธิภาพ มีการใช้ยุทธวิธีพิเศษ
ในการปฏิบัติงาน มีการบูรณาการระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้รับความร่วมมือจากภาคประชาชน
ในพื้นที่ ส่วนจุดอ่อน ได้แก่ ความขัดแย้งกันของข้อกำหนดแต่ละหน่วยงาน การใช้วิธีการผลักดัน
ออกนอกประเทศเพื่อแก้ปัญหากรณีแรงงานต่างด้าวเข้าเมืองผิดกฎหมายที่ไม่มีผู้นำพาตามข้อตกลง
ของศูนย์สั่งการชายแดนทำให้แรงงานต่างด้าวกลุ่มเดิมลักลอบกลับเข้ามาได้อีก การตั้งศูนย์พิสูจน์
สัญชาติในพื้นที่ตอนในเป็นการส่งเสริมให้เกิดการลักลอบเข้าไปเป็นแรงงานผิดกฎหมายแล้วไปเข้า
กระบวนการพิสูจน์สัญชาติในพื้นที่ตอนใน เจ้าหน้าที่ไม่เพียงพอต่อการปฏิบัติภารกิจ เจ้าหน้าที่รัฐมี
ส่วนรู้เห็นในการลักลอบขนแรงงานต่างด้าว เครื่องมือพิเศษบางประเภทชำรุดและขาดการบำรุงรักษา
และมีข้อจำกัดในการใช้งานในพื้นที่ป่าเขาซึ่งไม่มีไฟฟ้าและไม่มีสัญญาณอินเทอร์เน็ต ขั้นตอนในการ
จดทะเบียนแรงงานต่างด้าวมีความยุ่งยากและมีค่าใช้จ่ายค่อนข้างสูง เอกสารประกอบการเดินทาง
ของฝ่ายเมียนมายังไม่มีมาตรฐานทำให้ตรวจสอบได้ยาก แรงงานต่างด้าวที่จับได้ตามป่าส่วนใหญ่เป็น
บุคคลที่ไม่มีหลักฐานยืนยันตัวบุคคล ขั้นตอนการผ่านแดนบริเวณด่านถาวรเอื้อให้มีการลักลอบ
หลบหนีเข้าเมืองของแรงงานต่างด้าวอย่างถูกกฎหมาย มีการจ้างงานและให้ที่พักพิงแรงงานต่างด้าวที่
ผิดกฎหมาย และมีการชักชวนญาติหรือคนรู้จักให้เข้ามาทำงานในประเทศไทยแบบเดียวกัน และ
คนไทยส่วนใหญ่มีวางเฉยเมื่อพบเห็นแรงงานต่างด้าวลักลอบเข้ามาทำงานในประเทศไทยเป็นเหตุให้
แรงงานผิดกฎหมายใช้ชีวิตอยู่ในสังคมไทยได้อย่างเปิดเผย

5. แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพในการสกัดกั้นการลักลอบเข้าเมืองของแรงงาน
ต่างด้าว ประกอบด้วย

5.1 ด้านนโยบายและมาตรการ ได้แก่ จัดตั้งคณะกรรมการระดับประเทศเพื่อ
กำหนดนโยบายในแก้ไขปัญหาการลักลอบเข้าเมืองของแรงงานต่างด้าวโดยเฉพาะและกำหนด
บทลงโทษที่เหมาะสมสำหรับกลุ่มขบวนการ นายจ้าง ผู้ให้ที่พักพิง รวมทั้งเจ้าหน้าที่ที่มีส่วนรู้เห็น

5.2 ด้านกำลังคนและเครื่องมือ ได้แก่ ปรับเพิ่มกำลังเจ้าหน้าที่ให้เหมาะสม
ให้ค่าตอบแทนพิเศษหรือสวัสดิการเพิ่มเติมให้กับเจ้าหน้าที่ และจัดหาเครื่องมือพิเศษให้เพียงพอ

5.3 ด้านวิธีการดำเนินงาน ได้แก่ จัดการประชุมประสานงานเป็นประจำ ปรับปรุงการดำเนินงานเพื่อลดขั้นตอนและลดค่าธรรมเนียมในการจดทะเบียนแรงงานต่างด้าว จัดประชุมชี้แจงผู้ประกอบการเพื่อสร้างการรับรู้และความเข้าใจ จัดอบรมสร้างความตระหนักให้ราษฎรในพื้นที่ชายแดนอย่างต่อเนื่อง พัฒนาความสัมพันธ์กับฝ่ายเมียนมาอย่างสม่ำเสมอ ประชาสัมพันธ์ข่าวสารให้แรงงานเมียนมาทราบข้อมูลที่ถูกต้อง สุ่มตรวจการเข้าพักในเขตที่อนุญาต รวมทั้งพูดคุยทำความเข้าใจกับกลุ่มผู้ต้องสงสัยว่าจะมีพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับขบวนการลักลอบหลบหนีเข้าเมือง

6. ความเชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์ชาติและแผนที่เกี่ยวข้อง แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพในการสกัดกั้นการลักลอบเข้าเมืองของแรงงานต่างด้าวตามข้อ 1 มีความสอดคล้องกับหลักการทำงานให้มีประสิทธิภาพ และสามารถตอบสนองต่อการบรรลุเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี และแผนระดับ 2 ที่เกี่ยวข้อง คือ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 – 2580) และนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. 2566 – 2570)

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 ปัญหาแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายเป็นปัญหาความมั่นคงระดับประเทศ ซึ่งเกี่ยวข้องโดยตรงกับหน่วยงานภาครัฐในระดับกระทรวง/ทบวง/กรม หลายฝ่ายไม่ว่าจะเป็นกระทรวงแรงงาน สภาความมั่นคงแห่งชาติ กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร กระทรวงกลาโหมและกองทัพ กระทรวงมหาดไทย สำนักงานตำรวจแห่งชาติ รวมถึงกระทรวงการคลัง และกระทรวงการต่างประเทศ การจัดตั้งคณะกรรมการระดับประเทศเพื่อกำหนดนโยบายในแก้ไขปัญหาดังกล่าวโดยเฉพาะและกำหนดบทลงโทษที่เหมาะสม ควรมีผู้แทนจากหน่วยงานดังกล่าวเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการด้วย

1.2 การบริหารจัดการทรัพยากรในการแก้ไขปัญหาลักลอบเข้าเมืองของแรงงานต่างด้าวทั้งกำลังคน เครื่องมือ และงบประมาณ ควรมีการวางแผนและดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพไม่ซ้ำซ้อน รวมทั้งมีความโปร่งใส และตรวจสอบได้

2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

2.1 การลักลอบเข้าเมืองของแรงงานต่างด้าวเป็นเพียงส่วนหนึ่งของปัญหาภัยคุกคามที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงในบริเวณพื้นที่ชายแดน การแก้ไขปัญหาดังกล่าวในระดับพื้นที่จำเป็นต้องมีการบูรณาการทั้งหน่วยงาน ทรัพยากร และกระบวนการ/มาตรการ โดยคำนึงถึงผลประโยชน์ด้านความมั่นคงของประเทศ และความสงบสุขของประชาชนในพื้นที่เป็นสำคัญ

2.2 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรนำแนวทางในการปรับปรุงวิธีการดำเนินงานตามข้อเสนอในการวิจัยนี้ไปใช้ในการวางแผนและดำเนินการอย่างเป็นรูปธรรม ทั้งด้านการลดขั้นตอนและค่าธรรมเนียมในการจดทะเบียนแรงงานต่างด้าว การสร้างความตระหนักถึงภัยความมั่นคงในพื้นที่ชายแดนในกลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ อย่างต่อเนื่องและดำเนินการแบบเชิงรุก ตลอดจนการพัฒนาความสัมพันธ์ในระดับพื้นที่กับฝ่ายเมียนมาอย่างสม่ำเสมอ และสุ่มตรวจการเข้าพักในเขตที่อนุญาตเป็นประจำ

3. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

3.1 ควรมีการศึกษาต่อยอดเพื่อพัฒนาแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพในการสกัดกั้นการลักลอบเข้าเมืองของแรงงานต่างด้าวในเขตพื้นที่ของกองกำลังป้องกันชายแดนทั่วประเทศเพื่อสร้างองค์ความรู้ในภาพรวมของกองทัพ และนำไปสู่การพัฒนาตำรา หลักนิยม รวมทั้งการกำหนดแนวทางการปฏิบัติงานสำหรับกองกำลังป้องกันชายแดนและหน่วยเฉพาะกิจต่อไป

3.2 ควรมีการศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบ (Model) ในการแก้ไขปัญหาการลักลอบเข้าเมืองของแรงงานต่างด้าวเฉพาะพื้นที่ชายแดนโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน ซึ่งจะสามารถช่วยสนับสนุนการแก้ไขปัญหาดังกล่าว ควบคู่ไปกับการเสริมสร้างความเข้มแข็งและการมีส่วนร่วมของชุมชนในพื้นที่ชายแดนในการแก้ไขปัญหาภัยคุกคามความมั่นคง ที่สำคัญ ยังสามารถนำรูปแบบที่เหมาะสมไปใช้ในการขยายผลสู่พื้นที่ชายแดนอื่น ๆ ได้อีกด้วย

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

หนังสือ

กฤตยา อาชวนิจกุล. สถานะความรู้เรื่องแรงงานข้ามชาติในประเทศไทย และทิศทางการวิจัยที่พึงพิจารณา. นครปฐม: สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล. 2545.
ศูนย์พัฒนาหลักนิยมและยุทธศาสตร์. การสกัดกั้นแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองทางบก. กรุงเทพฯ : ศูนย์พัฒนาหลักนิยมและยุทธศาสตร์. 2559.
สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561 – 2580. ม.ป.ท. 2561.

วารสาร จุลนิติ

คณพศ ภูวบริรักษ์. “แนวทางการแก้ไขปัญหาการลักลอบเข้าเมืองอย่างผิดกฎหมายในประเทศไทย”. TSRI POLICY BRIEF. ปีที่ 10 (10), 2563. หน้า 1-2.
ณภัทร วุฒธะพันธ์. “การศึกษาการจ้างแรงงานต่างด้าวชาวเมียนมาของผู้ประกอบการขนาดย่อมและกลางในจังหวัดพิษณุโลก”. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา. ปีที่ 9 (1), มกราคม – มิถุนายน 2564. หน้า 125-157.
ประเวศน์ มหารัตน์สกุล. “เพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานได้อย่างไร”. People for Quality. เล่มที่ 17 (151), พฤษภาคม 2553. หน้า 109-112.
ยุธิดา พาชีรัตน์ และ นิพนธ์ ศศิธรเสาวภา. “ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนเกี่ยวกับการจัดทำแผนงานของเทศบาลตำบลวัฒนานคร อำเภอวัฒนานคร จังหวัดสระแก้ว”. วารสารการวิจัยและการบริหารการพัฒนา. ปีที่ 10 (1), 2563. หน้า 53-64.
รวี ชื่นชม. “ยุทธศาสตร์การแก้ไขปัญหาการหลบหนีเข้าเมืองของภาครัฐเพื่อรองรับการเปิดเสรีประชาคมอาเซียนในปี ค.ศ. 2015”. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย ฉบับสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์. ปีที่ 6 (1), มกราคม – เมษายน 2559. หน้า 226-234.
สิริรัฐ สุกันธา. “การเคลื่อนย้ายแรงงานข้ามชาติสัญชาติพม่าในเขตภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย”. วารสารเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. ปีที่ 18 (1), มกราคม – มิถุนายน 2557. หน้า 45-63.
สิริโฉม พรหมโฉม. “การทำงานของคนต่างด้าวหรือแรงงานข้ามชาติ”, จุลนิติ. มกราคม – กุมภาพันธ์ 2558. หน้า 185-193.
อริยพร โพธิ์ใส. “สิทธิในการทำงานของแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย”, จุลนิติ. กรกฎาคม – สิงหาคม 2554. หน้า 175-184.

วิทยานิพนธ์ รายงานวิจัย

- กฤติญา วงศ์เมฆ. “ปัญหาภัยคุกคามรูปแบบใหม่จากแรงงานข้ามชาติเมียนมาที่ลักลอบเข้ามาแบบผิดกฎหมายในบริเวณพื้นที่แนวชายแดนไทย-มาเลเซีย อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา”. ภาคนิพนธ์, สาขาเอเชียตะวันออกเฉียงใต้, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. 2563.
- วิชัย จงโชติชัชวาล. “การเปรียบเทียบผลการนำนโยบายด้านแรงงานต่างด้าวไปปฏิบัติ: กรณีศึกษา 3 จังหวัดภาคตะวันออก สระแก้ว จันทบุรี และตราด”. ดุษฎีนิพนธ์, สาขารัฐประศาสนศาสตร์, มหาวิทยาลัยบูรพา. 2556.
- วีระพงษ์ บุญโญภาส, สุพัตรา แผนวิจิต และนิพนธ์ ปัญญาเลิศกิตติ. “รายงานการวิจัยโครงการการจัดการความรู้เกี่ยวกับการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการสนับสนุนการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม”. รายงานวิจัย, สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม. 2556.

สัมภาษณ์

- เฉลิมชัย ชัดใจ, พันเอก. รองผู้บัญชาการกองกำลังสุรสีห์. สัมภาษณ์. กุมภาพันธ์ 2566.
- ณัฐติพงษ์ ตะโกใหญ่, พันเอก. รองเลขาธิการ กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายใน ภาค 1 ส่วนแยก 2. สัมภาษณ์. กุมภาพันธ์ 2566.
- ธัชเดช อาบัวรัตน์, พันเอก. รองผู้บังคับหน่วยเฉพาะกิจลาดหญ้า. สัมภาษณ์. กุมภาพันธ์ 2566.
- พงษ์สิทธิ์ เสาวกุล, พันโท. ผู้บังคับหน่วยข่าวกรองทางทหาร กองกำลังสุรสีห์. สัมภาษณ์. กุมภาพันธ์ 2566.
- เพ็ริยว เลี้ยงชีพชอบ, พันเอก. รองเสนาธิการกองกำลังสุรสีห์. สัมภาษณ์. กุมภาพันธ์ 2566.
- วิศรุต วงศ์ศิริรัตน์, พันโท. หัวหน้าฝ่ายข่าวกรอง กองกำลังสุรสีห์. สัมภาษณ์. กุมภาพันธ์ 2566.

กฎหมาย

- “ประกาศ เรื่อง นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. 2562 – 2565)”, ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 136 ตอนที่ 124 ก, 22 พฤศจิกายน 2562, หน้า 34.
- “ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง การประกาศแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 – 2580)”, ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 136 ตอนที่ 51 ก, 18 เมษายน 2562, หน้า 1.
- “พระราชกฤษฎีกากำหนดงานในอาชีพและวิชาชีพที่ห้ามคนต่างด้าวทำ พ.ศ. 2522”, ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 96 ตอนที่ 80, 14 พฤษภาคม 2522, หน้า 75-80.
- “พระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. 2551”, ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 125 ตอนที่ 37 ก, 22 กุมภาพันธ์ 2551, หน้า 24-30.
- “พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522”, ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 96 ตอนที่ 28, 1 มีนาคม 2522, หน้า 45-51.

“ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561 – 2580”, ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 135 ตอนที่ 82 ก, 13 ตุลาคม 2561, หน้า 1-61.

เอกสารที่ไม่ตีพิมพ์

การจัดหางาน, กรม. “แนวปฏิบัติการนำคนต่างด้าวมาทำงานกับนายจ้างในประเทศตามบันทึกความเข้าใจว่าด้วยความร่วมมือในการจ้างแรงงานระหว่างรัฐ (MOU)”. เอกสารการจัดการความรู้ประจำปีงบประมาณ 2561. 2561.

กองกำลังสุรสีห์. “แนวทางการสกัดกั้นการกระทำผิดกฎหมาย”. เอกสารประกอบการบรรยาย. 2566.

กองกำลังสุรสีห์. “สรุปยอดผู้หลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายปีงบประมาณ 2564 – 2565”. เอกสารรายงาน. 2566.

ฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์

กรมการค้าต่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์. “สถานการณ์การค้าชายแดนระหว่างไทยและ สปป.ลาว ในปัจจุบัน”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <https://www.itd.or.th/wp-content/uploads/2020/10/itdevent30102020-02.pdf>, 2563.

กองพลทหารราบที่ 9. “ภารกิจ”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <https://tinyurl.com/3sz3hwuc>, 2566.

“เลาะชายแดน 846 กม.ตะวันตก สกัด “โควิด” นำเข้า 4 จังหวัด”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <https://www.bangkokbiznews.com/politics/966912>

ขวัญชัย เกิดอุบล. “หลักการทรงงาน 23 ประการ ของในหลวงรัชกาลที่ 9”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <https://shorturl.ac/7at4r>, 2560.

จงกล ทองโถม. “ศัพท์เกี่ยวกับการประเมินผล”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <https://www.gotoknow.org/posts/86944>, 2555.

“จับแรงงานชาวเมียนมาลักลอบข้ามแดน 73 คน พร้อมผู้นำพาอีก 1”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <https://www.bangkokbiznews.com/news/988712>

ชัยรัตน์ เวชพานิช. “สถานการณ์แรงงานข้ามชาติในประเทศไทย : ผลกระทบเชิงบวกและลบที่เกี่ยวข้องกับระบบสาธารณสุขของประเทศ”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <4D6963726F736F667420506F776572506F696E74202D20CACA82EB9D3E0CAB9CDC1CBD4B4C520BCC5A1C3D0B7BAA2CDA7E1C3A7A7D2B9B5E8D2A7B4E9D2C72E646F632E707074205B436F6D7061746962696C697479204D6F64655D> (mahidol.ac.th)

สุโขทัยธรรมาธิราช, มหาวิทยาลัย. “การเคลื่อนย้ายแรงงานระหว่างประเทศ”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : [https://www.stou.ac.th/Study/Services/Sec/60340\(2\)/move1.html](https://www.stou.ac.th/Study/Services/Sec/60340(2)/move1.html), 2566.

“ประสิทธิภาพ ประสิทธิผล ต่างกันอย่างไร – มี KPI อะไรบ้าง”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <https://thaiwinner.com/efficiency-effectiveness/>, 2566.

ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ. “ประเทศไทย”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <https://tinyurl.com/ybdm5976>, 2566.

อนุชิต บุญรินทร์ และ จอมเดช ตรีเมฆ. “การลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายในประเทศไทยของ
ชาวมียนมาร์หลังจากการเปิดประชาคมอาเซียน”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <https://rsucon.rsu.ac.th/files/proceedings/nation2020/NA20-078.pdf>, 2563.
อนันท์ งามสะอาด. “ประสิทธิภาพ (Efficiency) และ ประสิทธิภาพ (Effective) ต่างกันอย่างไร”.
(ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <http://www.kat.ac.th/index.php/81-2011-12-30-02-36-17/2584-28aaa>, 2554.

ภาษาต่างประเทศ

Book

Emerson, Harrington. The Twelve Principles of Efficiency. New York: The Engineering
Maga. 1992.

Journal and News

Lee, Everette. S. “A Theory of Migration”, Demography. 3 (1), 1966. pp. 47-57.

ประวัติย่อผู้วิจัย

- ชื่อ - สกุล : พลตรี บรรยง ทองน่วม
- วัน เดือน ปีเกิด : 15 พฤษภาคม 2511
- การศึกษา : รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต เอกนโยบายสาธารณะ มหาวิทยาลัยบูรพา
: หลักสูตรส่งทางอากาศ
: หลักสูตรการรบแบบจู่โจม
: หลักสูตรชั้นนายร้อย เหล่าทหารราบ โรงเรียนทหารราบ ศูนย์การทหารราบ
: หลักสูตรชั้นนายพัน เหล่าทหารราบ โรงเรียนทหารราบ ศูนย์การทหารราบ
: หลักสูตรหลักประจำ รุ่นที่ 78 โรงเรียนเสนาธิการทหารบก
: หลักสูตรหลักประจำ วิทยาลัยการทัพบก รุ่นที่ 59
- ประวัติการทำงานโดยย่อ : ผู้บังคับหมวดปืนเล็ก กองร้อยอาวุธเบา กองพันทหารราบที่ 2
กรมทหารราบที่ 2 รักษาพระองค์
: ผู้ช่วยหัวหน้า ฝ่ายการข่าวกรอง กองพลทหารราบที่ 9
: ผู้บังคับกองร้อยฝึก กองพันฝึกรบพิเศษที่ 1
(ผู้บังคับค่ายฝึกรบพิเศษแก่งกระเจาน)
: ผู้บังคับกองพันทหารราบที่ 2 กรมทหารราบที่ 1 มหาดเล็กรักษาพระองค์
: ผู้บังคับการกรมทหารพรานที่ 13 (ผู้บังคับหน่วยเฉพาะกิจคลองหาด)
: รองผู้บังคับการกรมสนับสนุน กองพลทหารราบที่ 9
(ปฏิบัติหน้าที่ เสนาธิการหน่วยเฉพาะกิจนราธิวาส)
: ผู้บังคับการกรมทหารราบที่ 9 (ผู้บังคับหน่วยเฉพาะกิจลาดหญ้า)
: ผู้บัญชาการกองพลทหารราบที่ 9 (ผู้บัญชาการ กองกำลังสุรสีห์)
- ตำแหน่งปัจจุบัน : รองเจ้ากรมยุทธศึกษาทหารบก

สรุปย่อ

ลักษณะวิชา ยุทธศาสตร์

เรื่อง แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพในการสกัดกั้นการลักลอบเข้าเมืองของแรงงานต่างด้าว ในเขตพื้นที่กองกำลังสุรสีห์

ผู้วิจัย พลตรี บรรณ ทอนนวม

หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ 65

ตำแหน่ง รองเจ้ากรมยุทธศึกษาทหารบก

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

แรงงานต่างด้าวมีความสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของไทยเป็นอย่างมาก เนื่องจากประเทศไทยมีภาวะเศรษฐกิจที่กำลังเติบโตและขยายตัวอย่างต่อเนื่อง แต่ประสบปัญหาขาดแคลนแรงงานไร้ฝีมือ (Unskilled Labors) เนื่องจากแรงงานไทยมีระดับการศึกษาที่สูงขึ้นและไม่นิยมทำงานประเภท 3 D คือ งานสกปรก (Dirty) งานอันตราย (Dangerous) และงานยาก (Difficult) นายจ้างและผู้ประกอบการจึงมีแนวโน้มหันมาใช้แรงงานต่างด้าวแทนมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งแรงงานจากประเทศเพื่อนบ้านเนื่องจากมีค่าแรงต่ำ มีความอดทนสูง และมีการเรียกร้องสิทธิต่าง ๆ น้อยกว่าแรงงานไทยจึงช่วยลดต้นทุนและตอบโจทยความต้องการของตลาดแรงงานไทยได้เป็นอย่างดี อย่างไรก็ตาม แรงงานต่างด้าวที่เข้ามาในประเทศไทยส่วนใหญ่เป็นผู้เข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย ทั้งยังมีการลักลอบทำงานแบบผิดกฎหมายอีกด้วย ที่ผ่านมา การป้องกันและปราบปรามการลักลอบเข้าเมืองของแรงงานต่างด้าวจากประเทศเพื่อนบ้านทั้งเมียนมา ลาว และกัมพูชา ยังประสบปัญหาอุปสรรคหลายประการทำให้ยังมีคนต่างด้าวจากประเทศเพื่อนบ้านลักลอบเข้ามาทำงานในประเทศไทยอย่างต่อเนื่อง ปัญหาดังกล่าวส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของประเทศทั้งด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ สาธารณสุข การแย่งงาน อาชญากรรมข้ามชาติ รวมทั้งยังอาจนำไปสู่ปัญหาการค้ามนุษย์ด้วย ซึ่งเป็นอุปสรรคขัดขวางการพัฒนาประเทศให้บรรลุเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติ ในประเด็น “การป้องกันและแก้ไขปัญหาที่มีผลกระทบต่อความมั่นคง” ของยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง

การป้องกันชายแดนด้านตะวันตกของไทยในความรับผิดชอบของกองกำลังสุรสีห์ครอบคลุมพื้นที่ 4 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดกาญจนบุรี จังหวัดตราดบุรี จังหวัดเพชรบุรี และจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ซึ่งพบปัญหาการเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายของแรงงานต่างด้าวจากประเทศเมียนมานานโดยมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบอยู่ตลอดเวลา แนวโน้มของปัญหาดังกล่าวรุนแรงมากขึ้นโดยมีแรงผลักดันที่สำคัญมาจากปัญหาเศรษฐกิจและการเมืองภายในประเทศเมียนมา ในขณะเดียวกันก็มีแรงดึงดูดจากความต้องการแรงงานที่เพิ่มสูงขึ้นของไทย ทำให้มีแรงงานเมียนมาพยายามหลบหนีเข้ามาตามแนวชายแดนเพื่อหางานทำในประเทศไทยมากขึ้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาวิจัยในประเด็นการเพิ่มประสิทธิภาพในการสกัดกั้นการลักลอบเข้าเมืองของแรงงานต่างด้าวในเขตพื้นที่กองกำลังสุรสีห์ องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยจะเป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงการดำเนินงานของหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในการสกัดกั้นการลักลอบเข้าเมืองของแรงงานต่างด้าวให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น สามารถสนับสนุนการพัฒนาประเทศตามเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคงต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสถานการณ์ของปัญหาการลักลอบเข้าเมืองของแรงงานต่างด้าวในเขตพื้นที่กองกำลังสุรสีห์และวิเคราะห์สภาวะแวดล้อมทางยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง
2. เพื่อศึกษาการสกัดกั้นการลักลอบเข้าเมืองของแรงงานต่างด้าวในเขตพื้นที่กองกำลังสุรสีห์ รวมทั้งวิเคราะห์ประสิทธิภาพและจุดแข็ง-จุดอ่อนของการดำเนินงานดังกล่าว
3. เพื่อพัฒนาแนวทางที่เหมาะสมสำหรับการเพิ่มประสิทธิภาพในการสกัดกั้นการลักลอบเข้าเมืองของแรงงานต่างด้าวในเขตพื้นที่กองกำลังสุรสีห์

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยนี้มุ่งศึกษาปัญหาการลักลอบเข้าเมืองของแรงงานต่างด้าวและแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพในการสกัดกั้นการลักลอบเข้าเมืองของแรงงานต่างด้าว โดยศึกษาเฉพาะแรงงานต่างด้าวสัญชาติเมียนมาเป็นหลักและศึกษาในพื้นที่จังหวัดกาญจนบุรี จังหวัดราชบุรี จังหวัดเพชรบุรี และจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ซึ่งเป็นพื้นที่รับผิดชอบของกองกำลังสุรสีห์ ประชากรหลักที่ศึกษา ได้แก่ ผู้กำหนดนโยบาย/ผู้แทน และผู้ปฏิบัติของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งฝ่ายทหารและพลเรือน ระยะเวลาดำเนินการศึกษาวิจัยรวม 8 เดือน ตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน 2565 – เดือนมิถุนายน 2566

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้ใช้รูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) ในกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) จำนวน 10 ราย ประกอบด้วย ผู้กำหนดนโยบายและผู้ปฏิบัติของหน่วยงานภาครัฐที่รับผิดชอบด้านการสกัดกั้นแรงงานต่างด้าวเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายในเขตพื้นที่กองกำลังสุรสีห์ (กองกำลังสุรสีห์และหน่วยเฉพาะกิจ, หน่วยข่าวกรองทางทหารสนับสนุนกองกำลังสุรสีห์, มณฑลทหารบก, ตรวจคนเข้าเมืองจังหวัด, สำนักงานแรงงานจังหวัด และกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในจังหวัด) ใช้เทคนิคการเลือกตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling Technique) และใช้แนวคำถามสำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview Question Guidelines) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลทุติยภูมิโดยการศึกษาทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ เอกสารกฎหมาย เอกสารของหน่วยงานราชการ เอกสารวิชาการ รวมทั้งข้อมูลที่เผยแพร่บนอินเทอร์เน็ตที่เชื่อถือได้ จากนั้นนำข้อมูลที่รวบรวมได้จากแหล่งต่าง ๆ ดังกล่าวมาวิเคราะห์ โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อให้ได้ผลการวิจัยและข้อสรุปที่ครบถ้วนตามวัตถุประสงค์การวิจัยที่กำหนดไว้

ผลการวิจัย

1. ปัญหาการลักลอบเข้าเมืองของแรงงานต่างด้าวและการสกัดกั้นการลักลอบเข้าเมืองในพื้นที่กองกำลังสุรสีห์

1.1 จากการวิเคราะห์สภาวะแวดล้อมทางยุทธศาสตร์ใน 6 มิติ ตามกรอบ STEEP-M (Social, Technological, Economic, Environmental, Political, Military) พบว่า มีประเด็นสำคัญ (Key Issues) ที่ส่งผลเชิงบวก (โอกาส) และเชิงลบ (อุปสรรค) ต่อการสกัดกั้นการลักลอบเข้าเมืองของแรงงานต่างด้าวในพื้นที่กองกำลังสุรสีห์ ประเด็นสำคัญที่ส่งผลเชิงบวก ได้แก่ การมีความร่วมมือระหว่างประเทศของไทยและเมียนมาในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวร่วมกัน การผ่อนปรนของรัฐบาลไทยที่มีมาทุกยุคทุกสมัยโดยไม่มีการใช้กกำลังเข้าสกัดกั้นหรือผลักดันผู้อพยพอย่างรุนแรง การมีเทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันสมัยมากขึ้นทำให้สามารถนำมาใช้สนับสนุนการดำเนินงานด้านระบบฐานข้อมูลและการเฝ้าระวังปัญหาการลักลอบเข้าเมืองได้ การให้ความสำคัญในการสกัดกั้นการกระทำผิดกฎหมายตามแนวชายแดนโดยถือเป็นภารกิจสำคัญต่อการบรรลุความมั่นคงของชาติ การบูรณาการความร่วมมือจากทุกภาคส่วนโดยเน้นความถูกต้องตามหลักกฎหมาย หลักมนุษยธรรม และความสัมพันธ์อันดีระหว่างประเทศไทยและเมียนมา รวมทั้งการจัดให้มีกองกำลังป้องกันชายแดนเพื่อสกัดกั้นการกระทำผิดกฎหมายตามแนวชายแดนทุกรูปแบบ ส่วนประเด็นสำคัญเชิงลบ ได้แก่ ปัญหาภายในของประเทศเมียนมาทั้งปัญหาความเหลื่อมล้ำทางสังคม ปัญหาการเมืองการปกครอง การปราบปรามชนกลุ่มน้อยโดยรัฐบาลทหาร ปัญหาความไม่สงบ ประชาชนเกิดความไม่มั่นคง ขาดการพัฒนาเทคโนโลยี เศรษฐกิจตกต่ำ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง จากโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ปัญหาการว่างงานและขาดรายได้ของประชาชนชาวเมียนมา การชักชวนจากผู้ที่เคยอพยพหลบหนีเข้ามาก่อน สำหรับประเทศไทยมีการพัฒนาเทคโนโลยีทำให้ภาคการผลิตขยายตัวและต้องการแรงงานเพิ่มมากขึ้น แต่ประชากรวัยแรงงานลดลงจากอัตราการเกิดที่ลดลงจึงจำเป็นต้องนำเข้าแรงงานต่างด้าวมากขึ้น รวมทั้งความโอบอ้อมอารีของคนไทยที่มีต่อแรงงานต่างด้าว สำหรับเทคโนโลยีที่ทันสมัยและมีประสิทธิภาพนั้นยังมีราคาสูง ในขณะที่ขบวนการนำพาและแรงงานต่างด้าวผิดกฎหมายก็สามารถนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้เพื่อปลอมแปลงเอกสารหลักฐานหรือหลบหนีการจับกุมของเจ้าหน้าที่ได้ นอกจากนี้ ลักษณะภูมิประเทศของไทยมีส่วนที่เป็นแผ่นดินติดต่อกับประเทศเมียนมาทำให้การเข้าออกตามแนวชายแดนกระทำได้ง่าย ในพื้นที่จังหวัดกาญจนบุรี ราชบุรี เพชรบุรี และประจวบคีรีขันธ์มีช่องทางเข้าออกตามแนวชายแดนไทย-เมียนมาที่สำคัญมากถึง 95 เส้นทาง ไม่รวมช่องทางธรรมชาติตามแนวชายแดน ทำให้เจ้าหน้าที่ของไทยควบคุมดูแลไม่ทั่วถึง

1.2 การลักลอบเข้าเมืองของแรงงานต่างด้าวในพื้นที่กองกำลังสุรสีห์ในปัจจุบัน มี 3 รูปแบบ คือ แรงงานต่างด้าวเดินทางเข้ามาด้วยตนเอง แรงงานต่างด้าวเดินทางเข้ามาโดยกลุ่มนายทุนหรือผู้ประกอบการเป็นผู้นำพา และ แรงงานต่างด้าวเข้ามาโดยกลุ่มนายหน้าเป็นผู้นำพา กลุ่มขบวนการที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการนำพาแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย มีทั้งผู้นำชุมชน นายหน้าซึ่งเป็นคนในพื้นที่ นายหน้าชาวเมียนมา และราษฎรชาวเมียนมาที่เข้าอาศัยอยู่ในเขตไทยจนได้บัตรประจำตัวประเภทต่าง ๆ ส่วนกระบวนการมีทั้งการลักลอบเข้าเมืองตามช่องทางแนวชายแดน และการลักลอบเข้าเมืองผ่านช่องทางผ่านแดนถาวร โดยจะใช้เอกสารประกอบการเดินทางอย่างถูกต้องตามกฎหมาย และดำเนินการตามกรรมวิธีตรวจคนเข้าเมืองบริเวณจุดผ่านแดนเข้ามาในพื้นที่ที่อนุญาตให้เข้าถึงและสามารถพำนักอยู่ได้ตามเวลาที่กำหนด หลังจากนั้นก็จะทิ้งหนังสือผ่านแดนชั่วคราวแล้วเดินทางออกนอกพื้นที่เพื่อไปยังตำบลปลายทางที่ต้องการ หรือมีคนมารับเดินทางเข้าไปทำงานในพื้นที่ตอนต่อไป

1.3 การสกัดกั้นการกระทำผิดกฎหมายของกองกำลังสุรสีห์ มีการแบ่งพื้นที่ปฏิบัติงานออกเป็น “พื้นที่เฝ้าระวังภายนอกประเทศ” และ “พื้นที่ภายในประเทศ” ซึ่งการปฏิบัติที่สำคัญจะมีความแตกต่างกันไปในแต่ละพื้นที่ ในห้วงปีที่ผ่านมา กองกำลังสุรสีห์จับกุมแรงงานต่างด้าวชาวเมียนมาเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายในพื้นที่ชายแดนจังหวัดกาญจนบุรีได้มากกว่าจังหวัดอื่นที่อยู่ในความรับผิดชอบ จากการวิเคราะห์จุดแข็ง-จุดอ่อน (Strengths-Weaknesses) ทำให้พบว่า แนวทางการสกัดกั้นการลักลอบเข้าเมืองที่มีอยู่ในปัจจุบันมีประสิทธิภาพ การปฏิบัติงานมีการบูรณาการระหว่างหน่วยงานและได้รับความร่วมมือจากประชาชน แหล่งข่าวภาคประชาชนมีความเข้มแข็งและมีประสิทธิภาพ กำลังพลมีความเข้าใจและมีทักษะในการปฏิบัติงาน มีความรับผิดชอบ มีการสับเปลี่ยนหมุนเวียนกำลังพลเป็นระยะ ๆ มีการใช้ยุทธวิธีพิเศษ อย่างไรก็ตาม ยังมีจุดอ่อนด้านลักษณะภูมิประเทศที่เอื้อต่อการลักลอบข้ามแดนได้ตลอดเวลา การขาดแคลนกำลังคนและเครื่องมือที่สอดคล้องกับสภาพภูมิประเทศ การปรนนิบัติและซ่อมบำรุงเครื่องมือ/ยุทธวิธีต่าง ๆ ขาดความต่อเนื่อง การนำเครื่องมือที่ใช้เทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตมาใช้ในการเฝ้าระวังมีข้อจำกัด เจ้าหน้าที่รัฐมีส่วนรู้เห็นในการลักลอบขนแรงงานต่างด้าว การกำหนดโทษน้อยเกินไป ทำให้ขาดความเกรงกลัวกฎหมาย หน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องมีกฎระเบียบการปฏิบัติที่แตกต่างกันทำให้เกิดความขัดแย้งและหวาดระแวงระหว่างหน่วยงาน เอกสารประกอบการเดินทางของฝ่ายเมียนมาปลอมแปลงได้ง่ายและขาดการเชื่อมโยงข้อมูลโดยใช้ระบบออนไลน์ นอกจากนี้ ขั้นตอนในการจดทะเบียนแรงงานต่างด้าวยังมีความยุ่งยากและมีค่าใช้จ่ายที่ค่อนข้างสูง แรงงานต่างด้าวที่จับกุมได้ส่วนใหญ่เป็นบุคคลที่ไม่มีหลักฐานยืนยันตัวบุคคล การผลักดันออกนอกประเทศทำให้แรงงานต่างด้าวกลุ่มเดิมยังสามารถลักลอบกลับเข้ามาได้อีกในภายหลัง การตั้งศูนย์พิสูจน์สัญชาติในพื้นที่ตอนในเป็นการส่งเสริมให้เกิดการลักลอบเข้าไปเป็นแรงงานผิดกฎหมายแล้วไปเข้ากระบวนการพิสูจน์สัญชาติในพื้นที่ตอนใน แรงงานต่างด้าวประเภทหลบหนีเข้าเมืองยังเป็นที่ต้องการของผู้ประกอบการจำนวนมาก และการวางเฉยของคนไทยเมื่อพบเห็นแรงงานต่างด้าวลักลอบเข้ามาทำงานในประเทศ

2. การเพิ่มประสิทธิภาพในการสกัดกั้นการลักลอบเข้าเมืองของแรงงานต่างด้าวในเขตพื้นที่กองกำลังสุรสีห์ มีแนวทาง 3 ด้าน ดังนี้

2.1 ด้านนโยบายและมาตรการ ได้แก่ จัดตั้งคณะกรรมการระดับประเทศเพื่อกำหนดนโยบายในแก้ไขปัญหาการลักลอบเข้าเมืองของแรงงานต่างด้าวโดยเฉพาะและกำหนดบทลงโทษที่เหมาะสมสำหรับกลุ่มขบวนการ นายจ้าง ผู้ให้ที่พักพิง รวมทั้งเจ้าหน้าที่ที่มีส่วนรู้เห็น

2.2 ด้านกำลังคนและเครื่องมือ ได้แก่ ปรับเพิ่มกำลังเจ้าหน้าที่ให้เหมาะสมให้ค่าตอบแทนพิเศษหรือสวัสดิการเพิ่มเติมให้กับเจ้าหน้าที่ และจัดหาเครื่องมือพิเศษให้เพียงพอ

2.3 ด้านวิธีการดำเนินงาน ได้แก่ จัดการประชุมประสานงานเป็นประจำ ปรับปรุงการดำเนินงานเพื่อลดขั้นตอนและลดค่าธรรมเนียมในการจดทะเบียนแรงงานต่างด้าว จัดประชุมชี้แจงผู้ประกอบการเพื่อสร้างการรับรู้และความเข้าใจ จัดอบรมสร้างความตระหนักให้ราษฎรในพื้นที่ชายแดนอย่างต่อเนื่อง พัฒนาความสัมพันธ์กับฝ่ายเมียนมาอย่างสม่ำเสมอ ประชาสัมพันธ์ข่าวสารให้แรงงานเมียนมาทราบข้อมูลที่ถูกต้อง สุ่มตรวจการเข้าพักในเขตที่อนุญาต รวมทั้งพูดคุยทำความเข้าใจกับกลุ่มผู้ต้องสงสัยว่าจะมีพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับขบวนการลักลอบหลบหนีเข้าเมือง ทั้งนี้ แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพในการสกัดกั้นการลักลอบเข้าเมืองของแรงงานต่างด้าวดังกล่าวมีความ

สอดคล้องกับหลักการทำงานให้มีประสิทธิภาพ และสามารถตอบสนองต่อการบรรลุเป้าหมายของ ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี และแผนระดับ 2 ที่เกี่ยวข้อง คือ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 – 2580) และนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. 2566 – 2570)

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 ปัญหาแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายเป็นปัญหาความมั่นคงระดับประเทศ ซึ่งเกี่ยวข้องโดยตรงกับหน่วยงานภาครัฐในระดับกระทรวง/ทบวง/กรม หลายฝ่ายไม่ว่าจะเป็นกระทรวงแรงงาน สภาความมั่นคงแห่งชาติ กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร กระทรวงกลาโหมและกองทัพ กระทรวงมหาดไทย สำนักงานตำรวจแห่งชาติ รวมถึงกระทรวงการคลัง และกระทรวงการต่างประเทศ การจัดตั้งคณะกรรมการระดับประเทศเพื่อกำหนดนโยบายในแก้ไขปัญหาดังกล่าวโดยเฉพาะและกำหนดบทลงโทษที่เหมาะสม ควรมีผู้แทนจากหน่วยงานดังกล่าวเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการด้วย

1.2 การบริหารจัดการทรัพยากรในการแก้ไขปัญหาลักลอบเข้าเมืองของแรงงานต่างด้าวทั้งกำลังคน เครื่องมือ และงบประมาณ ควรมีการวางแผนและดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพ ไม่ซ้ำซ้อน รวมทั้งมีความโปร่งใส และตรวจสอบได้

1.3 หน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องควรร่วมกันวางแผนในการปรับปรุงวิธีการดำเนินงานตามที่เสนอในการวิจัยนี้ไปใช้ในการวางแผนและดำเนินการอย่างเป็นรูปธรรม ทั้งด้านการลดขั้นตอนและค่าธรรมเนียมในการจดทะเบียนแรงงานต่างด้าว การสร้างความตระหนักรู้ถึงภัยความมั่นคงในพื้นที่ชายแดนในกลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ การพัฒนาความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนมาอย่างสม่ำเสมอ และการส่งเสริมตรวจการเข้าพักในเขตที่อนุญาต

1.4 การลักลอบเข้าเมืองของแรงงานต่างด้าวเป็นเพียงส่วนหนึ่งของปัญหาคือ ความเสี่ยงต่อความมั่นคงในบริเวณพื้นที่ชายแดน การแก้ไขปัญหาดังกล่าวในระดับพื้นที่จำเป็นต้องมีการบูรณาการทั้งหน่วยงาน ทรัพยากร และกระบวนการ/มาตรการ โดยคำนึงถึงผลประโยชน์ด้านความมั่นคงของประเทศ และความสงบสุขของประชาชนในพื้นที่เป็นสำคัญ

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาต่อยอดเพื่อพัฒนาแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพในการสกัดกั้นการลักลอบเข้าเมืองของแรงงานต่างด้าวในเขตพื้นที่ของกองกำลังป้องกันชายแดนทั่วประเทศเพื่อสร้างองค์ความรู้ในภาพรวมของกองทัพ และนำไปสู่การพัฒนาตำรา หลักนิยม รวมทั้งการกำหนดแนวทางการปฏิบัติงานสำหรับกองกำลังป้องกันชายแดนและหน่วยเฉพาะกิจต่อไป

2.2 ควรมีการศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบ (Model) ในการแก้ไขปัญหาลักลอบเข้าเมืองของแรงงานต่างด้าวเฉพาะพื้นที่ชายแดนโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน ซึ่งจะสามารถช่วยสนับสนุนการแก้ไขปัญหาดังกล่าว ควบคู่ไปกับการเสริมสร้างความเข้มแข็งและการมีส่วนร่วมของชุมชนในพื้นที่ชายแดนในการแก้ไขป้องกันปัญหาคือ ความเสี่ยงต่อความมั่นคง ที่สำคัญยังสามารถนำรูปแบบที่เหมาะสมไปใช้ในการขยายผลสู่พื้นที่ชายแดนอื่น ๆ ได้อีกด้วย